

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

CUDZIE NÁRODY V SLUŽBÁCH
WEHRMACHTU A WAFFEN-SS

Bakalárska práca

2017

Adam TOUŠEK

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

CUDZIE NÁRODY V SLUŽBÁCH
WEHRMACHTU A WAFFEN-SS

Bakalárska práca

Študijný program: História

Školiace pracovisko: Katedra histórie

Študijný odbor: 7110, História

Vedúci práce / školiteľ: PhDr. Marián Manák, PhD.

Trnava 2017

Adam TOUŠEK

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu na tému Cudzie národy v službách Wehrmachtu a Waffen-SS som vypracoval samostatne, s použitím uvedenej literatúry a prameňov.

Trnava, 4. mája 2017

.....

Pod'akovanie

Ďakujem svojmu školiteľovi, PhDr. Mariánovi Manákovi, PhD., ktorý mi usmerňovaním, radami a konzultáciami napomohol pri vypracovaní bakalárskej práce. Moje pod'akovanie patrí taktiež aj zamestnancom knižnice Vojenského historického ústavu v Bratislave, ktorí mi pomohli pri hľadaní príslušnej odbornej literatúry. Osobitné pod'akovanie patrí mojej rodine a blízkym za podporu a pochopenie.

Abstrakt

Práca sa zaoberá príslušníkmi cudzích národností, ktorí slúžili v jednotkách nemeckého Wehrmachtu a Waffen-SS v rokoch 1939 až 1945. V úvode stručne informuje o histórii Waffen-SS a Wehrmachtu. V hlavnej časti sa venuje jednotlivým krajinám, z ktorých pochádzali dobrovoľníci a odvedenci v jednotkách Wehrmachtu a Waffen-SS. Pri každej krajine sú uvedené základné informácie, ako napr. dôvody vstupu príslušníkov do jednotiek a- ich motívy, dátumy založenia jednotiek, ich pôsobenie a účasť v bojoch. Práca sa zameriava na dobrovoľníkov zo západnej, južnej, severnej, strednej a východnej Európy, ďalej na dobrovoľníkov zo Sovietskeho zväzu, indických a arabských dobrovoľníkov a medzinárodné zmiešané divízie. V záverečnej časti sú uvedené informácie o tom, aké následky mala táto kolaborantská činnosť po ukončení vojny. Práca obsahuje aj obrazovú prílohu s fotografiami. Zdrojmi písania bakalárskej práce boli odborná literatúra v českom, anglickom a nemeckom jazyku.

Kľúčové slová: Wehrmacht, Waffen-SS, 2. svetová vojna, vojenské jednotky Osi, cudzie národy, dobrovoľníci

Abstract

This thesis deals with the members of foreign nationalities, who served in the units of the German Wehrmacht and Waffen-SS from 1939 to 1945. In the introduction it briefly informs on the history of Waffen-SS and Wehrmacht. The main section, is dedicated to individual countries, from which volunteers and trainees came to the units of the Wehrmacht and Waffen-SS. For each country, basic information such as reasons for entry of applicants, their motives, dates of establishment of units, their activities and participation in combat. The work focuses on volunteers from Western, Southern, Northern, Central and Eastern Europe, volunteers from the Soviet Union, Indian and Arab volunteers and international mixed divisions. The final section provides information on the consequences of this collaboration work after the end of the war. The work also includes an attachment with photos. The source for writing this bachelor thesis was specialized literature in Czech, English and German.

Key words: Wehrmacht, Waffen-SS, 2. world war, Axis military units, foreign nations, volunteers

Zoznam použitých skratiek

INA – Indická národná armáda

KONR – Komiteta osvoboždenija narodov Rossiji ; Komitét pre oslobodenie národov Ruska

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei; Národnosocialistická nemecká robotnícka strana

OKW – Oberkommando der Wehrmacht; Vrchné velenie Wehrmachtu

OUN – Organizácia ukrajinských nacionalistov

ROA - Russkaja Osvoboditelnaja Armija; Ruská osloboditeľská armáda

SA – Sturmabteilung; úderné oddiely, paramilitárna organizácia z 20. rokov 20. Storočia

SNP – Slovenské národné povstanie

SS – Schutzstaffel; ochranné oddiely, osobná stráž Adolfa Hitlera

UPA – Ukrajinská povstalecká armáda

ZSSR – Zväz sovietskych socialistických republík

Obsah

ÚVOD	10
1 ZÁPADNÁ EURÓPA	14
1.1 Belgicko	14
1.2 Francúzsko	18
1.3 Holandsko	21
1.4 Veľká Británia	23
2 JUŽNÁ EURÓPA	24
2.1 Španielsko	24
2.2 Taliansko	25
2.3 Chorvátsko a Bosna.....	27
2.4 Albánsko.....	31
3 SEVERNÁ EURÓPA	32
3.1 Dánsko.....	32
3.2 Nórsko	34
3.3 Švédsko	36
3.4 Fínsko	37
4 STREDNÁ EURÓPA	39
4.1 Českí odvedenci	39
4.2 Maďarsko	40
5 VÝCHODNÁ EURÓPA	41
5.1 Litva	41
5.2 Lotyšsko	42
5.3 Estónsko	43
5.4 ZSSR	44
6 INDICKÍ DOBROVOĽNÍCI	55
7 ARABSKÍ DOBROVOĽNÍCI	56
8 MNOHONÁRODNOSTNÉ ZMIEŠANÉ DIVÍZIE	57
8.1 Divízia Wiking	57
8.2 Divízia Nordland.....	61
8.3 Divízia Kartsjäger	66

ZÁVER	67
Zoznam použitej literatúry	70
Príloha	73

ÚVOD

V mojej bakalárskej práci som sa zamerlal na cudzie národy, ktoré slúžili vo vojenských jednotkách nemeckého Wehrmachtu a Waffen-SS. Jeden z dôvodov, prečo som si túto tému zvolil, je môj dlhodobý záujem o 2. svetovú vojnu a získavanie nových poznatkov a informácií o jednotkách, ktoré počas nej bojovali na strane Nemecka. V súčasnosti už existuje veľký počet publikácií, ktoré sa venujú 2. svetovej vojne, jej priebehu, hlavným osobnostiam, technike, hlavným bojovým jednotkám a mnohým ďalším témam. Avšak téma cudzích národov, ktoré bojovali na strane Nemecka, nie je až natoľko známa a existuje len malé množstvo kníh, ktoré sa tejto téme venujú. Vo veľkej miere sa však jedná o zahraničných autorov. To bol aj dôvod, prečo som sa rozhodol túto tému spracovať.

V práci som sa zamerlal na dobrovoľníkov zo západnej, južnej, severnej, strednej a východnej Európy, vrátane celého Sovietskeho zväzu. Ďalej som sa zamerlal na indických a arabských dobrovoľníkov a na mnohonárodnostné zmiešané divízie. Pri každej krajine som uviedol aj dôvody a príčiny vstupu do Wehrmachtu a Waffen-SS, dátumy vznikov jednotiek, počty a účasť v bojoch. Pri písaní práce som vychádzal z odbornej literatúry v českom, nemeckom a anglickom jazyku. Nápomocnými mi boli hlavne knihy od Chrisa Bishopa – *Hitlerovy zahraniční divize*, Christophera Ailsbyho – *Hitlerovi renegáti* a Christophera Halea – *Hitlerovi zahraniční katani*. Tieto knihy mi poskytli vynikajúci prehľad a základné informácie o konkrétnych jednotkách a krajinách, ktoré poskytli dobrovoľníkov a odvedencov. Ďalej som čerpal z kníh Jonathana Trigga. V českom preklade je dostupná len kniha *Hitlerovi Vikingové*. Autor má aj ďalšie tri publikácie, ktoré sú dostupné zatiaľ v anglickom jazyku a ktoré som taktiež využil – *Hitler's Jihadis*, *Hitler's Gauls* a *Hitler's Flemish Lions*. Pri hľadaní literatúry som taktiež navštívil knižnicu Vojenského historického ústavu v Bratislave, odkiaľ som mal už spomenutú Triggovu knihu *Hitlerovi Vikingové* a knihu v nemeckom jazyku *Die Waffen-SS – Neue Forschungen* od kolektívu nemeckých autorov. Pri písaní o dobrovoľníkoch zo strednej Ázie som čerpal z knihy J. F. Borsarella a W. Palinckxa – *Wehrmacht & SS caucasian, muslim, asian troops*.

Dejiny Waffen-SS súvisia so vznikom jednotiek SS. V roku 1925 vznikol prvý oddiel SS, ktorý mal funkciu čestnej stráže. Na začiatku mala SS len osem mužov a o niečo neskôr v každom meste, resp. v každej mestskej oblasti vznikali jednotky SS tvorené

mužmi, ktorí museli mať čistý register a boli podriadení SA. SA sa elitárstvo SS nepáčilo a malo stále veľkú členskú základňu. V roku 1929 sa SS dostalo pod vplyv Heinricha Himmlera. Po nástupe Himmlera slúžilo v SS 280 mužov. Ten presvedčil Hitlera, aby zaviedol prísne pravidlá pre členstvo v SS – záujemcovia museli preukázať svoj pôvod tri generácie dozadu. Na konci roka 1929 začalo čoraz viac mladých mužov javiť záujem o členstvo v SS. SA sa začala vymykať kontrole a aby si Hitler SA viac podrobil, nútil ich prisahať vernosť. Tí sa však vzopreli a po Novom roku chceli získať celú NSDAP. V roku 1933 bolo v SS skoro 30 000 mužov. Aby sa predišlo problémom, ktoré čoraz viac SA Hitlerovi spôsobovala, v noci z 30. na 31. júna bola uskutočnená „Noc dlhých nožov“. Niekoľko pohlavárov SA vrátane Ernsta Röhma bolo zatknutých a popravených. Jednotky SA boli odzbrojené a vplyv SS tak vzrástol. Himmler mal vysoké ambície a v SS videl budúcu elitu Nemecka. V roku 1935 vznikla prvá bojová formácia SS označená SS-Verfügungstruppe (pohotovostné jednotky SS) rozdelená do troch práporov. Práve táto jednotka sa stala základom pre jednotky Waffen-SS, ktoré vznikli v roku 1940.¹ Úplne prvou jednotkou bola Leibstandarte Adolf Hitler, ktorá sa neskôr stala jedným z plukov SS-Verfügungstruppe. Jej veliteľom bol Josef „Sepp“ Dietrich. Ďalšie pluky sa volali Deutschland a Germania. Prípravu týchto plukov mal na starosti Paul Hausser, ktorý bol veliteľom na vojenskej škole v Braunschweigene. Hausser býva často označovaný za jednu z najdôležitejších osobností Waffen-SS. Jednotky SS boli špecifické svojou prípravou – intenzívnym zdokonaľovaním fyzickej kondície, prísnou disciplínou, pričom dôstojníci jedávali spolu s poddôstojníkmi a mužstvom. Vzťahy medzi nimi boli skôr kamarátske a úprimné. Členstvo v SS si nevyžadovalo členstvo v NSDAP a bolo dobrovoľné. Po vypuknutí vojny sa SS-Verfügungstruppe stala základom pre budúcu divíziu Das Reich a pribudol aj pluk Der Führer.² Jeden z dôvodov, prečo sa k týmto jednotkám hlásilo od začiatku toľko mladých ľudí, bola hlavne ideológia nacizmu. Tá poskytla to, v čom zlyhával liberálny kapitalizmus – práca, budúcnosť a istoty. Hospodárska kríza zničila dôveru ľudí a nacizmus vtedy Nemcom ukázal iný svet, čo zapôsobilo hlavne na mladých mužov a ženy. Ďalší dôvod, s ktorým úzko súvisel nábor zahraničných nenemeckých dobrovoľníkov, bola impozantnosť nemeckej vojenskej mašinerie a nemecká uniformita. Na časť obyvateľstva okupovaných krajín pôsobila rýchlosť a disciplína nemeckej armády a vo veľa krajinách okupáciou veľmi netrpeli, nakoľko nemeckí vojaci tu navonok vystupovali slušne a kultivovane. Toto všetko robilo nesmierny dojem a preto sa muži

¹ SHARPE, Michael. - DAVIS L. Brian. *Elitní jednotky Waffen-SS*. Praha : DEUS, 2009. s. 7 – 10.

² SKORZENY, Otto. *Mé velitelské operace*. Praha : Naše vojsko, 2007, s. 31 – 36.

z okupovaných krajín rozhodli, že sa stanú súčasťou tejto mašinérie.³ Lenže nie všetci boli dobrovoľníkmi. V prípade Maďarska šlo o vazalstvo a v prípade niektorých jednotiek Wehrmachtu šlo o povinnú vojenskú službu.

Po skončení 1. svetovej vojny sa Nemecko ocitlo na strane porazených a na základe Versaillskej zmluvy muselo zredukovať počet mužov v armáde na 100 000. Nová armáda sa volala Reichswehr a vznikla z porazenej cisárskej armády. Musela sa však zbaviť moderného materiálu a techniky. Do roku 1927 bolo Nemecko pod dohľadom a bol zničený veľký počet techniky. Taktiež bol zakázaný dovoz materiálu. Nemci sa cítili potupení. Nemecký generál von Seeckt sa na toto všetko ťažko pozeral a robil všetko pre to, aby bol Reichswehr schopnou armádou. Postaral sa o to, aby bol Reichswehr jadrom budúcej armády, ktorá vznikla neskôr v roku 1935. Požadoval od vojakov, aby ostali v kontakte s veteránmi z 1. svetovej vojny a založil tajný generálny štáb Truppenamt. Tento štáb sledoval vývoj zahraničnej techniky a vojsk. Uzavrel aj tajnú dohodu so ZSSR – Nemci mohli testovať svoju novú techniku na území ZSSR. Armáda prechádzala čoraz lepším výcvikom, no stále jej chýbala moderná technika.

S nástupom Hitlera k moci nastala chvíľa znovuvyzbrojenia. Dňa 3. februára 1933 oznámil Hitler svojim generálom novú orientáciu armády a začalo sa hovoriť už o Wehrmachte. Zbrojenie ostalo utajené. Do roku 1935 sa Hitler snažil pôsobiť na Veľkú Britániu a Francúzsko ako pacifista a v roku 1934 podpísal s Poľskom pakt o neútočení. Znovuvyzbrojenie nemeckej armády sa doplnilo celkom trikrát a to v rokoch 1932, 1933 a 1934. Dňa 1. mája 1935 mala viac ako 300 000 mužov. S prezbrojením letectva neboli komplikácie a v roku 1935 mala Luftwaffe skoro 800 strojov a jej vývoj prebiehal v utajení pod krytím Lufthansy. Aj keď Nemecko malo v roku 1936 stále obmedzené prostriedky, bolo schopné viesť vojnu. Koncom roka 1936 mal Wehrmacht viac než milión mužov a vojenská služba sa zmenila na dva roky. Ministrom vojny sa stal generál Blomberg, ktorého na túto pozíciu vnútil prezident Hindenburg. Zmeny prebehli aj pri štyridsiatich generáloch. V priebehu dvadsiatich rokov nastali viditeľné zmeny.

Od začiatku 2. svetovej vojny Hitler zavádzal zahraničie informáciou, akými počtami Wehrmacht disponoval. Západné veľmoci tejto informácii uverili a žili tak v mylnej predstave. Samotný Hitler uveril klamlivým manévrom, keď 9. augusta 1939 usporiadali Göring a maršal Milch prehliadku nových lietadiel a strojov, ktorými Luftwaffe začala disponovať. Veľa týchto strojov sa totiž do vojny zapojilo až po roku 1943, no

³ AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008, s. 26.

u Hitlera to spôsobilo ohromenie a stratil pochybnosti o sile nemeckej armády. Táto prehliadka ho iniciovala k tomu, aby napadol Poľsko. Dňa 3. septembra prestalo OKW skrývať svoje obavy a vyjadrilo názor, že vojna začala príliš skoro. Vyzbrojenie malo skončiť totiž až na prelome rokov 1942 a 1943. Viac ako 80% jednotiek nebolo stále motorizovaných. Napriek obavám najvyššie postavených osobností dokázal Wehrmacht do roku 1942 to, čo nedokázala cisárska armáda počas 1. svetovej vojny. Na začiatku vojny disponoval 53 aktívnymi divíziami.⁴

Vojenská sláva Wehrmachtu sa začala 1. septembra 1939. Stratégiou „bleskovej vojny“ obsadil Poľsko, Francúzsko, Holandsko, Dánsko, Belgicko, Nórsko a zabral obrovské územia. Dňa 22. júna 1941 začala operácia Barbarossa, ktorej cieľom bolo dobytie ZSSR. Jednalo sa o jednu z najväčších operácií Wehrmachtu a k tejto operácii bol potrebný veľký počet mužov. Tu začína aj prijímanie dobrovoľníkov z iných krajín.

⁴MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939 – 1945*. Praha : NAŠE VOJSKO, 2006. s. 7 – 55.

1 ZÁPADNÁ EURÓPA

1.1 Belgicko

Tento štát mal vlastné a rastúce vnútorné problémy, ktoré boli dlhodobého charakteru a vychádzali zo vzťahov germánskych Flámov, hovoriacich holandským dialektom a románskych Valónov, hovoriacich francúzskym dialektom.⁵ Vzťahy medzi Flámami a Valónmi sa komplikovali hlavne po vzniku samostatného Belgicka v decembri roku 1830. Napriek tomu, že Valóni tvorili vtedy len 40% populácie Belgicka, dostali hlavné slovo a postavili sa na vedenie krajiny. Francúzština sa stala úradným jazykom a taktiež jazykom mnohých odvetví. Valónsko napredovalo v priemysle, výrobe, obchode a kultúre. Hierarchia v armáde bola pod vplyvom Valónov a valónski dôstojníci počas 1. svetovej vojny vydávali повely vo francúzštine, pričom nebrali ohľad na Flámov. Vzťahy sa postupne vyostrovali, čo prispievalo k vzostupu flámskeho nacionalizmu. Na konci 1. svetovej vojny vzniklo flámske nacionalistické hnutie Frontbeweging, ktoré sa neskôr zmenilo na Vlaamsche Front, alebo aj Frontpartij. V roku 1929 získalo 132 962 hlasov. Začiatkom tridsiatych rokov sa hnutie začalo približovať ku krajnej pravici.⁶ Po napadnutí krajiny v rámci operácie Fall Gelb (v rámci operácie bolo napadnuté aj Holandsko a Luxembursko) v máji 1940 vláda ušla do exilu do Veľkej Británie. Kráľ Leopold III. 28. mája prikázal armáde kapitulovať, bez toho, aby sa poradil so Spojencami.⁷ Nemecká armáda sa síce stretla na niektorých miestach s odporom, no po bojoch Flámi vítali Nemcov skôr ako osloboditeľov, než ako okupantov. Belgická vláda začala s Nemeckom spolupracovať, no táto spolupráca sa začala uberať nesprávnym smerom – Nemecko sa zaujímalo skôr o belgický kapitál, než o belgické ideály. Belgická vláda a kráľ nevedeli, čo majú od Nemecka očakávať. Kráľ preto požiadal Hitlera o audienciu a Hitler mu vyhovel. Audiencia dopadla neúspechom pre kráľa.⁸ Tesne po príchode Nemcov sa 10. septembra 1940 sformovala prvá jednotka flámskych Allgemeine SS. Flámskym nacionalistom šlo o pripojenie k Nemecku, pričom najväčší podiel na kolaborácii mal Staf de Clerq, ktorý považoval kolaboráciu ako najlepšiu cestu k moci, pričom sa mýlil – na jar 1942 sa de Clerq sťažoval, že nemeckí dôstojníci zvyknú jeho mužov urážať, že sú „špinavci“ a

⁵BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Plzeň : Ševčík, 2007. s. 31.

⁶TRIGG, Jonathan. *Hitler's Flemish lions*. Stroud : SPELLMOUNT, 2012, p. 23 – 28.

⁷NOVOTNÝ, Josef. *Druhá světová válka 1940-1941*. Olomouc : FONTÁNA, 2004. s. 29 – 37.

⁸DEGRELLE, Léon. *Tažení v Rusku 1941 – 1945*. Praha : Elka Press, 1996. s. 9.

„národ blbcov“.⁹ Dňa 27. júna 1941 Hitler schválil návrh na nábor dobrovoľníkov z okupovaných krajín a Belgicko poskytlo dve jednotky pozostávajúce z Flámov a Valónov.¹⁰

Jednou z hlavných príčin, prečo sa Flámi pridali k SS bola skutočnosť, že de Clerq inklinoval k nacizmu a chcel, aby celá flámska časť Belgicka bola pod nemeckým vplyvom a rovnako aj veľa Flámov sympatizovalo s vtedajšou nemeckou politikou.¹¹ Flámski dobrovoľníci boli považovaní za „dostatočne germánskych“ a boli začlenení rovno do Waffen-SS. Valónski dobrovoľníci boli kvôli svojmu negermánskemu pôvodu začlenení do Wehrmachtu ako valónska légia s označením Wallonisches-Infanterie Bataillon 373. Flámi spoločne s Holanďanmi boli začlenení do pluku SS-Nordwest. Táto jednotka si však zakladala hlavne na holandských ideáloch a šovinistickej vidine Veľkého Holandska a preto bola za krátky čas vybudovaná jednotka zložená hlavne z Flámov, SS-Freiwilligen Verband Flandern. Stalo sa tak v júli 1941, keď počet Flámov v nemeckom vojsku rapídne narástol a bolo tým pádom možné vytvoriť samostatnú flámsku jednotku.¹²

SS-Freiwilligen Verband Flandern bola vytvorená v júli 1941 a jej sila činila skoro 1 100 mužov, z čoho Flámov bolo 1 000. Dňa 24. septembra 1941 bola premenovaná na SS-Freiwilligen Legion Flandern a bola pridelená k skupine armád Sever.¹³ Jej prvým veliteľom bol Michael Lippert, ktorý predtým slúžil u jednotiek SS-Totenkopf. Časom sa stal poradcom Theodora Eickeho, zakladateľa jednotiek SS-Totenkopf. Eicke poskytol o Lippertovi referencie, že je schopný a spoľahlivý veliteľ a tak sa z neho stal veliteľ flámskej légie.¹⁴ Dňa 10. novembra bola jednotka presunutá do novgorodskej oblasti. Jednotka sa spočiatku počas bojov na východnom fronte veľmi nevyznamovala, Flámi si však vyslúžili povest' veľmi tvrdých, agresívnych a súdržných bojovníkov. Od decembra 1941 jednotka bojovala v oblasti Volchova, kde úspešne odrážala sovietske útoky smerujúce na Leningrad. V priebehu augusta 1942 obsadila obranné posty pri Leningrade a neskôr bojovala v oblasti Ladožského jazera, kde sovietska armáda podnikala útoky na rozbitie obliehania Leningradu. V marci roku 1943 bola z bojov postupne stiahnutá, nakoľko potrebovala čas na zotavenie. Na domácej pôde sa obnovil nábor dobrovoľníkov a pričlenil sa k nej fínsky prápor a niekoľko nemeckých podporných jednotiek. Dňa 31. mája 1943 bola premenovaná na SS-Freiwilligen Sturmbrigade Langemarck. Názov

⁹ HALE, Christopher. *Hitlerovi zahraniční katani*. Ostrava : DOMINO, 2012. s. 235.

¹⁰ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 31 – 32.

¹¹ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 67 – 68.

¹² BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 32 – 33.

¹³ JEŘÁBEK, Petr. Vlámští lvi proti bolševizmu. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 62 – 63.

¹⁴ TRIGG. *Hitler's Flemish lions*. p. 60 – 61.

dostala podľa názvu jedného z plukov nemeckej divízie Das Reich, ktorý bol pomenovaný podľa mestečka pri rieke Yper. Pri tomto mestečku zvädzali počas 1. svetovej vojny Belgičania boje s Nemcami. Názov jednotky mal symbolizovať súdržnosť Nemcov a Flámov.¹⁵ Dňa 22. októbra bola premenovaná na 6. SS-Freiwilligen Sturmbrigade Langemarck, pričlenená k nemeckej divízii Das Reich a krátko na to bola presunutá k oblasti Leningradu. V Žitomire sa dostala do sovietskej pasce a počas ústupových bojov zaznamenala veľké straty.¹⁶ Zúčastnila sa aj ústupových bojov z pobaltskej oblasti a zapojila sa aj do jednej z najväčších bitiek 2. svetovej vojny – do bitky pri pevnosti a meste Narva v roku 1944. Tu sa podarilo mesto vyčistiť a získať predmostie za riekou Narva. Dňa 25. júla sa presunula na bojisko známe ako Vrch sirôt, kde sa stretla aj so spolubojovníkmi z brigády Wallonien. Na jeseň roku 1944 sa dočkala prezbrotienia a bola premenovaná na 27. SS-Freiwilligen-Grenadier Division Langemarck. Na konci roka 1944 bola začlenená do 3. tankového zboru SS. Počas operácie Sonnenwende 15. februára 1945 boli do akcie zapojené 3 vojenské zbory. 3. tankový zbor SS, ktorého súčasťou boli okrem divízie Langemarck aj divízia Nordland, bol najlepšie pripravenou jednotkou. Zbory tu čelili veľkému náporu sovietskej armády a boli postupne stiahnuté na západ. Veľká časť jednotky sa vzdala v Mecklenburgu, no malá hŕstka sa zúčastnila aj posledných bojov v Berlíne na prelome apríla a mája 1945.¹⁷

Valónski rivali Flámov nastúpili v počte 869 mužov 8. augusta 1941 na výcvik do Meseritzu. Medzi výrazné osobnosti légie patrilo od začiatku Léon Degrelle, vodca valónskej fašistickej strany Rex, ktorý sa od samého začiatku snažil zapôsobiť na nacistov, ale hlavne na Hitlera. Napriek tomu, že bol vodca strany, nastúpil v hodnosti pešiaka. Degrelle sám seba považoval za zakladateľa valónskej légie, no skutočným autorom myšlienky vytvorenia légie bol Fernand Rouleau. Rouleau bol jeden z prvých, kto naviazal kontakt s nemeckým vedením. Neskôr ho Degrelle prepustil, aby mohol vynikať sám.¹⁸ Tri štvrtiny legionárov boli robotníckeho pôvodu, ďalej ju tvorili aj dobrovoľníci šľachtického pôvodu, priemyselníci a jezuiti.¹⁹ Výcvik bol dokončený 15. októbra a ďalší deň bola jednotka vlakmi presunutá na Ukrajinu k skupine armád „Juh“. Spočiatku boli s touto jednotkou problémy – nemeckí dôstojníci sa sťažovali na morálku a správanie Valónov, jednotke boli v decembri toho istého roku odobrané všetky ťažké zbrane, taktiež boli

¹⁵JEŘÁBEK. Vlámští lvi proti bolševizmu. In *II. světová Specíál*. s. 62 – 63.

¹⁶BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 174.

¹⁷BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 152.

¹⁸HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 275.

¹⁹DEGRELLE. *Tažení v Rusku 1941 – 1945*. s. 132.

sťažnosti na slabú spoluprácu. Prvou vojenskou zásluhou boli boje v obci Gromovaja Balka. Dňa 28. februára 1942 Valóni vyhnali z tejto obce sovietskych vojakov a boli posilnení rotou SS z divízie Wiking. Po bojoch 2. marca bolo v jednotke už len 252 Valónov. Bola preto stiahnutá, aby sa zotavila a prijala nových dobrovoľníkov. Légia však na domácej pôde nebola obľúbená a prijímala dobrovoľníkov hlavne z fašistickej strany Rex.²⁰ Na prijímaní dobrovoľníkov sa taktiež podieľala aj flámska strana Amisdu Grande Reich Allemand (Priatelia Veľkonemeckej ríše), ktorá sa prezentovala ako apolitická. Nemci si obidve strany vysoko cenili a jej členom povolili nosiť na uniformách stranícke odznaky.²¹ Dňa 21. mája 1942 bola légia pridelená k 97. ľahkej pešej divízii. Do bojov bola zapojená v priebehu júna počas ofenzívy na Donci. Légia ostala v tyle nemeckej armády, zatiaľ čo tankové jednotky Wehrmachtu vybojovali cestu smerom na Kaukaz. V dňoch 21. až 22. augusta sa zapojila do akcie v obci Čerjakov. Táto akcia bola pre Valónov významná hlavne z hľadiska propagandy. Hlásenie o vysokej úspešnosti akcie sa dostalo postupne od légie cez divíziu na OKW.²²

Po marci 1943 jej počet narástol na 2 000 mužov a 1. júla 1943 bola včlenená do Waffen-SS ako Sturmbrigade Wallonien. Prijatie do Waffen-SS bolo výsledkom jednaní Degrella s Hitlerom v priebehu apríla 1943. Vtedy sa stretol prvýkrát aj s Himmlerom. Degrelle sa dohodol s Himmlerom na budúcom včlenení Belgicka do Veľkogermskej ríše a na spolupráci strany Rex s Nemeckom. Légia bola prijatá do SS ako „vhodní Nenemci“.²³ Po absolvovaní výcviku bola premenovaná na 5. SS-Freiwilligen Sturmbrigade Wallonien. Dňa 26. januára 1944 sa spolu s ďalšími jednotkami dostala do obklúčenia neďaleko mesta Čerkassy. Počas ťažkých bojov prišla aj o veliteľa SS-Sturbannführera (majora) Luciena Lipperta a velenia sa chopil Léon Degrelle. Z približne 60 000 vojakov sa von z kotla prebojovalo približne 30 000 vojakov, Valóni mali veľké straty. Na území Nemecka sa počty jednotky doplnili a bola rozdelená na dve skupiny – jedna sa zúčastnila bojov v oblasti Pobaltia a druhá v oblasti Pomoranska. V októbri 1944 bola premenovaná na 28. SS-Freiwilligen Grenadier Division Wallonie.²⁴ V decembri 1944 bojovala jednotka v počte 3 000 mužov už na čele s Degrellom, ktorého belgická vláda v jeho neprítomnosti odsúdila na trest smrti. Medzi januárom a májom bojoval Degrelle a zvyšok valónskej divízie opäť proti Červenej armáde, ale už na

²⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 33 – 36.

²¹AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 70.

²²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 33 – 36.

²³HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 402.

²⁴BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 175.

nemeckom území. Degrelle ušiel do Španielska, kde bol pod ochranou Francisca Franca a ostal tu žiť.²⁵

1.2 Francúzsko

V roku 1940 bolo Francúzsko jednou z krajín, ktorú nemecká vojenská mašinéria porazila stratégiou bleskovej vojny. Po obsadení Francúzska vládli u obyvateľstva skôr negatívne postoje voči Nemecku, čo poskytlo živnú pôdu pre Francúzsky podzemný odboj, ktorý strpčoval život a činnosť nemeckým okupantom až do konca vojny. Maršal Philippe Pétain, ktorý bojoval v 1. svetovej vojne pri Verdune, súhlasil 22. júna 1940 s prímerím s Nemeckom. Časť Francúzska pripadla pod správu Nemecka a južná časť, ktorej vláda mala sídlo vo Vichy, nebola pod priamou nemeckou správou.²⁶ Podpísanie kapitulácie prebehlo symbolicky v tom istom vlaku pri Compiègne, kde Nemecko podpísalo prímerie s Francúzskom v roku 1918. Francúzsko bolo zastúpené generálom Huntzingerom a Nemecko Keitelom.²⁷

Po napadnutí Sovietskeho zväzu vypukli vo Francúzsku silné protikomunistické vášne a radikálne nacionalistické strany si prišli na svoje. Pravicoví politici Jacques Doriot a Marcel Déat vnímali boj proti Sovietskemu zväzu predovšetkým ako boj proti boľševizmu a cestu k zlepšeniu vzťahov s Nemeckom.²⁸ Kolaborácia s Nemeckom bola taktiež vnímaná ako šanca obnoviť Francúzsko a dostať ho opäť na výslnie Európy. Veľa Francúzov vnímalo Nemcov teda ako záchrancov. Spoločnosť sa stávala antikomunisticky a veľa ľudí si aj uvedomovalo nárast moci komunistických strán. Francúzske protikomunistické cítenie sa prejavilo hlavne po vypuknutí operácie Barbarossa.²⁹ Francúzsko bolo jednou zo západoeurópskych krajín, ktorá poskytla veľký počet dobrovoľníkov, no nie všetci išli bojovať úplne dobrovoľne. Napr. okolo 130 000 – 140 000 mužov z oblastí Alsaska a Lotrinska bolo odvedených, nakoľko Nemecko toto územie anektovalo. Nemecko, hlavne Hitler, považovali tieto oblasti za nemecké a tým pádom aj odvedencov považovali za dostatočne árijských. Okolo 45 000 Francúzov sa prihlásilo na službu k rôznym vojenským nemeckým zložkám. Viac ako 5 000 Francúzov slúžilo vo francúzskej légii Légion des Volontaires Français a jedna rota sa zúčastnil aj

²⁵ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 75.

²⁶ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 36.

²⁷ NOVOTNÝ. *Druhá světová válka 1940-1941*. s. 49.

²⁸ HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 233.

²⁹ TRIGG, Jonathan. *Hitler's Gauls*. Stroud :SPELLMOUNT, 2009. p. 36 – 37.

bojov v severnej Afrike proti Britom v jednotke La Phalange africaine. Príslušníci légie mali svoju vlastnú ideu, ktorá bola poháňaná hlavne zoskupením kolaborantských strán s názvom Fronde, alebo aj Parížska Fronde. Medzi najznámejšie strany patrili Rassemblement National Populaire, le Francisme, Mouvement social révolutionnaire a Parti populaire français. Taktiež sa veľkej podpory dočkala aj kolaborácia s Nemcami, napriek tomu podpora strán bola nízka. Je známe, že Hitler Francúzov nenávidel, schválil však nábor francúzskych dobrovoľníkov. Odmietal však schváliť vytvorenie celej divízie. Nemecko sa všemožne snažilo, aby bol počet regrútov veľmi nízky. Začiatkom roka 1942 bolo prijatých približne 3 600 legionárov a o rok neskôr cez 3 000. Väčšina legionárov bola členmi pravicových strán.³⁰ Čo je však zaujímavejšie – pridalo sa aj niekoľko bývalých členov francúzskej cudzineckej légie, vrátane Neeurópanov. Medzi nimi napr. aj černosi z francúzskych kolónií, Arabi, Arméni, Bielorusi a Gruzínci.³¹ Koncom októbra 1941 bola jednotka presunutá do Smolenska ako Französisches verstärktes Infanterie Regiment 638 nemeckej armády a bola pripojená k nemeckej 7. pešej divízii. Do prvých bojov sa dostala až koncom novembra a v prvých bojoch sa javila ako neschopná. Koncom decembra bola stiahnutá kvôli vysokým stratám nielen vďaka bojom, ale aj nezvládaniu zlých klimatických podmienok. V januári bol pokus o jej reorganizáciu, no opäť sa potvrdila neschopnosť jednotky a bola stiahnutá do Poľska.³²

OKW označilo francúzsku légiu za najneschopnejšiu zahraničnú jednotku a jej osud pokračoval tak, že bola nasadená už len do bojov proti partizánom. Na domácej pôde slúžilo pre policajné oddiely viac ako 10 000 Francúzov, ktorí mali pod sebou ďalších 30 000 ľudí, ktorí slúžili hlavne ako informátori a podávali hlásenia o aktivitách odboja. Koncom roka 1943 boli francúzski dobrovoľníci včlenení do Waffen-SS, prešli dôkladným výcvikom a získali si rešpekt. Neskôr boli včlenení do Französisches SS-Freiwilligen Grenadier Regiment a neskôr bola táto jednotka povýšená na 8. Französische SS-Freiwilligen Sturmbrigade. Jednotka bola známa aj ako Brigade Frankreich a Brigade d'Assaut des Volontaires Français a bola zapojená do bojov v Haliči a Karpatoch. Do bojov v Haliči bolo nasadených viac ako 1 000 Francúzov, ktorí absolvovali niekoľko mesačný výcvik a do bojov šli bez ťažkej techniky. Boje v Haliči ich zocelili a vytvorili tak jadro pre budúcu divíziu Charlemagne. V oblasti mesta Radomysl Francúzi držali svoje pozície a odolávali útokom Červenej armády. Po bojoch na konci augusta 1944 sa jednotka dala na

³⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 37 - 38.

³¹HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 234.

³²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 39 – 40.

ústup smerom na západ. Od prvého dňa bojov v Haliči prišla o 130 mužov, viac ako 600 mužov bolo ranených a viac ako 40 nezvestných - počas týchto bojov bola jednotka takmer celá zničená. Tí, ktorí prežili, boli stiahnutí do Schwarnegastu a v auguste 1944 boli zlúčení s bývalými členmi Légion des Volontaires Français do Waffen-Grenadier Brigade der SS Charlemagne (französische Nr. 1).³³ Dňa 2. februára 1945 bola jednotka premenovaná na 33. Waffen-Grenadier Division der SS Charlemagne (französische Nr. 1). Už názov navráva, že sa jednalo vo veľkej miere o francúzsku jednotku, aj keď jej stavy doplnili aj dobrovoľníci z divízie Horst Wessel. Údajne v nej boli aj dobrovoľníci z iných krajín, napr. zo Švédska, Švajčiarska, Laosu, Vietnamu a Japonska. Dňa 25. februára bola jednotka nasadená do bojov v Pomoransku a bola rozdelená na tri skupiny.³⁴ Koniec roka 1944 bola charakteristický tým, že Červená armáda vyvíjala tlak na východnú Európu a ohrozovala tým pádom aj Balkán a východné Nemecko. Chystala sa zároveň na novú veľkú ofenzívu, ktorej cieľom bolo zničenie Nemecka. Ofenzíva začala 12. januára 1945 z predmostia Baranowa. Dňa 20. januára bola prekročená východná hranica Pruska a Červená armáda sa tak ocitla na nemeckej pôde. Divízia Charlemagne bola vyslaná 15. februára do Pomoranska. Koncom februára dorazili tri pluky, ktoré boli neustále pod sovietskou paľbou. Jednotka začala postupne ustupovať a na cintoríne pri meste Elsenau sa jej zvyšky preskupili. Existencia divízie bola počas bojov v ohrození.³⁵ Prvá skupina, ktorej velil generál Kukenberg, sa postupne po ťažkých bojoch a vysokých stratách stiahla k Baltskému moru a odtiaľ bola námorne transportovaná do Mecklenburgu. Druhá skupina, ktorú viedol generál Puaud, bola celá zničená. Tretia skupina utrpela vysoké straty tesne pred nemeckými líniami. Zvyšky jednotky boli stiahnuté do okolia Berlína a vojaci boli zbavení vernosti, ktorú prisahali Hitlerovi. Napriek tomu však bojovali ďalej.³⁶ V okolí letiska Tempelhof podnikli úspešný protiútok a v bojoch pokračovali na Leipzigerstrasse smerom na Potsdamerplatz. Dňa 2. mája 1945, krátko po kapitulácii, padlo 30 Francúzov do sovietskeho zajatia. V oblasti Tempelhofu bojovala 1. rota divízie Charlemagne, ktorá vybudovala provizórne kryty na cintoríne. Na tomto mieste kládla odpor a bojovala proti mnohopočetnej presile Červenoarmejcov. Rota stratila viac ako 40 mužov a ďalšie tri roty, ktoré boli rozmiestnené v iných sektoroch, boli na tom podobne. Na prelome 27. až 28. apríla 1945 museli zvyšky divízie pomôcť ostávajúcim jednotkám divízie Nordland,

³³TRIGG. *Hitler's Gauls*. p. 75 - 80.

³⁴BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 160.

³⁵TRIGG. *Hitler's Gauls*. p. 100 – 114.

³⁶BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 160.

nakoľko boli pod silným útokom tankov Červenej armády v okolí námestia Belle-Alliance. Intenzívne obranné boje prebiehali aj na Puttkamer Strasse až do 30. apríla. Niektorým francúzskym dobrovoľníkom sa podarilo uniknúť smerom na západ a ostávajúci kládli ešte odpor pár hodín v miestnej knižnici. Vtedy ešte netušili, že Hitler vo svojom bunkri spáchal samovraždu a tým sa ich boj skončil.³⁷

1.3 Holandsko

U väčšiny krajín západnej Európy bol jedným z dôvodov pridania sa na stranu Nemecka boj proti komunizmu a boľševizmu. V prípade Holanďanov to tak nebolo. Štúdie uskutočnené v štyridsiatych rokoch dokázali, že väčšina mladých Holanďanov hľadala dobrodružstvo, lepšiu stravu a prestíž vo forme uniformy SS. Boj proti komunizmu a boľševizmu nebol až taký dôležitý.³⁸ Holandsko bolo jednou z krajín, ktorá poskytla pre Waffen-SS najviac dobrovoľníkov. Ešte krátko pred vojnou to vyzeralo tak, že národno-socialistické hnutia v tejto krajine sú bez šancí, nakoľko obyvateľstvo tieto hnutia veľmi nepodporovalo. Po nemeckom vpáde 10. mája 1940 a počas okupácie sa situácia vôbec nezmenila. Pohlavári národno-socialistickej strany Nationaal-Socialistische Beweging však začali s Nemcami spolupracovať a vznikla myšlienka vytvoriť pluk SS-Westland. Himmler taktiež trval na tom, aby bola vytvorená holandská jednotka Allgemeine-SS, nakoľko sa rátalo s tým, že Holandsko sa stane súčasťou Nemecka. Dňa 11. septembra 1940 bola teda založená Nederlandische-SS, holandská verzia nemeckej Allgemeine-SS. V roku 1941 bolo prijatých 631 Holanďanov do divízie Wiking, čo bola národnostne zmiešaná jednotka. Wiking však bola národnostne zmiešaná skôr pre účel propagandy, než tomu naozaj bolo – z takmer 20 000 dobrovoľníkov bolo len viac ako 1 500 zahraničných, zvyšok jednotky tvorili Nemci a zahraniční etnickí Nemci.³⁹

Po vypuknutí operácie Barbarossa začal ďalší nábor, tentokrát do pluku SS-Nordwest, ktorý bol zostavený z Flámov a Holanďanov. Do pluku sa pridalo okolo 920 Holanďanov a zvyšok tvorili Flámi a Dáni. Myšlienka samostatnej holandskej jednotky bola nereálna, pretože počet Holanďanov bol v tom čase ešte nízky. Do konca augusta 1941 však nastúpilo viac ako 2 000 dobrovoľníkov a veliteľom sa stal generálplukovník H. A. Seyffardt. V septembri bola jednotka presunutá do východného Pruska, aby tu

³⁷TRIGG. *Hitler's Gauls*. p. 147 – 154.

³⁸AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 29.

³⁹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 26 – 27.

dokončila výcvik a bola premenovaná na *Freiwilligen Legion Niederlande*. Medzi inštruktormi a nemeckým velením prichádzalo od začiatku k nedorozumeniam s holandskými dobrovoľníkmi. Prvý boj jednotky bol veľmi ťažký a krvavý a mala 80% straty počas stretov na volchovskom fronte v marci 1942 – práve vtedy prebiehala mohutná sovietska ofenzíva. Doplnená bola až v priebehu júna 1942 a bola pričlenená k nemeckej 2. motorizovanej brigáde SS. V zime, na prelome rokov 1942 a 1943, bojovala pri Ladožskom jazere v rámci operácie *Nordlicht*. V januári bojovala po boku *Legion Norwegen* a na jar roku 1943 bola jednotka rozpustená.⁴⁰ Do októbra 1943 bola myšlienka vytvorenia divízie zavrhaná, postupne sa však stávala reálnou myšlienkou založenia brigády. V októbri bola založená *SS-Freiwilligen-Panzergranadier Brigade Nederland* a prijala približne 5 500 dobrovoľníkov, medzi nimi mnoho veteránov z predošlej légie a príslušníkov pluku *Nordland*. Brigáda sa premenovala na 4. *SS-Freiwilligen Panzergranadier Brigade Nederland*. Od roku 1943 bojovala hlavne v oblasti Pobaltia. Na Vianoce roku 1943 sa zúčastnila bojov pri Oranienburgu, ktoré skončili úspechom sovietskej strany. Jednotka bola stiahnutá na riekou Narva, kde pokračovala v bojoch. Na konci roka 1944 sa z nej stala 23. *SS-Freiwilligen Panzergranadier Division Nederland* (*niederlandische Nr. 1*).⁴¹ Rovnako popri nej vznikala aj ďalšia jednotka, *SS-Freiwilligen Grenadier Brigade Landstorm Nederland*. Jej vznik je spojený s jednotkou *SS-Wachbataillon Nordwest*, ktorého úlohou bolo stráženie koncentračných táborov na území Holandska. Jej členovia nemali dobrú povest'. Veľa z nich sa k tejto jednotke pridalo preto, aby nemuseli pracovať, prípadne mali kriminálnu minulosť, alebo sa zločinov stále dopúšťali. Jednotka *Nordwest* mala v záznamoch rôzne kriminálne prečiny, vrátane dezercíí, lúpeží a vydieraní. V novembri 1944 bola jednotka poslaná do Arden, kde bola zlúčená s dvoma holandskými prápormi *Landstorm* a nová jednotka dostala názov *SS-Freiwilligen Grenadier Brigade Landstorm Nederland*. Vo februári 1945 bola premenovaná na 34. *SS-Freiwilligen Grenadier Division Landstorm Nederland*. Zúčastnila sa hlavne bojov proti spojeneckým jednotkám v Arnheme v septembri 1944. Posledná veľká akcia sa uskutočnila v marci 1945, kedy jednotka bojovala proti kanadským vojakom v okolí dedín Oosterbek a Otterlo. Zvyšky divízie bojovali proti holandskému odboju do 7. mája 1945.⁴²

⁴⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 27 – 29.

⁴¹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 29 – 30.

⁴²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 161.

1.4 Veľká Británia

Kvalita a počet britských dobrovoľníkov pre SS nebola moc veľká. Pochádzali hlavne z britských vojnových zajatcov a ideológie ako fašizmus a nacizmus boli Britom cudzie. V Británii na začiatku 2. svetovej vojny existovala fašistická strana Oswalda Mosleyho, ktorá bola po napadnutí Británie zakázaná. V roku 1932 mala viac ako 40 000 členov, čo bolo v porovnaní s nemeckou NSDAP veľmi malé číslo – NSDAP mala v tom čase 8 miliónov členov, čo bola asi jedna desatina vtedajšej populácie Nemecka.⁴³ Vytvorenie britskej dobrovoľníckej jednotky bolo nápadom Johna Ameryho, syna Lea Ameryho, ministra pre Indiu v kabinete Winstona Churchilla. Amery však bol neschopný a našiel len jedného dobrovoľníka. Keď sa však o celý plán začal zaujímať Himmler a bol zahájený nový nábor dobrovoľníkov, záujem prejavilo približne 300 vojakov. Zo strany dobrovoľníkov však šlo len o ťah, ako byť mimo zajatecký tábor. Bolo prijatých 58 dobrovoľníkov. Niektorí z nich boli členmi Britského zväzu fašistov a boli odhodlaní bojovať proti Sovietskemu zväzu. Pri ostatných šlo hlavne o hľadanie dobrodružstva.⁴⁴

Himmler jednotku pomenoval Britská légia. Názov však zmenil, aby nedošlo k zámene s jednotkou veteránov z 1. svetovej vojny a pomenoval ju Britský slobodný zbor. Britský dobrovoľník Frank Wood zostavil náborový leták, v ktorom zostavil ciele a myšlienky jednotky – jednotka odsudzuje boj s Nemeckom, bojuje proti ZSSR, želá si upevnenie mieru v Európe, nechce bojovať proti Veľkej Británii a nechce podporovať politiku namierenú proti britskému ľudu. K 4. septembru 1944 sa počet členov znížil na polovicu a neskôr sa odpojili aj menšie skupinky, ktoré boli vrátené do zajateckých táborov. Tí, ktorí ostali, sa stali v mieste výcviku v Drážďanoch obeťami bombardovania. V marci 1945 boli presunutí do divízie Nordland. O bojovej kvalite jednotky pochyboval aj britský dobrovoľník Thomas Cooper, ktorý jednal s SS-Brigadeführerom (generálmajor) Zieglerom. Ziegler s ním súhlasil a jednotka bola stiahnutá z frontovej línie. Dňa 29. apríla bol nariadený pokyn na presun do anglo-americkéj zóny, kde sa jednotka dostala do britského zajatia.⁴⁵

⁴³ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 97 - 98.

⁴⁴ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 184 – 185.

⁴⁵ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 102 – 103.

2 JUŽNÁ EURÓPA

2.1 Španielsko

Španielsko si počas celej vojny zachovalo neutralitu, no napriek tomu sympatie Španielska voči Nemecku boli z ideologického hľadiska jasné.⁴⁶ Nech sa Hitler snažil akokoľvek, španielskeho diktátora Francisca Franca sa mu nepodarilo presvedčiť. Na Franca tlačilo veľké množstvo monarchistov a anglofilov, ktorí nechceli ísť do vojny proti Veľkej Británii a Francúzsku. Franco pristúpil k celej záležitosti pragmaticky a vyhlásil neutralitu. Veľmi dobre však vedel, že je zviazaný Hitlerovi a Mussolinimu za pomoc počas občianskej vojny.⁴⁷ Preto využil nemecký vpád do Sovietskeho zväzu a ponúkol zostavenie dobrovoľníckej jednotky, ktorá by sa zúčastnila bojov na východnom fronte. Duchovným otcom jednotky bol Ramón Serrano Suner, ktorý zahral na citlivú strunu španielskej Falange. Dňa 24. júna zvolal zhromaždenie, kde predniesol prejav, v ktorom obvinil ZSSR z občianskej vojny. Medzi dobrovoľníkmi boli hlavne vojaci zo španielskej armády a spomenutí falangisti, ktorí nosili modré košele, vďaka čomu jednotka dostala prezývku Azul, čo po španielsky znamená „modrá“. Záujem o vstup do jednotky bol veľký a niekoľko záujemcov bolo prijatých aj do leteckých jednotiek. Dňa 2. júla musel byť nábor zastavený. Pridalo sa aj niekoľko portugalských dobrovoľníkov, ktorý de facto bojovali ilegálne, nakoľko vláda v Lisabone s náborom nesúhlasila. V polovici júla 1941 absolvovala výcvik v Nemecku a v rámci nemeckej vojenskej hierarchie bola zadelená ako 250. pešia divízia. V auguste 1941 mala 641 dôstojníkov, 2 272 poddôstojníkov a 15 780 vojakov. Bola zadelená do skupiny armád „Stred“, ktorá mala za cieľ Moskvu.⁴⁸

Nemeckí dôstojníci nemali túto jednotku v obľube. Dost' ňou pohrdali a označovali ju hanlivými výrazmi. Nevraživosť medzi Nemcami a Španielmi sa ťahala od výcviku až po východný front. Napriek južanskému temperamentu a nedisciplinovanosti dokázali Španieli zúriivo bojovať, čo OKW ocenilo, no kritizovalo mizernú starostlivosť o kone, zbrane a výstroj. Hitler túto divíziu často znevažoval a nazval ju „zanedbanou divíziou“, ale uznal, že bojovala statočne.⁴⁹ V priebehu júna 1942 utrpeli Španieli veľké straty v priebehu čistenia volchovského kotla a ako dôvod strát uviedli, že sa im nedostalo

⁴⁶AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 80.

⁴⁷BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 59.

⁴⁸MAŠEK, Miroslav. V azurové barvě. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 12 – 14.

⁴⁹HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 233.

nemeckej podpory.⁵⁰ Koncom augusta 1942 boli stiahnutí od Novgorodu bližšie k Leningradu a zúčastnili sa bojov pri Kolpíne a aj tu mali veľké straty. Po porážke nemeckej 6. armády pri Stalingrade sa Španieli dostali do nezávideniahodnej situácie po tom, čo boli stiahnutí viac na juh a museli čeliť masívnym sovietskym útokom. V decembri sa jej veliteľom stal Emilio Esteban-Infantes. Pod jeho velením držali pozície pri Leningrade. Vo februári na divíziu zaútočili Sovietsi sedemnásobnou presilou pri Krasnom Bore. Napriek 70% stratám pozície udržali a obliehanie Leningradu sa natiahlo o ďalší rok. Morálku však nahlodávali hlad, zima a vyčerpanie. Cez leto 1943 boli Španieli stiahnutí a celkovo sa osvedčili ako druhoradé nemecké divízie. Franco nariadil rozpustenie divízie Azul, no niekoľko vojakov sa odmietlo vrátiť domov a chcelo ďalej bojovať. Približne tretina vojakov si myslela, že Franco len hrá divadlo pred západnými veľmocami, aby si Španielsko navonok zachovalo neutralitu. Vytvorili zahraničnú légiiu Legión Española de Voluntarios, alebo aj Legion Azul. O 6 mesiacov neskôr však bola rozpustená. Mnoho mladých Španielov sa ale nevzdávalo a pridalo sa aj do Waffen-SS a boli začlenení do dvoch rôt SS – Spanische Freiwilligen Kompanie der SS 101 a 102. Niekoľkí sa dostali aj do 28. SS-Freiwilligen Panzergrenadier Division Wallonien, kde bola vytvorená 3. (španielska) rota 1. práporu. Za celú vojnu, keď zrátame aj všetky turnusy, sa zapojilo viac než 45 000 dobrovoľníkov zo Španielska. Hitler im navrhol aj špecifickú medailu, aká sa ušla len im a žiadna iná zahraničná jednotka sa takejto unikátnej medaile nedočkala. Čo sa týka strát, staré údaje hovoria o viac než 40 000 mužoch. To však bola povojnová sovietska štúdia, ktorá sa neskôr ukázala ako skreslená a najnovšie štúdie hovoria o 4 000 padlých a okolo 8 500 ranených. Do zajatia padlo okolo 330 mužov, domov sa vrátilo okolo 200 až po roku 1954.⁵¹

2.2 Taliansko

Za celé trvanie vojny bola vojenská spolupráca s Talianmi z väčšej časti Nemcom skôr na príťaž, než na osoh. V období, keď sa Hitler stal kancelárom Nemecka, bol taliansky fašizmus na čele s Benitom Mussolinim takmer 10 rokov na scéne a zo začiatku si títo dvaja diktátori neverili. Pod Alpami žila početná nemecká menšina a Hitler sa zase obával talianskeho vplyvu na Rakúsko. Po diplomatických rokovaniach sa s z nich stali spojenci a Nemci museli zasahovať aj na miestach, kde začali mať Taliani problémy.

⁵⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 60 - 63.

⁵¹MAŠEK. V azurové barvě. In *II. světová Speciál*. s. 14 – 15.

Taliansko a Nemecko sa zblížili hlavne počas občianskej vojny v Španielsku. Svoje spojenectvo utvrdili paktom proti Kominterne v roku 1937. Najprv sa pakt podpísal v roku 1936 s Japoncami a potom s Talianmi. Vznikla tak os Berlín-Rím-Tokio.

K prehĺbeniu spojenectva medzi Talianskom a Nemeckom došlo podpísaním tzv. Ocel'ového paktu 22. mája 1939. Taliansky minister zahraničia Galeazzo Ciano zdôraznil, že Taliansko si nemôže najbližšie 3 roky dovoliť konflikt a nemecký minister zahraničia Joachim von Ribbentrop ho uistil, že sa tak nestane. Deň na to Hitler rozprával svojim generálom, že pri prvej vhodnej príležitosti vyrazí na Varšavu. Po vypuknutí vojny 1. septembra 1939 Taliani s nadšením pozorovali, ako rýchlo sa nemecké vojská presúvajú Európou a rozhodli sa vstúpiť do vojny v záverečnej fáze. Maximalizovali by tak svoje zisky za minimálnu cenu. Mussolinimu sa však nechcelo čakať a v marci 1940 oznámil náčelníkovi generálneho štábu Pietrovi Badogliovi a maršalovi Italimu Balbovi, že 5. júna Taliansko vstúpi do vojny. Taliansko vyhlásilo vojnu Francúzsku a Veľkej Británii 10. júna.⁵² Taliani tak začali bojovať po boku Nemcov od roku 1940 v severnej Afrike, na Balkáne a na východnom fronte. Avšak do júla 1943 Taliani stratili všetky kolónie v Afrike, väčšinu svojho vojska a boli napadnutí Spojencami po vylodení na Sicílii 10. júla 1943. Hitler nemal záujem bojovať o Sicíliu a nechal jednotky v Taliansku. Kráľ Viktor Emmanuel III. menoval maršala Badogliu novým ministerským predsedom a Mussolini bol 24. júla zosadený a zajatý. Bol presúvaný z jedného stráženého miesta na druhé, až nakoniec skončil v horskom hoteli na hore Gran Sasso d'Italia. Badoglio oklamal Hitlera, že bude pokračovať v boji a zároveň zahájil tajné rokovania so Spojencami. Dňa 3. septembra bolo podpísané prímerie, ktoré vstúpilo do platnosti 8. septembra. Spojencom sa vzdalo minimum jednotiek a pre veľa vojakov bolo prímerie podrazom a katastrofou. Nemecké posádky v Taliansku, Grécku a na Balkáne sa obrátili proti svojim niekdajším spojencom. Hitler sa však na celú situáciu nedokázal nečinne pozerať a rozhodol sa Mussoliniho vyslobodiť zo zajatia.⁵³ Špeciálna jednotka výsadbárov pod vedením Otta Skorzeneho 12. septembra bez jediného výstrelu Mussoliniho vyslobodila. Mussolini nastúpil do ľahkého prieskumného lietadla Storch. Lietadlo malo slabú nosnosť a Skorzeny ohrozil život Mussoliniho a pilota, keď si tiež prisadol. Následne bol Mussolini prevezený na územie okupované Nemcami a navštívil v Mníchove Hitlera.⁵⁴ Hitler zriadil v severnom Taliansku bábkový štát, republiku Salo. Bola to však už len labutia pieseň fašizmu.

⁵²KOZELKA, Petr. Aliance prospěchářů. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 8 – 11.

⁵³BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 42.

⁵⁴SKORZENY. *Mé velitelské operace*. s. 204 – 210.

Talianske vojenské jednotky síce boli nezávislé, ale boli pod dozorom Wehrmachtu.⁵⁵ V priebehu júla 1943 sa začala vytvárať nová talianska armáda. V čase, keď bol Mussolini zosadený, vypukla v Taliansku občianska vojna. Len malá časť talianskych jednotiek ostala verná fašizmu, no Nemci sa báli ich nasadiť do boja. Ich obava bola opodstatnená rastúcimi aktivitami hnutia odporu.⁵⁶ Do marca 1944 vznikli 4 divízie – 1. pešia divízia Bersaglieri, 2. pešia divízia Camice Nere, 3. pešia divízia Granatieri a 4. pešia divízia Alpini.⁵⁷ Vyslobodenie Mussoliniho taktiež naštartovalo dobrovoľníkov pre SS a vytvorili Italianische Freiwilligen Verband. Jednotka sa zúčastnila bojov proti partizánom v severnom Taliansku a cez leto 1944 sa z nej stala 1. Sturmbrigade Italianische Freiwilligen-Sturmbrigade Milizia Armata. Vznikla ešte jedna jednotka známa ako SS-Bataillon Debica, ktorá prijímala vojakov z horskej jednotky Julia a tankovej jednotky Lombardia. Dňa 7. septembra 1944 sa tieto dve jednotky spojili a vytvorili tak základy pre novú jednotku Waffen-Grenadier Brigade der SS (italienische Nr. 1.), ktorá sa vo februári 1945 rozšírila na 20. Waffen-Grenadier Division der SS (italienische Nr. 1).⁵⁸ Zapájala sa hlavne do protipartizánskych akcií a bojovala aj proti anglo-americkým jednotkám. Na konci vojny sa vzdávali buď spojencom, v horšom prípade odboju. V tom druhom prípade ich väčšinou čakala smrť.⁵⁹

2.3 Chorvátsko a Bosna

Po vpáde na územie Juhoslávie 6. apríla 1941 boli nemecké vojská zmätené zo situácie na tomto území – dostali sa v podstate na územie, ktoré bolo už za čias Rakúsko-Uhorska jeden veľký vriaci kotol, kde boli spory medzi Chorvátmi a Srbmi, katolíkmami, moslimami a pravoslávnyimi, komunistami a nacionalistami. Chorvátske teroristické fašistické hnutie Ustaše na čele s Ante Pavelićom od začiatku spolupracovalo s Talianskom a Nemeckom, vďaka čomu si získalo nezávislosť a pôsobilo ako satelit Nemecka, podobne ako vtedajšia 1. Slovenská republika.⁶⁰ Ustašovské oddiely od začiatku vojny podkopávali morálku chorvátskej armády. Veľa vojakov dezertovalo a záložníci sa nehlásili na útvary. Nemecké divízie Grossdeutschland a Das Reich postupovali rýchlo na Belehrad.

⁵⁵ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 88.

⁵⁶ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 88.

⁵⁷ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 45.

⁵⁸ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 177.

⁵⁹ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 156.

⁶⁰ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 151 – 155.

Juhoslovanskí vojaci síce kládli silný odpor, no Chorváti obrátili zbrane proti Srbom. Na prelome 13. a 14. apríla padol Belehrad do nemeckých rúk. Pavelić vďaka svojej spolupráci s Talianskom a Nemeckom získal pre Chorvátsko samostatnosť.⁶¹ Chorvátsko získalo aj Bosnu a Hercegovinu. Pre Nemcov to už vyzeralo, že územie Juhoslávie dobyli, no opak bol pravdou. Celá Juhoslávia sa vlastne začala zmietať v občianskej vojne. Zničenie Juhoslávie je považované aj za prejav zúrivosti voči situácii, ktorá v Juhoslávii panovala medzi spomenutými národmi a viedla k rôznym prevratom.⁶² Chorváti začali s honmi na Srbov, Židov a iné etniká a menšiny. Po napadnutí Sovietskeho zväzu sa Pavelić ponúkol Hitlerovi, že by mu mohol poskytnúť dobrovoľníkov. Hitler súhlasil a v priebehu 14 dní sa prihlásilo viac ako 10 000 Chorvátov. Dobrovoľnícka jednotka vznikla 16. júla 1941 a dostala meno Verstärkten Kroatischen Infanterie-Regiment 369. Táto jednotka mala 3 895 príslušníkov.⁶³ Do bojov sa zapojila po 13. októbri 1941 a v priebehu augusta 1942 bola stiahnutá na odpočinok. Koncom septembra jednotka obdržala rozkaz zapojiť sa do bojov na predmestí Stalingradu po boku 6. armády. Počas bojov zaznamenala veľké straty a v novembri mala sotva 200 vojakov a 23. januára 1943 opustilo Stalingrad 18 zranených Chorvátov, ktorí mali šťastie v nešťastí – ich druhovia, ktorí ostali v Stalingrade, sa domov už nevrátili. Preživší, ktorí sa dostali na územie Chorvátska, vytvorili základ pre novú jednotku o sile divízie, ktorú vytvorili noví dobrovoľníci a vznikla tak 369. Infanterie-Division (kroat.). Zapojila sa do bojov na domácej pôde, nakoľko po roku 1943 narástol počet partizánskych aktivít hlavne na severe Bosny. Koncom februára 1945 začali partizáni veľkú ofenzívu a Chorváti začali ustupovať smerom k Rakúsku. Počas leta 1943 začali Nemci vytvárať druhú chorvátsku divíziu, ktorá dostala označenie 373. Infanterie-Division. Táto však nebola taká úspešná ako prvá a počas bojov zaznamenávala veľké straty. Na konci vojny sa stala súčasťou XV. nemeckého horského zboru. Po druhej divízii vznikala aj tretia, 392. Infanterie-Division, ktorej pôsobisko bolo hlavne pri morskom pobreží a v Slovinsku. Taktiež zaznamenala koncom vojny veľké straty. Všetky tri divízie mali spoločné to, že dôstojnícke jadro tvorili Nemci.⁶⁴ Počas nemeckého vpádu do Juhoslávie a pripojení Bosny a Hercegoviny

⁶¹HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 76 - 77.

⁶²HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 80.

⁶³BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 100.

⁶⁴BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 100 - 101.

k Chorvátsku sa Himmler začal pohrávať s myšlienkou prijímania moslimov do rádov SS a vytvoriť tak samostatnú moslimskú jednotku SS.⁶⁵

Sympatie medzi nacizmom a islamom už však existovali skôr. Ešte v období 1. svetovej vojny vyhlásilo ottomanské Turecko vojnu centrálnym mocnostiam. To vyhovovalo vtedajšiemu Nemecku, nakoľko prostredníctvom moslimov mohlo oslabiť vplyv Veľkej Británie. Nemeckí agenti šíрили medzi moslimami falošné správy, že cisár tajne prekonvertoval na islam a má v pláne dodávať moslimským vzbúrencom zbrane. To malo za následok početné dezercie moslimov v britských vojenských zložkách. Revolyty moslimov však boli v roku 1917 potlačené, no pre Nemecko to znamenalo to, že môžu hocikedy ľahko zraniť Veľkú Britániu. Vzťahy medzi nacistami a moslimami sa prehlbovali aj na základe antisemitizmu a tvorení konšpiračných teórií.⁶⁶ Islam Himmlera odjakživa fascinoval a označil ho ako náboženstvo, ktoré je pre vojaka prijateľné. Od 30. rokov panoval medzi chorvátskymi moslimami názor, že nie sú len náboženská menšina, ale aj národnostná menšina.⁶⁷ Chorváti sa snažili bosnianskych moslimov získať na svoju stranu a preto im v auguste 1941 postavili v Záhrebe mešitu. Počas vojny boli moslimovia terčom srbských nacionalistov a veľa moslimských dedín bolo Srbmi vypálených. Po týchto represáliách začali moslimovia rozmýšľať o spolupráci s Nemcami. Človek, ktorý sa výraznou mierou angažoval v šírení pronacistickej propagandy medzi moslimami na Balkáne, bol veľký muftí Mohamed Amin al-Husajní. Himmler bol z neho tak unesený, že s ním viedol rozsiahle debaty o antisemitizme, islame a o Židoch.

Finálny plán na vytvorenie moslimskej divízie bol prezentovaný Hitlerovi 13. februára 1943. Pavelič bol proti vytvoreniu moslimskej jednotky, no musel sa podvoliť. Moslimovia boli počas náborov motivovaní úspechmi ich otcov počas pôsobenia v rakúsko-uhorskej armáde a výzvou bojovať za lepší osud Európy a ich vlasti. Nemcom pomáhal hlavne al-Husajní, ktorí cestoval po celej Bosne. Bol uznávanou osobnosťou v moslimských kruhoch a vítali ho zástupy ľudí. Al-Husajní nabádal Nemcov, aby umožnili moslimom mať vlastné velenie, no velenia sa chopili nemeckí dôstojníci. Do apríla 1943 sa prihlásilo 8 000 moslimov, no nebol to dostatočný počet a Himmler v Záhrebe vyhlásil, že 10% jednotky môžu tvoriť aj kresťania. Dobrovoľníci boli oklamaní vo veci výcviku – namiesto výcviku na domácej pôde boli presunutí do Francúzska do Le

⁶⁵PETKE, Stefan. Militärische Vergemeinschaftungsversuche muslimischer Soldaten in der Waffen-SS. Die Beispiele der Division Handschar und des Osttürkischen Waffenverbands der SS. In SCHULTE Jan Erik (ed.). *Waffen-SS – Neue Forschungen*. Paderborn : Schöningh, 2014. s. 248 - 249.

⁶⁶TRIGG, Jonathan. *Hitler's Jihadis*. Stroud :SPELLMOUNT, 2009. p. 21 - 23.

⁶⁷ČERNÝ, Vladimír. Za vúdce i za Alláha. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 32.

Puy-en-Velay. Počas obdobia výcviku rástlo napätie medzi nemeckými dôstojníkmi, čo prerástlo do vzbury celého práporu. Vzburu vyvolal 16. septembra 1943 špión titovskej armády Ferid Džanić, ktorý sa do jednotky infiltroval.⁶⁸ Vzburu bola potlačená a hlavní aktéri boli popravení. 250 vzbúrencov skončilo v koncentračnom tábore a ďalších 500 bolo poslaných na nútené práce do Nemecka. V januári mala k dispozícii nakoniec viac ako 21 000 mužov a dostala názov 13. Waffen-Gebirgs Division der SS „Handschar“ (kroatische Nr. 1). Dobrovoľníci nosili nemecké uniformy farby poľnej šede a charakteristickou pokrývkou hlavy bol fez. V službe sa nosil fez farby poľnej šede a počas vychádzok červený. Fez mal samozrejme na sebe znaky charakteristické pre SS – smrťhlav a orlicu s hákovým krížom. Nemoslimskí dobrovoľníci nosili štandardnú poľnú čiapku. Jednotka Handschar bola nasadená v severovýchodnej Bosne medzi riekami Sáva a Drina a mala chrániť miestnych etnických Nemcov pred Titovcami. Na čelo divízie sa postavil SS-Brigadeführer (generálmajor) Karl Gustav Sauberzweig. Divízia sa začala pripravovať na operáciu Wegweiser, ktorá prebehla medzi 10. až 12. marcom 1944. Cieľom operácie bolo vyčistiť oblasť Sýrmie od partizánov. Členovia Handscharu sa dopúšťali násilností na civilistoch a dochádzalo aj k vraždám detí a žien. Z Handscharu sa postupne začali oddeľovať jednotky, ktoré sa stali základom pre nové jednotky Skanderbeg a Kama. Koncom apríla sa divízia zúčastnila veľkej protipartizánskej akcia Maibaum, počas ktorej im pomáhala horská divízia Prinz Eugen a ustašovské oddiely. Kvalita divízie však začala postupne upadať a v konvenčných bojoch proti Sovietom už nepodávala výkony ako počas protipartizánskych bojov. Po tom, ako Sovieti prekročili v roku 1944 chorvátske hranice, bola divízia presunutá do Maďarska. Okrem strát na bojisku začali pribúdať aj dezercie, nakoľko veľa moslimov sa chcelo vrátiť do Bosny a chrániť svoje rodiny. 7. mája 1945 sa zvyšky divízie vzdali spojencom a následne boli odovzdaní Titovým jednotkám.

Druhá chorvátska divízia Kama bola schválená 28. mája 1944 a výcvik začal 17. júna. Okrem chorvátskych dobrovoľníkov prijímala aj moslimov z Bosny a etnických Nemcov. V jednotke boli aj moslimskí poddôstojníci a dôstojníci, ktorí predtým slúžili v divízii Handschar. Moslimskí vojaci boli získaní intenzívnou kampaňou a jednotka získala skoro 9 000 mužov.⁶⁹ Celej jednotke velil SS-Standartenführer (plukovník)

⁶⁸PETKE. Militärische Vergemeinschaftungsversuche muslimischer Soldaten in der Waffen-SS. Die Beispiele der Division Handschar und des Osttürkischen Waffenverbands der SS. In SCHULTE (ed.). *Waffen-SS – Neue Forschungen*. s. 249.

⁶⁹LUCAS, James. 2008. *Hitlerove horské jednotky*. Praha : NAŠE VOJSKO, 2008. s. 274 - 275.

Helmuth Reitel, ktorý predtým velil v Handschari. Jednotka mala od samého začiatku problémy, hlavne s naplnením stavov. Výcvikom prešla v Maďarsku, nakoľko nemeckí dôstojníci chceli, aby dobrovoľníci boli v bezpečí pred partizánmi. Na prelome septembra a októbra prekročila sovietska armáda hranice Maďarska, čo bezprostredne ohrozilo celú jednotku. Dňa 1. októbra bola jednotka rozpustená kvôli približujúcej sa Červenej armáde, nedostatočnému výcviku a žalostnému počtu, čo nestačilo k naplneniu stavu – vrátane mužstva, poddôstojníkov a dôstojníkov mala viac ako 3800 mužov. Zvyšní dobrovoľníci boli rozmiestnení do jednotiek Handschar, Charlemagne a vznikajúcu 31. SS-Freiwilligen Grenadier Division.⁷⁰

2.4 Albánsko

Do apríla roku 1939 bolo Albánsko samostatný štát, kým ho neanektovalo Taliansko. To donútilo Albáncov so súhlasom Talianov obsadiť Kosovo a čakať. Po kapitulácii Talianska v roku 1943 prevzalo štafetu Nemecko a Himmler chcel od začiatku s Albáncami dobre vychádzať. Pod zámienkou boja proti spoločnému nepriateľovi v podobe komunistov sa mal začať nábor albánskych dobrovoľníkov. Hlavným spojencom Himmlera bol popredný predstaviteľ albánskeho odboja Deva Džafar, ktorý odmietal spoluprácu s komunistami a srbskými nacionalistami. Dňa 18. marca 1944 predseda Druhej ligy Prizrenu Bedri Pejani poslal Himmlerovi list, v ktorom žiadal o vytvorenie albánskej jednotky. Himmler jeho žiadosti vyhovel a 17. apríla začala vznikať nová divízia označená 21. Waffen-Gebirgs Division der SS „Skanderbeg (albanische Nr. 1).⁷¹ V albánskej jednotke nešlo o boj proti boľševizmu a za Európu, ale o vybavovanie si účtov so Srbmi. Albánci si želali, aby boli Srbi z Kosova vyhnaní a tí, ktorí ostanú, by putovali do koncentračných táborov na území Albánska. Srbi boli teda považovaní za okupantov. Nežiadúci element boli taktiež aj Židia.⁷² Do jednotky boli prijatí aj dobrovoľníci z divízie Handschar, veteráni z Rakúska a niekoľko etnických Nemcov na pozície poddôstojníkov a dôstojníkov. Jednotka nemala príliš dobrú povesť a SS-Brigadeführer (generálmajor) Josef Fitzhum sa o Albáncoch vyjadril ako o skazených, nedisciplinovaných a nevytváracích vojakoch, ktorí pre Wehrmacht a Waffen-SS nemajú pozitívny prínos a v bojoch proti ozbrojenému nepriateľovi sa báli a pri zjavení lietadla sa rozutekali.

⁷⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 147.

⁷¹KOZELKA, Petr. S kozlí hlavou ve znaku. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016, s. 43.

⁷²TRIGG, J. 2006. *Hitler's Jihadis*. Stroud :SPELLMOUNT, 2009. p. 146.

Presne ako Handschar, aj Skanderbeg sa osvedčil skôr v protipartizánskych akciách než v konvenčnej vojne. Albánci snívali o tom, že vyčistia celé západné Macedónsko, aby sa priblížili k myšlienke Veľkého Albánska bez Srbov, Židov a Rómov. Na území Kosova zmasakrovali niekoľko srbských pravoslávnych civilistov a obsadili ich domy. V júni 1944 nový veliteľ SS-Standartenführer (plukovník) August Schmidhuber jednotku zapojil do veľkej protipartizánskej akcie v oblasti Čiernej hory. Jednotka tu popravila viac ako 400 pravoslávnych veriacich. Od založenia jednotky prichádzalo aj k častým dezerciam a v októbri 1944 mala celá jednotka nie viac ako 5 000 mužov. V novembri 1944 začali Nemci ustupovať z Grécka a prikázali Albáncom bojovať počas ústupu nemeckých vojsk. Počet mužov tak ešte viac klesol a Nemci museli celú jednotku v januári 1945 rozpustiť. Himmlerovi sen o moslimských bojovníkoch v radoch SS napriek všetkému snaženiu nevyšiel. Spomedzi európskych moslimských jednotiek mala Skanderbeg najnižšiu hodnotu a bola viac-menej neschopná a z hľadiska disciplíny najhoršia. Zapájala sa skôr do etnických čistiek a v bojoch proti partizánom vôbec nevynikala. Jednotka nebola až tak veľmi pod nemeckou kontrolou, nakoľko nemecké velenie, ale predovšetkým velenie SS, nemalo o Albáncoch toľko informácií a panovali aj názory, že albánski dobrovoľníci vyhľadávajú vo veľkej miere dobrodružstvo.⁷³ Napriek tomu Himmler dokázal ďalej viesť debaty s al-Husejním na tému islam, antisemitizmus a Židia.

3 SEVERNÁ EURÓPA

3.1 Dánsko

Dáni vzhľadom na svoj nordický pôvod boli vhodnými adeptmi pre SS už od začiatku. Náboru dobrovoľníkov predchádzal však vpád Nemecka v apríli 1940, ktorý prebiehal bez akýchkoľvek komplikácií a Dánsko bolo obsadené behom pár hodín. Dánska armáda kapitulovala po odchode kráľa Christiana X. do exilu.⁷⁴ Už niekoľko dní po invázii schválil Himmler nábor dobrovoľníkov vo veku od 17 do 23 rokov. Pri vstupe podpisovali zmluvu na dva roky. Prihlásilo sa len 200 Dánov, pridalo sa k nim niekoľko etnických

⁷³ZAUGG, Franziska. Perfekte Krieger? Die deutsche Wahrnehmung muslimischer Albaner in der Waffen-SS zwischen 1943 und 1945. In SCHULTE Jan Erik (ed.). *Waffen-SS – Neue Forschungen*. Paderborn : Schöningh, 2014. s. 246 – 247.

⁷⁴NOVOTNÝ, Josef. *Druhá svetová válka 1940-1941*. Olomouc : FONTÁNA, 2004. s. 21.

Nemcov, Nórov a vytvorili tak pluk SS-Standarte Nordland, ktorý neskôr tvoril súčasť divízie Wiking.⁷⁵ Dňa 23. júna 1941 vyzval vodca Dánskej nacionálno-socialistickej strany Frits Clausen všetkých mladých Dánov, aby sa pridali do SS-Standarte Nordland. Ostatní predstavitelia dánskej vlády však trvali na tom, aby bola vytvorená čisto dánska jednotka a využili k tomu podplukovníka dánskeho delostrelectva Christiana Pedera Kryssinga. Kryssing nemal žiadne výhrady a dosiahol svoj cieľ. 8. júla vyšla nová smernica o prijímaní príslušníkov dánskej armády do novej jednotky.⁷⁶ Jedným z hlavných dôvodov, prečo sa Dáni pridali k SS, bol boj proti bolševizmu. Samotný Kryssing, veliteľ Freikorps Danmark, vyzýval svojich krajanov k tomu, aby povstali a bojovali proti svetovému nepriateľovi vo forme bolševizmu a zachránili tak svoju vlasť, ľud a národ.⁷⁷ Nová jednotka mala mať podporu výhradne dánskej vlády a prijímala mužov vo veku 17 až 35 rokov. Výhodou bolo, že dánska vláda bola v tomto smere samostatná, nakoľko Nemci nechceli pôsobiť ako okupanti. Jednotka dostala názov SS-Freiwilligen Verband Danemark, ale bola známa aj ako Freikorps Danmark.⁷⁸ Prví dobrovoľníci v počte 430 mužov nastúpili na výcvik do Hamburgu a odtiaľ do sliezskeho Posen-Treskau. Dobrovoľníci nosili klasické nemecké uniformy, ktoré mali na rukávových páskach na spodnej časti nápis Freikorps Danmark a nad ním štít s bielym krížom na červenom podklade. Pridalo sa k nim aj niekoľko Švédov, z ktorých najviac vynikal Hans-Gösta Pehrsson, ktorý sa v neskoršej fáze vojny vysoko uplatnil vo švédskej jednotke SS. V auguste dorazili ďalší dobrovoľníci a do konca roka 1941 mala légia okolo 1 200 mužov.⁷⁹ V roku 1942 bola légia poslaná bojovať do oblasti v okolí Demjansku po boku divízie Totenkopf. Tu zaznamenala prvé ťažké straty.⁸⁰ Po 73 dňoch bojov sa Dáni prebojovali k obklúčeným nemeckým jednotkám, ktoré tu bojovali. Počas bojov Červená armáda bombardovala aj civilné postavenia, aby sa Nemci a dobrovoľníci nemali kam ukryť. Hneď v prvých dňoch prišla légia o niekoľko dôstojníkov a poddôstojníkov. Prvým zabitým veliteľom bol Johannes-Just Nielsen, ktorý dostal za úlohu vytlačiť nepriateľa z neďalekej pozície v noci 27. mája. Jeho útok bol úspešný, avšak na svitaní počas ústupu ho zabila delostrelecká paľba. Jeho smrť bola zlou predzvesťou pre Dánov. Najťažšou stratou bola smrť veliteľa SS-Sturmbannführera (major) Christiana von Schalburga,

⁷⁵BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 47.

⁷⁶TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k. s., 2011. s. 82 - 83.

⁷⁷AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 28 - 29.

⁷⁸TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 82 - 83.

⁷⁹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 48.

⁸⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 169.

dánskeho aristokrata a rodáka z Poltavy. Zahynul 2. júna pri vedení útoku, keď stúpil na mínu a jeho smrť vojakov zdecimovala. Po boji stiahli z bojiska jeho mŕtve telo a stal sa tak martýrom dánskej légie a jeho smrť bola zároveň využitá ako dôvod na prijímanie ďalších dobrovoľníkov a vytvorenie zboru, ktorý niesol jeho meno. Nahradil ho nový veliteľ, Lettow-Vorbeck, synovec nemeckého generála z bojov v Afrike počas 1. svetovej vojny. Ten však zahynul tiež, keď ho počas boja 10. júna pri Boľšovej Dubovine zasiahol nepriateľský guľomet. Mesiac po Schalburgovej smrti držali Dáni pozície na úseku od Bijakova po Vasilejevščino. Všade vládol pokoj, muži oddychovali a v jednom okamihu začala nepriateľská delostrelecká paľba. Do boja sa zapojil každý, kto vedel držať zbraň a strieľať – vrátane kuchárov, pisárov a spojárov. Hrozilo, že jednotka bude porazená, nakoľko stratila kontakt s Nemcami. Nebyť zásahu nemeckých vzdušných síl, boli by úplne zlikvidovaní. Útok na chvíľu prestal, no po pár hodinách Sovieti pokračovali ďalej a boje prebiehali aj v noci. Dánom sa za pomoci nemeckých horských strelcov podarilo útočníkov poraziť a front na niekoľko dní stabilizovať. Na konci augusta 1942 bola légia stiahnutá do Dánska na zotavenie a doplnenie stavov, nakoľko mala už len okolo 300 mužov. V októbri sa vrátila opäť na front a strávila dva mesiace v Mítau, aby doplnila stavy a pripravila sa na novú úlohu. V decembri bola jednotka poslaná k rieke Lovat, ktorá tvorila deliacu líniu medzi armádami skupín „Sever“ a „Stred“. Boje do Vianoc prebiehali iba ojedinele, avšak na Štedrý deň uskutočnili oddiely NKVD frontálny útok. Dáni ustúpili, preskupili sa a nepriateľa zatlačili naspäť. V marci 1943 bola jednotka opäť stiahnutá a 20. mája už definitívne rozpustená. Tí, ktorí nestratili odhodlanie a chceli ďalej bojovať, sa pridali do novej divízie Nordland, ktorá patrila medzi zmiešané divízie.⁸¹

3.2 Nórsko

Nemecká okupácia Nórska začala v máji 1940 a na kolaborácii s Nemeckom sa podieľal Vidkun Quisling, bývalý dôstojník nórskeho delostrelectva. Aby zapôsobil na nemeckých nacistov, vydal 9. apríla 1940 rozkaz, aby žiaden člen strany Nasjonal Samling nekládol Nemcom odpor. Jeho vlastní členovia a minister obrany Ragnvald Hvoslef rozkaz ignorovali a pre Nemcov sa stal bezcenným. Hľadanie nórskeho dobrovoľníkov bolo pomerne komplikované, nakoľko ich spočiatku veľa nebolo.⁸² Nórski

⁸¹TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 129 - 139.

⁸²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 50.

dobrovoľníci, podobne ako dánski, sa k SS pridali preto, aby bojovali proti bolševizmu. Boj proti bolševizmu bol Hitlerov úspešný nástroj propagandy a u škandinávskych národov sa osvedčil v plnej miere. Ešte pred Hitlerom skúšal Quisling vyzvať svojich krajanov do boja proti „anglickému despotizmu“, jeho výzva však ostala bez odozvy.⁸³

Prví dobrovoľníci boli v jednotke SS-Standarte Nordland, ktorá sa koncom roka 1940 spojila s dánsko-flámskou SS-Standarte Westland a nemeckou SS-Standarte Germania. Tieto tri jednotky vytvorili silné jadro budúcej divízie Wiking. Dňa 29. júna bola odsúhlasená a na konci júla pod velením majora Jørgena Bakkeho vytvorená nórska légia Den Norske Legion. Quisling v napätí očakával, že légia bude poslaná do Fínska, aby bojovala proti Sovietskemu zväzu. Nemci túto myšlienku podporovali, no OKW rozhodlo inak. Légia bola poslaná na výcvik do Kielu a začiatkom roka 1942 bola poslaná na front. Dobrovoľníci si mysleli, že pôjdu do Fínska, no namiesto toho sa ocitli v Leningrade. V tom istom roku vyhlásil Hitler Spojeným štátom americkú vojnu. Mnohým dobrovoľníkom sa to nepáčilo, nakoľko mali v Spojených štátoch rodiny. V tomto období mala légia viac ako 1 150 členov. V priebehu prvých operácií nebolo nemecké vedenie SS s légiou spokojné a zosadilo majora Bakkeho a jeho zástupcu majora Andersena. Bakkeho nahradil vo funkcii major Arthur Quist, ktorý sa Nemcom javil ako spoľahlivejší nórsky dôstojník.⁸⁴ Plynulý chod légie neprestajne narušovali nemecké zásahy a vrcholom bol nemecký názor, že vojna na východe skončí do Vianoc. Nemci videli v légii predovšetkým nástroj propagandy. Légia bola nedostatočne vycvičená a jej výzbroj tvorili hlavne nenemecké a druhotriedne ukoristené zbrane. Začiatkom roka 1942 nepredstavovala predvoj elitných jednotiek.⁸⁵ Pri Leningrade bola pridelená k 2. motorizovanej pešej brigáde SS, od ktorej sa časom oddelilo niekoľko jednotiek a vytvorili „Kampfgruppe Jeckeln“. Blokáda Leningradu je známa hlavne vyhladovaním obyvateľov mesta, keď v januári 1942 denne zahynulo od hladu viac ako 3 000 ľudí. Hlad bol taktiež na strane obliehatel'ov. V niektoré dni sa k vojakom nedostal prídel jedla a často sa varila polievka z uhynutých koňov. Začiatkom apríla sa légia presunula do Uricka, čo bola štvrť na križovatke medzi Leningradom a Oranienbaumu (táto štvrť už neexistuje). V polovici apríla začala Červená armáda uskutočňovať výpady na nórske postavenia, zakaždým však bola vytlačená. Intenzita útokov sa zväčšovala po 20. apríli 1942. V noci 21. apríla sa približovali ruské tanky a ženisti potichu rozmiestnili protitankové míny a pechota

⁸³ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 71.

⁸⁴ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 50 - 52.

⁸⁵ TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 79 - 82.

pripravila v skrytej pozícii protitankové delo. Červená armáda začala delostrelectvom ostreľovať pozície Nórov. Delostrelecká paľba z veľkej časti zasiahla prázdne pozície. Nóri držali svoje pozície a nepriateľské útoky prebiehali v niekoľkých útočných vlnách. Po niekoľkých hodinách začala Červená armáda ustupovať v dôsledku veľkých strát. Dňa 2. mája légia zahájila svoj vlastný útok na sovietske pozície. Légii po bojoch navštívil Vidkun Quisling, aby niekoľkým vojakom udelil vyznamenania. Po bitke o Urick bola légia stiahnutá na odpočinok k mestu Konstantinovka a v priebehu júna sa vrátila na front. Do 20. júla sa opäť opakovali hliadky a občasné ostreľovanie delostrelectvom Červenej armády. V ten deň sa vedľajší lotyšský prápor SS stal terčom útokov. Nóri zmenili postavenia kanónov a strieľali na postupujúce sovietske jednotky. Lotyši napokon za spolupráce práporu nemeckej polície uskutočnili protiútok a obnovili frontovú líniu.

Dňa 14. septembra sa mala uskutočniť operácia Unternehmen Nordlicht, ktorá mala definitívne dokončiť obliehanie Leningradu a dobyť ho. Červená armáda však 24. augusta uskutočnila veľký protiúder a začala oslobodzovať obliehaný Leningrad. Nemci a ich spojenci síce situáciu stabilizovali, no počas bojov utrpeli veľké straty. Obliehanie Leningradu už nebolo na zozname priorít velenia Nemeckej armády, nakoľko boje v Stalingrade začali značne viaznuť a bolo treba dopĺňať stavy v tejto oblasti. Leningrad bol stále obkľúčený, ale jeho ohrozenie už nebolo vážne. Vyčerpaná légia bola 4. decembra 1942 presunutá do oblasti Krásneho Boru, kde bojovali holandskí dobrovoľníci SS-Legion Nederland. Légia pomohla s protiútokom a obnoviť front. Taktiež sa musela zapojiť do bojov pri Ladožskom jazere, čo boli našťastie pre legionárov posledné boje⁸⁶. Légia ostala až do jari 1943 na fronte a následne ju vystriedala lotyšská légia, nakoľko Nóri boli už značne vyčerpaní, zdecimovaní a z pôvodných 1 200 mužov ostalo sotva 700.⁸⁷ Mnoho členov légie nebolo spokojných a bolo ťažké ich prehovoriť, aby sa pridali do nového pluku SS-Panzergranadier Regiment 23 Norge. Tento pluk mal byť súčasťou novej zmiešanej divízie Nordland. Do pluku sa napokon pridalo 700 Nórov.⁸⁸

3.3 Švédsko

Narozdiel od Španielska, Švédsko ostalo počas celej 2. svetovej vojny striktné neutrálne. Švédska vláda zakázala akýkoľvek nábor dobrovoľníkov pre bojujúce strany.

⁸⁶TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 104 - 128.

⁸⁷TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 109 - 127.

⁸⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 170.

Niekoľkým Švédom sa napriek tomu podarilo v rokoch 1939 až 1941 dostať do Wehrmachtu. Po začatí operácie Barbarossa začalo vedenie Waffen-SS tajný nábor dobrovoľníkov prostredníctvom nemeckého veľvyslanectva v Štokholme. Dobrovoľníkov ďalej vysielali cez Nórsko. Dokopy sa podarilo naverbovať viac ako 300 dobrovoľníkov. Švédi slúžili v 5. SS-Panzer Division Wiking, 11. SS-Freiwilligen Panzergrenadier Division Nordland a 23. SS-Freiwilligen Panzergrenadier Division Nederland. V prípade divízie Nordland je známe, že jedna celá tanková prieskumná čata bola takmer plná Švédov a dostala tak prezývku „Swedenzug“ (švédska čata). Švédi sa taktiež zapojili do posledných bojov v Berlíne a 2. mája 1945 bola ich jednotka prakticky zničená.⁸⁹Jedným z ďalších dôvodov, prečo sa podarilo naverbovať tak nízky počet Švédov, bolo aj to, že dobrovoľníci zo Švédska chceli skôr bojovať po boku Fínov, než po boku Nemcov. Tí, ktorí sa pridali k Waffen-SS, boli väčšinou členovia pravicových strán, resp. mali rodinné väzby na Nemecko. Vedenie SS chcelo vytvoriť čisto švédsku jednotku s názvom „Tre Kronor“ (Tri korunky). Práve kvôli nízkemu počtu dobrovoľníkov sa od tohto nápadu odstúpilo. Švédi najviac vynikali v prieskumnom obrnenom prápore divízie Nordland (už spomenutý „Schwedenzug“). Niekoľko ich slúžilo aj v tankovom prápore Hermann von Salza.⁹⁰

3.4 Fínsko

Počas Zimnej vojny medzi Fínskom a ZSSR v rokoch 1939 až 1940 Nemecko podporilo Fínov len po morálnej stránke, nakoľko Hitler uzavrel so Stalinom pakt o neútočení a navyše Nemecko nebolo na stret so ZSSR pripravené. Dňa 30. novembra 1939 zaútočila Červená armáda na fínske pozície, no nečakala silný odpor. Zo začiatku sa Fínom darilo, no postupne sa im mýňali zásoby a boli donútení podpísať v marci 1940 prímerie. Za celý čas stratili viac ako 25 000 mužov, no straty na sovietskej strane boli desaťnásobne vyššie. Sovieti neboli schopní Fínsko ovládnuť tak, ako tomu bolo pri pobaltských štátoch Lotyšsku, Litve a Estónsku. Po tejto vojne sa však Hitler začal mylne domnievať, že ZSSR je poraziteľný. Fínsko uzavrelo s Nemeckom tajnú zmluvu o poskytnutí dobrovoľníkov pre operáciu Barbarossa a o pripojení sa do tejto operácie. Zmluva zahŕňala aj dodatok, že žiaden Fín nebude nasadený proti Británii a Grécku – čiže

⁸⁹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 64.

⁹⁰TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 157 - 159.

proti štátom, s ktorými v tom čase Nemecko viedlo vojnu.⁹¹ Dňa 22. júna 1941 zaútočilo Nemecko so svojimi spojencami na ZSSR. Fínsko sa pripojilo na základe dohody, no nepodliehalo Berlínu. 100 000 fínskych vojakov zaútočilo na sovietsky prístav Murmansk a bojové formácie generála Mannerheima operovali podľa vlastného velenia. Na konci roka 1941 Fíni obsadili územia stratené počas vojny v rokoch 1939 až 1940.⁹² Počas náboru fínskych dobrovoľníkov pre Waffen-SS sa spočiatku vyskytovali komplikácie, nakoľko Fíni nechceli zložiť prísahu vernosti Hitlerovi. Tieto problémy sa koncom mája vyriešili a na prelome mája a júna 1941 odišlo viac ako 1 000 fínskych dobrovoľníkov na východný front. Časť z nich bola prevelená už do motorizovanej divízie Wiking a zvyšná časť bola poslaná do Viedne k dokončeniu výcviku. Výcvik dokončovalo viac ako 100 dobrovoľníkov, ktorí vytvorili Finnisches Freiwilligen-Bataillon der Waffen-SS. K dokončeniu výcviku došlo v polovici októbra 1941 a v decembri bola táto jednotka vyslaná na východný front. Pre Fínov bola typická ich svojskosť – odmietali prijímať повely v nemčine a akceptovali len fínskych poddôstojníkov a dôstojníkov.⁹³ Na fronte boli včlenení do divízie Wiking. Čo sa týka akceptovania vlastných veliteľov, sčasti sa muselo od tejto požiadavky ustúpiť, nakoľko počet fínskych veliteľov bol nízky. V roku 1943 bola jednotka rozpustená, nakoľko dobrovoľníkom vypršala dvojročná zmluva. Tí, ktorí chceli ostať, boli prevelení do jednotiek Nordland a Kurt Eggers. Jedným z dôvodov rozpustenia boli aj obavy fínskej vlády zo situácie na pohraničí so ZSSR a pochybnosti o tom, že Nemci vyhrajú vojnu. Himmler sa snažil angažovať, aby Fíni zotrvali, avšak Hitler schválil rozpustenie jednotky.⁹⁴

⁹¹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 55 - 57.

⁹²SOLAŘÍK, Bruno. David proti Goliášovi. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 25.

⁹³BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 57.

⁹⁴TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 146.

4 STREDNÁ EURÓPA

4.1 Českí odvedenci

Do Wehrmachtu sa dostalo aj niekoľko tisíc Čechov. Nešlo však o dobrovoľníkov, ale odvedencov, ktorí museli nastúpiť do služby v nemeckej armáde. Aj v dnešnej dobe existuje veľký počet Čechov, ktorých predkovia slúžili vo Wehrmachte. Pritom to neboli Nemci žijúci na území Čiech (ako to bolo v prípade sudetských Nemcov a Nemcov žijúcich na území Protektorátu Čechy a Morava), ale rodení Česi. Jednalo sa hlavne o Čechov z územia Tešínska a Hlučínska. Do Wehrmachtu sa dostali nemeckým podvodom, ktorý dostal názov „sliezska národnosť“. Týkalo sa to hlavne obyvateľov Tešínska, ktorí museli následovne zmeniť svoje občianstvo na nemecké. Obyvatelia Hlučínska sa stali nemeckými občanmi, nakoľko Hlučínsko patrilo do roku 1920 Nemecku. Vojenskú povinnosť si plnili spoločne s Nemcami zo Sudetov a z Protektorátu.

Hitler pociťoval k Čechom odpor a nesúhlasil s tým, aby slúžili vo Wehrmachte, či nebudaj vo Waffen-SS. Nakoľko Česi patrili medzi Slovanov, pozeral sa nich ako „podľudí“. Ostatní nacistickí pohlavári sa na Čechov pozerali úplne inakšie a mali v pláne ich v priebehu dvadsiatich rokov ponemčiť a zbaviť ich českej inteligencie. Česi sa do Wehrmachtu nakoniec dostali a to nedobrovoľne – už spomenutým umelým vytváraním „nových Nemcov“. V Tešínsku bola česká národnosť v úradnom styku zrušená. Pri registrácii v roku 1939 sa Česi z Tešínska mohli prihlásiť len k nemeckej, poľskej a „sliezskej“ národnosti. Väčšina Čechov sa prihlásila k „sliezskej“ a krátko na to vyhlásili nacisti všetkých „Sliezanov“ za súčasť nemeckého národa. 60% Sliezanov sa stalo Nemcami. „Sliezske“ občianstvo bolo vnucované aj Poliakom. Len malý počet Čechov vo Wehrmachte prerazil až na vyššie miesta. Niektorým sa podarilo dezertovať a prejsť do československých légii budovaných vo Veľkej Británii. 20% dezertérov tvorilo tieto československé légie v zahraničí. Až posledných pár rokov vyšli na povrch skutočnosti o Čechov, ktorí slúžili vo Wehrmachte a ich spomienky sú spisované a veľmi malý počet ich ešte žije. Slúžili takmer u všetkých nemeckých zložiek, vrátane Afrika Korps, odkiaľ sa po zajatí Spojencami dostali do československých légii.⁹⁵

⁹⁵EMMERT, František. *Češi ve Wehrmachtu*. Praha : AUDITORIUM, 2012. s. 9 - 25.

4.2 Maďarsko

Ešte na začiatku 20. storočia bolo Maďarsko mnohonárodnostným štátom. Po rozpade Rakúsko-Uhorska bol ako regent dosadený Miklós Horthy, ktorý bol kedysi pobočníkom Františka Jozefa. Po 1. svetovej vojne vďaka Trianonskej zmluve stratilo Maďarsko mnoho území (presne ako Nemecko vďaka Versaillskej). Po kríze bola podpísaná zmluva s Nemeckom a po okupácii Československa Nemeckom získalo Maďarsko niektoré svoje územia. Celkovo sa vracanie území Maďarsku stalo jedným z dôvodov, prečo sa Maďarsko počas vojny pridalo na stranu Nemecka. Maďarská armáda však nebola tak dobre vycvičená ako nemecká. Nemci spočiatku začínali s náborom etnických Nemcov na území Maďarska.⁹⁶Nemci Maďarom chvíľu neverili, hlavne v období rokov 1938 až 1939. V tom čase bolo v Nemecku krízové obdobie a Hitler čakal podporu od Horthyho, no nedočkal sa. Počas plánovania operácie Barbarossa chcel generál von Rundstedt vytvoriť nemecko-maďarské zväzky, no Hitler to razantne zakázal. Maďari o začatí operácie Barbarossa neboli informovaní. Vďaka nezapojeniu Maďarov vznikla tak na fronte medzera široká približne 350 km.⁹⁷ Po prehre pri Stalingrade a ústupoch z východu začali Horthy a premiér Kallay jednať so Spojencami a Nemci preto Maďarsko dňa 19. marca 1944 obsadili. Kallaya nahradil Döme Sztójay – náčelník maďarskej fašistickej strany Šípové kríže. Počas nového režimu bolo deportovaných takmer 500 000 Židov a menovanie Sztójayho umožnilo aj nábor Maďarov do SS. Prvou jednotkou bola SS-Kampfgruppe Deák, vytvorená 15. augusta 1944 a začiatkom novembra bola včlenená do 25. Waffen-Grenadier Division der SS Hunyadi (ungarische Nr. 1). V októbri 1944 vytvoril SS-Obersturmbannführer (podplukovník) Dr. Károly Kampfgruppe Ney, ktorá bola zložená z príslušníkov Federácie kamarátov z východného frontu. V rovnakom čase vznikol aj 1. Ungarische SS-Schibataillon, ktorý bol presunutý do nemeckého Neuhammeru a takmer pohltený divíziou Hunyadi. Táto jednotka disponovala kvalitnými zbraňami a bojovala neustále proti Sovietom. Druhou divíziou, pre ktorú Maďari poskytli dobrovoľníkov a vznikla koncom novembra 1944, bola 26. Waffen-Grenadier Division der SS Hungaria. Táto divízia nemala bojovú hodnotu a na konci vojny sa vzdala Američanom na území Rakúska.⁹⁸

⁹⁶BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 95.

⁹⁷MAŠEK, Miroslav. Pomoc, nebo přítěž?. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 93.

⁹⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 97 - 98.

5 VÝCHODNÁ EURÓPA

5.1 Litva

Litva je jediný z troch pobaltských štátov, ktorý neposkytol dobrovoľníkov pre SS, zato však dovolil vytvoriť policajné jednotky. Vďaka paktu o neútočení, ktorý uzavreli Nemecko a ZSSR dňa 23. augusta 1939, sa pobaltské štáty Litva, Lotyšsko a Estónsko stali súčasťou ZSSR. Po páde Francúzska vydal Stalin rozkaz k obsadeniu pobaltských štátov. Červená armáda mala vpadnúť na územie pobaltských štátov pod zámienkou údajného porušenia zmluvy o spolupráci a vzájomnej pomoci so ZSSR. Sovieti zabili a deportovali viac ako 150 000 ľudí.⁹⁹

Po vypuknutí operácie Barbarossa obsadili Nemci celé Pobaltie. Nemci boli vítaní ako osloboditelia a samotné vypuknutie operácie naštartovalo v Litve protikomunistický odboj a útoky na ustupujúcu Červenú armádu. Nemci začali v Litve budovať policajné oddiely Schutzmannschaften prezývané Schuma. Jadro týchto jednotiek tvorili účastníci odboja, ktorí verili, že sa stanú súčasťou obnovenej litovskej armády. Nemci z nich spravili pomocné útvary Wehrmachtu a vzniklo tak 26 práporov Schuma.¹⁰⁰ Policajné prápory pomáhali aj nemeckým Einsatzgruppen pri likvidovaní Židov a iných neprijateľných osôb. Boli posielané na rôzne frontové línie, aby pomáhali s hliadkami a pri likvidácii židovského obyvateľstva. Keď sa Červená armáda priblížila k Litve, Nemci zoskupili 4 policajné litovské prápory a zlúčili ich do Lituanische Freiwilligen Infanterie Regimenten. Po príchode Červenej armády pripravili ďalšie 3 prápory. Niekoľko litovských ženistov sa síce prihlásilo do Waffen-SS, no nábor do litovskej légie skončil neúspechom, nakoľko sa prihlásilo veľmi málo záujemcov.¹⁰¹ Nemci sľúbili dobrovoľníkom, že v žiadnom prípade nebudú musieť slúžiť vo Wehrmachte, no nakoniec ich využili na posilnenie zložiek Wehrmachtu, čo vyvolalo vlnu nepokojov. Vďaka odporu boli dobrovoľníci sformovaní do 13 policajných práporov Schutzkorps. Za necelé 3 týždne boli Litovci opäť nespokojní, lebo poľný maršal Walter Model ich potreboval na obranu letísk Luftwaffe. Po tom, čo bola v máji 1944 vyhlásená mobilizácia a 14 práporov bolo podriadených Wehrmachtu,

⁹⁹AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 139 - 140.

¹⁰⁰MAŠEK, Miroslav. Mezi Moskvou a Berlínem. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016, s. 56.

¹⁰¹AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 141 - 142.

začali dezercie a z 19 000 členov Schutzkorps ostalo len 3 000. Schutzkorps boli rozpustení.¹⁰²

5.2 Lotyšsko

Rovnako ako Litva, tak aj Lotyšsko vívalo Nemcov ako osloboditeľov spod boľševického jarma. Ešte pred vypuknutím operácie Barbarossa Nemci naväzovali spojenie s lotyšskými organizáciami, aby povstanie proti Červenej armáde prebehlo za nemeckej pomoci. Na začiatku júla 1941 došlo k obklúčeniu Rigy a 10. júla bola v nemeckých rukách.¹⁰³ Lotyši poskytli Nemcom veľký počet dobrovoľníkov. Pred vojnou vládol v krajine polovojenský Roľnícky zväz na čele s Karlisom Ulmanisom. Konkurentom bola strana Hromový kríž s vlastnými milíciami, ktoré nosili šedé košele. Strana Hromový kríž považovala za jeden z hlavných problémov Židov a po príchode Nemcov sa jej členovia podieľali s Einsatzgruppen na čistkách. Osobou, ktorá v Lotyšsku vynikala a patrila medzi radikálov, bol Viktors Arajs.¹⁰⁴ Arajs zháňal dobrovoľníkov do nemeckej Sicherheitsdienst hlavne zo zoskupenia Lettonia, ktorého členom bol dlhé roky aj on sám.¹⁰⁵ Arajs disponoval aj vlastným komandom, ktoré za celý čas zabilo viac ako 26 000 Židov, Rómov a komunistov. Na čele všetkých vojensko-policajných oddielov stál veliteľ Einsatzgruppe A, Franz Walter Stahlecker, so sídlom v Kaunase. Časť lotyšských dobrovoľníkov slúžila aj v Kriminalpolizei a Sicherheitspolizei. Do roku 1944 nemecké okupačné úrady a lotyšská samospráva vytvorili 33 policajných práporov. Zmätok nastal pri vytváraní dobrovoľníckej légie SS, nakoľko Himmler nechcel akceptovať konkrétnu jednotku, ale všetkých Lotyšov, ktorí slúžili pre Nemecko.¹⁰⁶ Zo všetkých bezpečnostných zložiek, ktoré Nemcom pomáhali, sa Arajsovo komando prejavilo ako najaktívnejšie a pod rôznymi názvami prežilo až do roku 1944, kedy bolo preložené postupne do lotyšských SS divízií. Arajsova aktivita na Himmlera hlboko zapôsobila.¹⁰⁷ Lotyši síce poskytli Nemecku dobrovoľníkov, no tých bolo sotva 20%. Spočiatku sa jednalo skutočne o dobrovoľnícku kampaň, no na konci roka 1942 vyzvala nemecká pracovná správa každého Lotyša, narodeného v rokoch 1919 až 1924, aby sa 26. januára 1943 registroval. Odvedenci dostali

¹⁰²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 112.

¹⁰³BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 85.

¹⁰⁴AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 148.

¹⁰⁵HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 217.

¹⁰⁶MAŠEK. *Mezi Moskvou a Berlínem*. In *II. světová Speciál*. s. 58.

¹⁰⁷HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 218 - 221.

na výber medzi službou v légii, alebo ako pracovná sila vo Wehrmachte. Navyše sa museli podpísať pod údaj, že sa prihlasujú dobrovoľne. V opačnom prípade by ich čakal koncentračný tábor. Prvá jednotka lotyšskej légie vznikla na leningradskom fronte z troch policajných práporov, ku ktorým sa neskôr pridali ďalšie tri policajné prápory. Vznikla tak 2. Lettische Frewilligen SS-Brigade. Na jeseň roku 1943 vznikla 15. Waffen-Grenadier Division der SS (lettische Nr. 1). Lotyšská brigáda sa v priebehu leta 1944 rozšírila na 19. Waffen-Grenadier Division der SS (lettische Nr. 2). Obidve divízie mali spoločné to, že neboli dostatočne vycvičené.¹⁰⁸ Obidve divízie bojovali až do konca vojny. 19. divízia však bola prevelená späť na východný front, kde bojovala proti veľkej presile a prežila päť veľkých sovietskych útokov. Dňa 8. mája 1945 sa vzdala Červenej armáde, zatiaľ čo 15. divízia sa vzdala 2. až 3. mája americko-kanadským jednotkám pri Schwerine. Pri obrane Berlína bol ešte stále aktívny lotyšský 15. strelecký prapor SS a pre mnohých Lotyšov kapitulácia Nemecka nebola koncom vojny a ani bojov za Lotyšsko. Mnohí vytvárali „Lesné bratstvá“, s ktorými oddiely KGB bojovali do polovice päťdesiatych rokov.¹⁰⁹

5.3 Estónsko

Napriek silnému protisovietskemu mysleniu muselo Estónsko 17. júna 1939 kapitulovať a podriaďiť sa Moskve. K Červenej armáde sa pripojili oddiely NKVD, ktoré začali robiť čistky na obyvateľstve. Medzi obeťami bolo aj 12 000 etnických Nemcov žijúcich na území Estónska a v priebehu jedného roka ich bolo viac ako 2 000 popravených a väčšina zvyšných deportovaná. Estónska armáda sa stala súčasťou Červenej armády a veľa dôstojníkov bolo odstránených. Keď sa nemecká armáda vydala smerom na Leningrad, musela prejsť aj cez Pobaltie. Od 7. júla 1941 prekročila estónske hranice a porazila miestne oddiely Červenej armády za asistencie estónskych vojakov a partizánov.¹¹⁰

Himmlerov názor na Estónsko bol veľmi kladný, nakoľko to bolo staré územie teutónskych rytierov, ktorí bojovali proti Slovanom. Estóncov pokladal za rasovo čistých – vyjadril sa o nich, že sú na nerozoznanie od Nemcov. Tvrdil však zároveň, že ak chce Estónsko prežiť, musí sa pripojiť k Ríši. Hneď po príchode Nemcov začali vznikať estónske národné jednotky slúžiace na protipartizánsky boj a policajné hliadky.

¹⁰⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 89.

¹⁰⁹MAŠEK. *Mezi Moskvou a Berlínem*. In *II. světová Speciál*. s. 59.

¹¹⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 92.

Postupovali ako lotyšské komandá – likvidovali Židov, Rómov, ale aj komunistov a telesne postihnutých. V marci 1942 existovalo 16 týchto práporov. Do konca vojny ich existovalo 54. Založenie estónskej légie bolo len otázkou času. Dňa 28. augusta 1942 bolo oznámené založenie légie a jej veliteľom sa stal SS-Oberführer (plukovník) Frans Augsberger.¹¹¹ Od konca roka 1942 prechádzal výcvikom 1. Estnisches SS-Freiwilligen Grenadier Regiment a v marci 1943 bol z neho vyčlenený prápor Estnisches SS-Freiwilligen Bataillon Narva, ktorý nahradil Fínov stiahnutých z divízie Wiking. Niekoľko brancov bolo poslaných aj do Wehrmachtu. Na prelome rokov 1943 a 1944 bolo prijatých 5 000 Estóncov a z brigády sa tak stala plnohodnotná divízia, ktorá dostala názov 20. Waffen-Grenadier Division der SS (estnische Nr. 1).¹¹² V januári 1944 uskutočnila Červená armáda výpad na riekou Narva a do služby sa prihlásilo ďalších 50 000 Estóncov. Vzniklo aj šesť plukov na stráženie hraníc. Divízia držala úsek medzi Fínskym zálivom, Čudským jazerom a Pskovským jazerom. Pozície držali až do augusta, kým ich Červená armáda nezatlačila. Divízia počas nasledujúcich bojov mala veľké straty a bola stiahnutá do Nemecka. V Sliezsku bola doplnená novými dobrovoľníkmi. Dobrovoľníci bojovali aj napriek tomu, že Estónsko už bolo obsadené Červenou armádou. Divízia sa dostala aj do obkľúčenia, z ktorého sa prebojovala. Dňa 8. mája 1945 sa príslušníci divízie postupne vzdávali Červenej armáde, ale nakoľko boli bývalí občania Sovietskeho zväzu a boli považovaní za zradcov, čakal ich väčšinou zlý osud.¹¹³

5.4 ZSSR

Je úplnou iróniou, že najpočetnejšie zahraničné zložky Wehrmachtu a Waffen-SS tvorili práve tzv. „podľudské“ slovanské národy. S prijímaním Slovanov do radov Waffen-SS sa začalo na prelome rokov 1942 a 1943, kedy sa situácia na východnom fronte nevyvíjala v prospech Nemecka.

Jedným z hlavných dôvodov prijímania dobrovoľníkov zo Sovietskeho zväzu bol odpor voči Stalinovi, Moskve, komunizmu a boľševizmu. Dobrovoľníci chceli hlavne slobodu a nezávislosť ich krajín. Veľa zajatcov však nemalo na výber – buď by umreli od hladu v táboch, alebo by pracovali pre Wehrmacht, prípadne Waffen-SS.¹¹⁴ Po porážke pri

¹¹¹ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 144 - 146.

¹¹² BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 93 - 94.

¹¹³ MAŠEK. Mezi Moskvou a Berlínem. In *II. světová Speciál*. s. 57 - 58.

¹¹⁴ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 29.

Stalingrade a Kursku začal Himmler prehodnocovať svoj postoj ku Slovanom. Prvou takouto jednotkou bola 14. Waffen-Grenadier Division der SS, založená v ukrajinskej Haliči. Veľa sovietskych zajatcov slúžilo aj ako pomocníci Wehrmachtu a Waffen-SS, tzv. Hilfswillige, alebo aj Hiwis. Význam mali aj tzv. Osttruppen, ktoré boli tvorené neruskými národnosťami z Pobaltia, Ukrajiny a sovietskych republík.¹¹⁵ Po Osttruppen vznikali aj tzv. Ostlegionen, ktoré začali vznikať na podnet člena tureckého generálneho štábu, generála Erkilta.¹¹⁶ Taktiež vznikli aj dve kaukazské légie a ďalšími útvarmi boli krymská a volžsko-tatárska divízia. Zastúpenie východných légii bolo skutočne rozmanité.

Začiatok náboru slovanských dobrovoľníkov sa začal na území Ruska na jeseň roku 1941. Jednalo sa viac-menej o vojenský pokus nemeckých dôstojníkov, ktorí si všimli, že počet zajatcov rapídne stúpa a tábory sa nimi plnia. Dôsledkom plných stavov sa začali medzi zajatcami šíriť ochorenia, veľa z nich zomrelo aj od hladu. Predstavovalo to plytvanie ľudskou silou a Nemci si všímali aj názory zajatcov na Moskvu a Stalina. Začal sa tak nábor tzv. Hilfswilligen, alebo aj Hiwi. Spočiatku slúžili len ako vodiči, robotníci, nosiči munície, skladníci atď. 134. pechotná divízia začala s náborom Hiwi ako prvá. Začiatkom roka 1942 bolo už viac ako 200 000 Hiwis.¹¹⁷ Rusi, Ukrajinci, ale aj iné národy ZSSR sa hlásili ako dobrovoľníci, k čomu ich viedla nenávisť voči komunizmu. V roku 1941 mnoho ľudí nenávidelo bolševizmus, skvelým príkladom boli Ukrajinci a kozáci. Hitler však ich odhodlanie bojovať proti bolševizmu veľmi brzdil, nakoľko považoval slovanské národy za nespoľahlivé. Najzaujímavejšie je však to, že samotný Hitler o projekte Hiwi spočiatku nevedel, nakoľko bol pred ním dlho utajovaný. Po vojenskej porážke pri Stalingrade však svoj názor na slovanských pomocníkov značne prehodnotil a projekt schválil.¹¹⁸

Hiwis boli však využívaní aj na vyvražďovanie civilistov, hlavne Židov. Jednalo sa o tajný projekt Himmlera, ktorý tento plán oznámil Odilovi Globocnikovi, strojcovi holokaustu. Himmler ho poveril úlohou nazbierať čo najviac zajatcov zo Sovietskeho zväzu. Vybraní adepti boli zhromaždení vo výcvikovom tábore Trawniki, kde prešli výcvikom. Dostali prezývku podľa tábora – Trawnikimänner, alebo aj Trawniki. Boli medzi nimi Ukrajinci, Lotyši, Litovci, Rusi, Bielorusi a iné národy ZSSR. Veliteľmi však boli Nemci.¹¹⁹ Nemci ich však napriek tomu nazývali „Ukrajinci“ a poľskí Židia ich volali

¹¹⁵BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divize*. s. 21 - 22.

¹¹⁶AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 123.

¹¹⁷AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 118.

¹¹⁸JERÁBEK, Petr. Nosiči, řidiči i vrazi civilistů. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016, s. 21.

¹¹⁹JERÁBEK. Nosiči, řidiči i vrazi civilistů. In *II. světová Speciál*. s. 23.

„Čierni“ kvôli farbe uniformy. Prvým veliteľom bol SS-Hauptsturmführer (kapitán) Karl Streibel, ktorí učil „Ukrajincov“ byť tvrdými a poslušnými. Vo výzbroji mali pušky, nože a biče. Medzi zajatcami sa však nachádzali aj etnickí Nemci, ktorí žili dlhé roky v autonómnej oblasti Povolžská nemecká autonómna socialistická republika. Títo zajatci mali lepšie postavenie.¹²⁰ Osud mnohých Trawniki je úzko prepojený aj s divíziou Galizien. Začiatkom roka 1943 navštívili nemeckí náboroví velitelia z Trawnikov Východnú Halič, ktorá bola aj baštou OUN. Halič mala pre Hitlera a Himmlera veľký význam, nakoľko bola kedysi aj súčasťou Rakúsko-uhorskej monarchie a žila tu aj nemecká komunita. Nemeckí rasoví vedci v tej dobe potvrdili, že približne štvrtina obyvateľstva v tejto oblasti je nemeckého pôvodu. Himmler sa následne snažil obyvateľstvo ponemčiť. Vedel, že Hitler si neželá, aby v SS slúžili Slovania. Jednotka bola prezentovaná nie ako ukrajinská, ale haličská.¹²¹ Jeden z hlavných dôvodov založenia haličskej jednotky bola situácia po Stalingrade – Nemci mali veľké straty a tým pádom potrebovali nové ľudské zdroje, ktoré by vyplnili medzery na fronte. Druhým dôvodom boli Himmlerove obavy z toho, že Ukrajinci, ktorým sľúbil nezávislosť, prejdú na stranu UPA.¹²² Výcvik dobrovoľníkov začal v septembri 1943 a v apríli 1944 sa presunula na výcvik do Sliezska. Väčšinu dobrovoľníkov tvorili etnickí Nemci a Ukrajinci z okolia Lvova. Zo začiatku bola zle vycvičená a počas bojov so Sovietmi mala veľké straty – prežilo len 3 000 mužov z 15 000. Jej stavy boli doplnené, bola reorganizovaná a premenovaná na 14. Waffen-Grenadier Division der SS. Po dokončení ďalšieho výcviku bola koncom augusta 1944 poslaná na Slovensko, aby pomáhala potlačiť SNP. V januári 1945 bola opäť premenovaná, tentokrát na 14. Waffen-Grenadier Division der SS (ukrainische Nr. 1). Zúčastnila sa aj bojov v okolí Bratislavy, kde bola nasadená proti partizánom.¹²³ Koncom novembra 1944 si Himmler prestal nahovárať, že jednotka je čisto haličská, nakoľko bol prijatý nový názov jednotky s dôrazom na „ukrainische Nr. 1“, nakoľko v nej boli Ukrajinci zo všetkých oblastí Ukrajiny. Divízia mohla používať národné farby – modrú a žltú. Taktiež mohla hrať ukrajinskú štátnu hymnu. Velenie SS si uvedomilo, že jednotka Galizien bola len zbytočný územný projekt.¹²⁴ Ukrajinci mali za

¹²⁰HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 346 - 347.

¹²¹HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 347 - 350.

¹²²AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 135.

¹²³BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 134 - 135.

¹²⁴HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 413.

celé obdobie služby nedostatok zbraní a pri bojoch s Červenou armádou mali veľké straty.¹²⁵

Jednou z najkontroverznejších jednotiek bola Kaminského brigáda. Táto jednotka vznikla na území dnešného Bieloruska. Pôvodne sa jednalo o ozbrojenú skupinu blízko mesta Lokot a bola zapájaná do protipartizánskych akcií v oblasti Brjanského lesa. Jej veliteľom bol Bronislav Vladislavovič Kaminskij. Jednotka mala v roku viac ako 10 000 mužov a bola postupne vyzbrojená aj ťažkou technikou. Kaminskij nazýval sám seba „pánom Brjanského lesa.“ Svoje jednotky pomenoval RONA.¹²⁶ RONA spočiatku bojovala proti sovietskym partizánom a neskôr na fronte. Na konci leta 1944 mala straty a bola prevelená do východného Pruska. V priebehu júla bola premenovaná na Waffen-Sturmbrigade RONA. Bola zapojená do potlačania varšavského povstania a dopúšťala sa mnohých vojnových zločinov, ktoré šokovali dokonca aj nemeckých veliteľov SS.¹²⁷ Kaminskij bol problémový už od začiatku. Okrem toho, že svojim mužom dával voľnú ruku v tom, čo robia, zneužíval aj svoje postavenie. Vykrádal nemecké vojenské autá, štábne vozidlá využíval na výjazdy za prostitutkami a nadmieru holdoval alkoholu. Nemci však pred tým všetkým zatvárali oči, lebo jeho jednotka bola užitočná. Počas Varšavského povstania jeho jednotka zabila každého Poliaka, na ktorého narazila a znásilnila veľký počet Poliek bez ohľadu na vek. Elitní nemeckí dôstojníci sa na jeho jednotku pozerali s odporom a považovali jej príslušníkov za podľudí. Kaminskij bol nakoniec súdený vojenským súdom SS a následne bol popravený. Zastieracím manévrom bola jeho smrť prezentovaná ako dielo partizánov – jeho telo bolo naložené do auta, ktoré bolo následne roztrieťané, poliate krvou a hodené do priekopy.¹²⁸

Najväčšiu skupinu dobrovoľníkov z územia ZSSR tvorili kozáci. Nemeckí dôstojníci prechovávali voči kozákovi veľký rešpekt – nielen kvôli ich odvahe a bojovnosti, ale aj kvôli nenávisti voči boľševizmu a Stalinovi.¹²⁹ Bola to však len menšia časť kozákov, nakoľko drvivá väčšina ostala verná Stalinovi. Prijímanie kozákov začalo po 22. auguste 1941, kedy dezertoval celý kozácky pluk na čele s majorom donských kozákov Kononovom. OKW mu povolilo vytvárať kozácke jednotky bojujúce na strane Nemcov. Kononov navštevoval zajatecké tábory a robil nábery dobrovoľníkov. K 19. septembru 1941 mala táto jednotka veľkosť pluku s viac ako 1 800 mužmi. Po tomto období sa

¹²⁵ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 136.

¹²⁶ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 120 - 121.

¹²⁷ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 70 - 72.

¹²⁸ HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 389 - 393.

¹²⁹ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 77.

jednotka angažovala priamo na fronte a likvidovala sovietskych komisárov. V októbri 1942 bolo kozákom dovolené založiť si autonómnu oblasť v Kubáni. Počas nemeckých výbojov v roku 1942 vítali kozáci a ich rodiny Nemcov ako osloboditeľov. Popredné kozácke osobnosti sa snažili o vytvorenie samostatného kozáckeho štátu, avšak nacistická východná politika im to vždy znemožnila. Snahou kozákov malo byť vytvorenie tzv. „Veľkého Kozácka“, ktoré by bolo nemeckým protektorátom. V Berlíne to bol napr. bývalý cársky veliteľ Krasnov, ktorý chcel založiť aj kozácku národnú stranu. Ďalším bol Sergej Pavlov, ktorý však v roku 1943 padol v protipartizánskej akcii v Bielorusku. S postupom frontu sa kozáci sťahovali čoraz viac na západ a zabúdali na disciplínu. Dopúšťali sa vražd, krádeží a znásilňovaní. V roku 1943 Nemci usúdili, že by bolo vhodné vytvoriť novú kozácku divíziu, ktorej by velil kapitán Helmuth von Panwitz. Divízia bola zriadená v severovýchodnom Poľsku a mala dva pluky donských, dva pluky kubánskych, jeden pluk terských, jeden pluk sibírskych kozákov a jeden zmiešaný záložný pluk. Nemeckí velitelia v jednotke prichádzali s kozákmi často do konfliktov, ktoré sa riešili aj násilím. Počas nemeckého ústupu zo ZSSR v roku 1943 boli kozáci stiahnutí do Normandie, kde mali pomáhať pri strážení Atlantického valu. So svojim umiestnením boli nespokojní a tlačili na OKW, aby boli zaradení mimo Francúzsko. Boli tak presunutí do Juhoslávie, kde sa zúčastnili bojov proti partizánom. Vzhľadom na vývoj situácie v neprospech Nemecka si začali hľadať nový domov, ktorý našli v talianskych Alpách. V marci 1944 boli všetky kozácke jednotky spojené do XV. kozáckeho zboru v počte 21 000 mužov a zároveň boli zlúčené do útvaru Waffen-SS. Zaradenie do SS bolo však šikovným ťahom Himmlera, aby obmedzil vplyv armády a kozákov označil za potomkov Ostrogótov. Na konci vojny sa 50 000 kozákov vzdalo v Rakúsku britským jednotkám. Za celú vojnu bojovalo za Nemcov 250 000 kozákov.¹³⁰

Ďalšou veľkou jednotkou bola ROA. Na jej čele stál bývalý generál 37. a 20. sovietskej armády, Andrej Andrejevič Vlasov. Generál Vlasov mal vojenskú minulosť a v roku 1919 sa zapojil do bojov proti bielogvardejcom. V roku 1938 sa stal generálmajorom a neskôr veliteľom divízie. Keď Nemci napadli ZSSR, velil tankovému zboru a spolupodielal sa na obrane Kyjeva. Koncom júla 1942 sa dostal do nemeckého zajatia.¹³¹ Bol zajatý v oblasti Volchovských bažín pri Il'menskom jazere.¹³² Úspechy predošlých bývalých sovietskych jednotiek a zajatie generála Vlasova presvedčili Nemcov

¹³⁰ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 128 - 129.

¹³¹ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 129 - 130.

¹³² SKORZENY. *Mé veliteľské operace*. s. 277.

v tom, že je potrebné vytvoriť ruskú osloboditeľskú jednotku, ktorá by pomohla v ťažení na východe. Myšlienka osloboditeľskej armády sa vytvárala aj v hlave Vlasova. Začal písať letáky, v ktorých vyzýval veliteľov a vojakov Červenej armády, aby sa vzdali Nemcom. Taktiež poukázal na to, že je potrebné zvrhnúť Stalina a jeho režim. Letáky mali úspech a v priebehu niekoľkých týždňov sa vzdávali tisíce Červenoarmejcov.¹³³ Hitler plánu vytvorenia ROA veľmi nedôveroval. V lete 1943 dokonca navrhol, aby boli sovietski dobrovoľníci poslaní do uhoľných baní v Nemecku. Himmler sa v roku 1944 s Vlasovom stretol. Preberali návrh na vznik komitétu KONR. Zároveň prebrali aj vznik armády pod velením Vlasova. Cieľom KONR bolo zvrhnúť Stalina, uzavrieť mier s Nemeckom a vybudovať nový slobodný systém. Tieto body boli vydané aj ako manifest a mali za následok zvýšenie počtu dezercíí Červenej armády. V novembri 1944 sa armáda KONR začala formovať. Vlasov prevzal velenie ROA 28. januára 1945.¹³⁴ V ten istý deň mu Hitlerom bolo povolené aj povyšovať vojakov až do hodnosti plukovníka. Bol to vlastne len formálny akt. Veľkou dilemou však ostávalo, či by Vlasov a jeho vojaci boli schopní prebehnúť naspäť k Červenej armáde. O svojom osude si Vlasovci nerobili veľké ilúzie, nakoľko ráтали s pomocou KONR a ruského emigranta vo Francúzsku, Jurija Sergejeviča Žerebkova. Žerebkov mal vo Švajčiarsku obhájiť záujmy „ruských dobrovoľníkov“ a naviazať kontakty s americkou stranou. Na švajčiarskom konzuláte však zlyhal, nakoľko jeho prítomnosť by mohla Moskvu značne provokovať.¹³⁵ ROA bola rozdelená na dve hlavné divízie. Prvej velil generál Sergej Kuzmič Bunjačenko a bola pomenovaná 600. divízia pancierových granátnikov. Druhej divízii velil generál G. A. Zverjev a bola pomenovaná na 650. divíziu pancierových granátnikov. V apríli 1945 dostala 1. divízia za úlohu odraziť sovietsky útok v oblasti Frankfurtu nad Mohanom. Operácia skončila neúspechom a Bunjačenko stiahol svoju divíziu smerom na česko-slovenské hranice. Koncom apríla sa k nemu pripojil aj generál Vlasov a zamierili smerom na Prahu, kde začínalo povstanie.¹³⁶ Dňa 5. mája 1945 dorazil k policajnej stanici v Radotíne automobil Ruskej oslobodzovacej armády a o pár minút dva tanky a štyri transportéry. Bol to predvoj Bunjačenkovej divízie. Reakcie na ponuku pomôcť pri povstaní boli prv rozpačité a Vlasovci boli odmietnutí. Po polnoci však bolo naviazané spojenie a prišiel rozkaz stretnúť sa s Bunjačenkou a dostať jeho divíziu z Ruzyne do Prahy. Bunjačenko dúfal v to,

¹³³ BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 79 - 81.

¹³⁴ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 132 - 134.

¹³⁵ KOKOŠKA. Stanislav. *Praha v květnu 1945*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. s. 91 - 92.

¹³⁶ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 132 - 134.

že keď jeho muži pomôžu pri povstaní, nebudú vydaní ZSSR. Dňa 6. mája sa obyvatelia Prahy mohli prostredníctvom rozhlasu dozvedieť, že Vlasovovi muži odzbrojili už viac ako 10 000 nemeckých vojakov. Bunjačenkova divízia postupovala do Prahy troma prúdmi, ktoré počas presunu zaznamenali aj bojové straty počas nasadenia nemeckého letectva. Na prelome 6. a 7. mája povstalci a Vlasovci obsadzovali určené obranné pozície. Vzťahy medzi Vlasovcami a povstalcami sa dosť často komplikovali a dochádzalo aj k nezhodám, hlavne ohľadom velenia. Boje proti Nemcom intenzívne prebiehali od 7. do 8. mája, kým nebolo podpísané prímerie a následne Nemci začali opúšťať Prahu.¹³⁷

Na prelome 7. a 8. mája sa Bunjačenko a jeho jednotky začali z Prahy sťahovať a v meste ostali len malé bojové skupiny, ktoré boli po príchode Červenej armády popravené. Podobný osud postihol aj zranených v nemocniciach. V celom povstaní padlo viac ako 300 Vlasovcov. Bez účasti 1. divízie ROA by nemalo povstanie šancu na úspech, pretože niektoré pozície by Nemci obsadili a ovládali už 6. mája. Prejavilo sa to najmä po ústupe Vlasovcov 8. mája, keď pri prvých stretoch s jednotkami SS zaznamenali povstalci veľké straty.¹³⁸ Niekoľko dní po opustení Prahy narazili Bunjačenkove jednotky na Američanov v dedine Lnáře. Dňa 12. mája boli Lnáře zaradené do sovietskej zóny a miestny americký veliteľ nedovolil prekročenie demarkačnej čiary. Bunjačenko divíziu rozpustil a každý prechádzal na vlastné riziko. Napriek tomu veľká časť vojakov ROA padla do sovietskeho zajatia a hlavní veliteľia, vrátane generála Vlasova, boli popravení.¹³⁹ Najrozmanitejšiu zložku dobrovoľníkov Ostruppen predstavovali tzv. Ostlegionen – Východné légie. Dobrovoľníkov z územia Sovietskeho zväzu môžeme rozdeliť na štyri skupiny – kaukazské národy (Gruzínci, Arméni, Azerbajdžania), tatárska skupina (krymskí Tatári a volžskí Tatári), severokaukazská skupina (Kalmyci, Oseti, Abcházi, Kabardovia, Karačajovia a Čečenci) a turkeštánska skupina, resp. ruská stredoázijská skupina (Kazachovia, Kirgizovia, Turkméni, Tadžikovia, Uzbekovia a mnohí ďalší). Medzi východné légie je možné zaradiť aj Indov, ktorí boli v zajateckých táboroch a slúžili v britských koloniálnych jednotkách a Arabov, ktorí slúžili vo francúzskych vojskách a boli zajatí v priebehu pôsobenia Erwina Rommela v severnej Afrike. Všetky tieto národy bojovali vo Wehrmachte a niektoré vo Waffen-SS.¹⁴⁰ V dnešnej dobe existujú namiesto Turkestanu štáty Kazachstan, Uzbekistan, Tadžikistan, Turkmenistan

¹³⁷KOKOŠKA. *Praha v květnu 1945*. s. 156 - 184.

¹³⁸STRÖBINGER, Rudolf. *Poker o Prahu*. Olomouc : Votobia, 1997. s. 98 - 99.

¹³⁹AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 134.

¹⁴⁰BORSARELLO, J. F. – PALINCX W. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. 2007. p. 10 - 13.

a Kirgizsko.¹⁴¹ S rastúcim počtom zahraničných dobrovoľníkov bolo samozrejmosťou zavedenie národných insígnií, ktoré dobrovoľníci nosili na uniformách Wehrmachtu. Každá insígnia mala aj názov regiónu Sovietskeho zväzu, odkiaľ konkrétna jednotka pochádzala. Dobrovoľníci nosili spočiatku vlastné insígnie, ktoré však OKW zakázalo a zaviedlo predpisové insígnie.¹⁴²

Ešte do roku 1941 boli všetky tieto národy považované za menejcenných ľudí, ktorí mali byť vyhubení, nakoľko majú v sebe boľševizmus. V tom istom roku sa SS zameralo na Turkménov, ktorí prežili likvidáciu Turkistanu ZSSR. Toto nezmyselné zabíjanie zastavil pobaltský Nemeц Gerhard von Mende, ktorý sa vyjadril, že nie každý „Aziate“ je boľševik alebo Žid, že mnoho stredoázijských národov nenávidí Stalina a ZSSR. Mende budoval vzťahy s turkickou komunitou „Prometheus“ v Nemecku a po vypuknutí operácie Barbarossa dostal na starosť „Kaukazské oddelenie“. V decembri 1941 schválilo OKW vytvorenie dvoch moslimských jednotiek – Turkestanskej légie a Kaukazskej moslimskej légie. Šlo o masu Uzbekov, Kazachov, Kirgizov, Karakalpakov, Tadžikov, Azerov, Dagestancov, Čečencov, Ingušov a Lezginov.¹⁴³ Vzťahy medzi všetkými týmito národmi a ZSSR sa komplikovali už od roku 1917. ZSSR nechal v rokoch 1921 až 1922 vyhladovať viac ako milión Kazachov. Taktiež bol presadzovaný tvrdý ateizmus a islam bol potláčaný ako to len šlo. Klany a kmene boli kvôli viere prenasledované a utláčané. Do roku 1939 zomrelo približne 22% populácie Kazachstanu.¹⁴⁴

Do konca roka 1942 vzniklo niekoľko východných légii – gruzínska Georgische Legion, arménska Armenische Legion, azerbajdžanská Aserbeidanische Legion, severokaukazská Nordkaukasische Legion, turkestanská Turkestanische Legion a volžsko-tatarská Wolgatatarische Legion.¹⁴⁵ Začlenenie a organizácia spomenutých národností bolo dlhé a komplikované. Dobrovoľníci mohli dosiahnuť maximálne hodnosť kapitána, vyššie hodnosti mali len nemeckí členovia jednotiek. Veľký problém predstavovala jazyková bariéra, nakoľko väčšina dobrovoľníkov vedela maximálne po rusky a preferovala skôr svoj jazyk. Nemci tak používali medzi dobrovoľníkmi rôzne gestá. Medzi najspoľahlivejších patrili Gruzínci a Arméni, ktorí sa osvedčili aj v bojoch počas vylodenia Spojencov v Normandii. Z dôvodu sovietskeho postupu na východe boli všetky východné légie v roku 1943 stiahnuté do Francúzska. Gruzínska légia bola jednou z prvých légii.

¹⁴¹TRIGG. *Hitler's Jihadis*. p. 36.

¹⁴²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*.s. 71 .

¹⁴³HALE. *Hitlerovi zahraniční katani*. s. 381 - 384.

¹⁴⁴TRIGG. *Hitler's Jihadis*. p. 36 - 38.

¹⁴⁵BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*.s. 74.

Začiatkom roka 1942, ako Wehrmacht postupoval smerom na Kaukaz, sa objavila myšlienka založenia štyroch kaukazských légií. Dobrovoľníci gruzínskej légie boli zozbieraní zo zajateckých táborov a išlo hlavne o vojakov Červenej armády. Ich výcvik sa začal na Ukrajine a po jeho absolvovaní boli odoslaní na rozširujúci výcvik do Poľska. V rokoch 1942 až 1943 vzniklo celkom 14 gruzínskych plukov rozličných zaradení. Malú časť dobrovoľníkov gruzínskeho pluku tvorili aj dobrovoľníci z Azerbajdžanu a Turkestanu. Za celú vojnu tak bojovalo vo Wehrmachte viac ako 20 800 Gruzíncov.¹⁴⁶ Po presune v roku 1943 sa zúčastnili obrany Atlantického valu 6. júna 1944. Spojenci sa snažili Gruzíncov a ostatných dobrovoľníkov demoralizovať a docieľiť, aby sa vzdali. Gruzínci sa však takého kroku obávali. Mali obavy z toho, že by ich francúzski partizáni alebo Spojenci vydali ZSSR. V tomto období však východní dobrovoľníci začínali Nemcov nenávidieť, nakoľko boli využívaní na krytie nemeckých ústupov. Napriek tomu však proti Spojencom urputne bojovali. Súčasťou Atlantického valu bol aj holandský ostrov Texel, ktorý však stratil význam – Spojenci sa na ňom mali vylodiť, no k vylodeniu nedošlo. Posádku na ostrove tvorili okrem Nemcov aj Gruzínci, ktorí na prelome 5. a 6. apríla 1945 zaútočili na vojakov Wehrmachtu. Gruzínci chceli zmeniť stranu, no neuspeli a zakrátko boli porazení. Spojenci sa na ostrove vylodili až 20. mája 1945 a Nemci sa im vzdali.¹⁴⁷

Arménski dobrovoľníci boli vyberaní v približne rovnakom čase a za rovnakých podmienok ako Gruzínci. Celkom sa prihlásilo viac ako 18 000 dobrovoľníkov, čo viedlo k vytvoreniu dvanástich plukov. Ich výcvik sa organizoval v Poľsku. Niekoľko Arménov bolo spolu s Gruzíncami v horskej jednotke Sonderverband Bergmann a ostatní boli v desiatich hlavných a dvoch pomocných plukoch. Pôsobili na Kaukaze, vo Francúzsku a Taliansku.¹⁴⁸ Sonderverband Bergmann bol projekt veliteľa rozvedky, admirála Canarisa. Jednotka mala byť vysadená za sovietskymi líniami a vykonávať sabotáže a protištátnu činnosť, čiže by pôsobila ako piata kolóna. Jej súčasťou mali byť Arméni, Azerbajdžanci, Gruzínci a Kaukazania.¹⁴⁹ Azerbajdžanci boli pôvodne zoskupení s turkestanskými dobrovoľníkmi, nakoľko tieto dva národy boli vierovyznaním moslimovia. Azerbajdžanci nechceli byť zlúčení s inými skupinami, nakoľko veľa kmeňov na Kaukaze malo medzi sebou vnútorné konflikty. Légia vytvorená z Azerbajdžancov mala viac ako 17 000

¹⁴⁶BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 30.

¹⁴⁷BRZKOVSKÝ, N. Asijci a Slované na Atlantickém valu. In *II. světová Speciál*. roč. 2, 2016. s. 23.

¹⁴⁸BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 35.

¹⁴⁹AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 123.

dobrovoľníkov, ktorí prešli výcvikom v Poľsku. Do boja šlo nakoniec viac ako 13 000 dobrovoľníkov. Po roku 1943 boli taktiež presunutí do Francúzska na obranu severného pobrežia a boli zajatí britskými a kanadskými vojakmi.

Severokaukazská légia pozostávala z kmeňov, ktoré obývali hory severného Kaukazu. Zostaviť légiu z 36 kmeňov bolo veľmi komplikované. Identifikácia jednotlivých kmeňov bola náročná, nakoľko dialekty a vzhľad jednotlivých príslušníkov si boli veľmi podobné. Napriek tomu dobrovoľníci z horských kmeňov mali pre Nemcov hodnotu – poznali terén, orientovali sa v ňom a mali prehľad. Nemci im lietadlami zhadzovali letáky písané po gruzínsky, arménsky, arabsky, turecky a rusky. Veľký počet dobrovoľníkov bol však stále prijímaný hlavne zo zajateckých táborov. Kaukazania prešli výcvikom v Poľsku, aby 2. augusta 1942 vytvorili severokaukazskú légiu, z ktorej sa stala kaukazská horská légia. Mala viac ako 13 000 mužov, z čoho 4 000 tvorilo pomocné oddiely. Kaukazskí dobrovoľníci v pomocných oddieloch boli rozdelení na základe národnosti a jazyka do štyroch jazykovo-národnostných skupín. Uľahčilo to tak vzájomnú komunikáciu medzi dobrovoľníkmi. Prvú skupinu tvorili Abcházi, Adygovia, Čerkesi, Kabardínci, Karačajovia a Balkarci, druhú severní a južní Oseti, tretiu Ingušovia a Čečenci a štvrtú Avari, Darginci, Lakovia, Lezgíni, Nogai a Kumyci. Veľká časť kaukazskej horskej légie slúžila a bojovala taktiež v Normandii pri Atlantickom vale.

Légie boli vytvorené aj z krymských a volžských Tatárov. Krymskí Tatári bojovali proti partizánom a bojová skupina mala koncom novembra 1942 viac ako 340 dobrovoľníkov. Organizovali sa v malých dedinách a spájanie skupín umožnilo vytvárať takéto bojové jednotky. Na prelome apríla a mája 1944 boli vyslaní do Rumunska a vytvorili jednotku SS – tureckú légiu a bojovú skupinu Krym. Volžskí Tatári boli organizovaní do siedmich plukov, čo bolo viac ako 40 000 mužov. Polovica z nich bojovala proti Červenej armáde a zvyšné pluky boli vyslané do Talianska, no v konvenčných bojoch na západe neboli úspešné. Po roku 1944 vznikla aj horská tatárska SS brigáda, ktorá dostala označenie *Waffen-Gebirgs-Brigade der SS (tatarische Nr. 1)*.¹⁵⁰ V októbri 1942 vznikla jednotka z kalmyckých dobrovoľníkov a vytvorili dve jazdecké jednotky. Jednotka slúžila na krytie zásobovacích línií. Bola známa aj pod menom „Dr. Doll“, čo bolo krycie meno jej prvého veliteľa, Otomara Rudolfa Werba. Jednotka mala byť v roku 1945 prevelená do inej formácie, no postupujúca Červená armáda spôsobila rozptýlenie jednotky. V marci bola prevelená do Chorvátska a podliehala XV. kozáckemu

¹⁵⁰BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 35 - 41.

zboru. Ku koncu vojny jednotka ustúpila do Rakúska, kde sa vzdala Spojencom.¹⁵¹

Spolu s ostatnými légiami sa prijímali aj dobrovoľníci z Turkestanu, ktorý obývali Kazachovia, Karakalpakovia, Balkari, Karačajovia, Turkmeni a mnohé iné národy. Turkestanské légie mali aj vlastné noviny Yani Turkestan a légie boli vytvorené v roku 1942. Mali veľký počet plukov, časť z nich bojovala ešte na území pred Kaukazom a ďalšia časť bola po porážke Nemcov pri Stalingrade prevelená na západ do Francúzska. Taktiež sa podieľali na obrane Atlantického valu. Súčasťou turkestanských légii bol aj oddiel pomenovaný Osttürkische Waffenverband der SS. Jednotka vznikla ako reakcia na légie Wehrmachtu, ktoré vznikali na území ZSSR. Činnosti sa ujal major Andreas Mayer-Mader za pomoci turkestanských dobrovoľníkov z 450. pluku, aby bola vytvorená mohamedánska légia SS pozostávajúca z dobrovoľníkov z Turkestanu. Himmler s nápadom Mayera-Madera samozrejme súhlasil. Výcvik jednotky sa konal v Poľsku a časť z nej sa zapojila aj do potlačania povstania vo Varšave pod velením Oskara Dirlewangera a jeho Sturmbrigade Dirlewanger. Plány úplného zostavenia jednotky sa však stále posúvali a nakoniec k nemu došlo 1. októbra 1944 na západnom Slovensku pri Myjave.¹⁵²

V priebehu februára mala jednotka viac ako 2 000 mužov a stala sa brigádou. Z vojenského hľadiska však bola slabá a zle vyzbrojená. Napriek tomu sa jej členovia snažili bojovať ako to bolo možné. Veľa príslušníkov bolo prevelených aj do ROA a počas vylodenia Spojencov v Normandii prichádzalo aj k početným dezerciam.¹⁵³ V decembri 1944 dezertoval väčší počet mužov a 300 z nich sa vrátilo. Dňa 30. decembra bol prevelený azerbajdžanský pluk a ako posila prišli vojaci z rozpustenej Waffen-Gebirgs Brigade der SS (tatarische Nr. 1). Jednotka bola poslaná do Rakúska na výcvik, ale kým bol výcvik dokončený, vojna sa skončila.¹⁵⁴

¹⁵¹BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 180 - 181.

¹⁵²PETKE. Militärische Vergemeinschaftungsversuche muslimischer Soldaten in der Waffen-SS. Die Beispiele der Division Handschar und des Osttürkischen Waffenverbands der SS. In SCHULTE (ed.). *Waffen-SS – Neue Forschungen*. s. 258 - 260.

¹⁵³BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 47.

¹⁵⁴BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*. s. 180.

6 INDICKÍ DOBROVOĽNÍCI

Indická légia tvorila najzvláštnejšiu jednotku, akú Nemci počas vojny založili. Tvorili ju hlavne indickí vojaci slúžiaci Veľkej Británii počas bojov v severnej Afrike. Založenie jednotky bolo z veľkej časti ťah proti Britom. Vznik légie úzko súvisí aj s hnutím Azad Hind (Slobodná India), na čele ktorého stál vplyvný politik a nacionalista Subhas Chandra Bose. Bose žil istý čas v Nemecku a Taliansku a obdivoval politiku týchto krajín. Snažil sa získať podporu aj v Nemecku. Britská vláda ho držala v domácom väzení a nemecká tajná služba ho 17. januára 1941 vyslobodila. V apríli sa dostal do Berlína.¹⁵⁵

O niekoľko mesiacov neskôr sa stretol s Hitlerom a požiadal ho o zmobilizovanie indických zajatcov. Nikto vtedy ešte nepredpokladal, že Hitler schváli légii indických mužov s turbanmi v nemeckých uniformách. Nemeckí etnológovia poukázali na to, že Indovia sú árijskejší než oddiely vytvorené v bývalej Juhoslávii. S vytvorením légie napokon súhlasil.¹⁵⁶ Bose začal navštevovať zajatecké tábory a vykonával nábor dobrovoľníkov. Taliani sa pokúsili o niečo podobné ako Nemci, no Indovia odmietli bojovať pod talianskym velením. Problém nastal pri pridelovaní uniforiem – sikhom ich viera zakazovala dávať dole turban a strihať sa. OKW náboženské predpisy rešpektovalo. Keď nebol u niektorých turban povinný, nosili tropickú verziu poľnej čapice. Pri vojenskej prísahe boli prítomní japonskí dôstojníci. Bolo to gesto pre Boseho, nakoľko bol veliteľom INA, ktorú pomohli Japonci založiť. OKW a Abwehr predpokladali, že légia zaútočí na Indiu cez Kaukaz a ukončí tak britskú nadvládu v Indii. Plány však skazili situácia pri Stalingrade a el Alamine. V auguste 1942 boli Indovia oficiálne zaradení do Wehrmachtu ako 950. peší pluk. Presne ako u iných zahraničných jednotiek, aj tu boli všetci dôstojníci a vyšší poddôstojníci Nemci. Koncom októbra mala légia viac ako 3 000 mužov. V légii panovali náboženské nezhody, nakoľko mala len 516 sikhov a zvyšní Indovia boli moslimovia a hindovia. Légia bola presunutá do Holandska, kde veliteľ légie podplukovník Kurt Krappe vykonal 13. apríla 1943 inšpekciu légie. Dňa 17. septembra bola presunutá do juhovýchodného Francúzska, nakoľko velenie sa obávalo toho, že zimné počasie môže u Indov spôsobiť choroby. V priebehu apríla 1944 vykonal inšpekciu aj poľný maršal Rommel.¹⁵⁷ Légii v roku 1944 zveril Hitler do rúk Himmlera a stala sa

¹⁵⁵ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 105 - 106.

¹⁵⁶ BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 81 - 83.

¹⁵⁷ AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 107 - 114.

súčasťou SS. Dostala názov Indische Freiwillige Legion der Waffen-SS.¹⁵⁸ Po včlenení do SS mala skoro 2 300 mužov, 81 vozidiel a 700 koní. Veliteľom sa stal SS-Oberführer (generál) Heinz Bertling. Velil jej do 8. mája 1945.¹⁵⁹ Kvôli postupu Spojencov v Normandii dostala légia príkaz stiahnuť sa do Nemecka. S presunom sa začalo 15. augusta 1944 a bola pod útokmi francúzskeho odboja a francúzskych vojakov. Légia sa snažila dostať sa do Švajčiarska, ale bola zadržaná spojeneckými jednotkami.¹⁶⁰ Američania a Francúzi vydali zajatých Indov Veľkej Británii a indickej vláde, ktorá ostala verná Veľkej Británii.¹⁶¹

7 ARABSKÍ DOBROVOĽNÍCI

Nábor arabských dobrovoľníkov úzko súvisí aj s neúspešným prevratom v Iraku, ktorý riadili Briti. Hlavným vodcom povstania bol Rashid Ali el-Kilani, ktorého podporovali Nemci. Po povstaní niekoľko ďalších vodcov povstania, vrátane Nemcov, ušlo do Grécka. V Grécku padlo rozhodnutie o vytvorení arabskej dobrovoľníckej légie, ktorá by slúžila predovšetkým pre tajné operácie v severnej Afrike a Blízkom východe.¹⁶² Arabi sa vyznačovali rešpektovaním prísahy, ktorú zložili Hitlerovi. Za celé obdobie v rokoch 1941 až 1945 slúžilo v arabských oddieloch viac ako 5 000 dobrovoľníkov. Prvou arabskou jednotkou bola Severoafrická brigáda, ktorá pozostávala z takmer 300 mužov. Táto jednotka však nebola taká spoľahlivá a dopúšťala sa zločinov. Druhou jednotkou bola Africká falanga, ktorú vytvorili francúzski kolaboranti a mala slúžiť k bojom proti Spojencom. Na jej vytvorení sa z najväčšej časti podujal francúzsky kolaborant Darnard. Do služby sa hlásilo veľa mužov, no prijatých bolo sotva 400. Dobrovoľníci boli v roku 1943 presunutý do Francúzskej dobrovoľníckej légie. Najrozsiahlejšiu jednotku z hľadiska národností tvorila légia Freies Arabien (Slobodná Arábia), v ktorej slúžili Egyptania, Palestínčania, Saudi, Jordánci, Líbyjčania a niekoľko malých kmeňov. Výcvik prebiehal na území Grécka a počas neho sa objavili komplikácie s komunikáciou, nakoľko orientálny temperament nešiel spolu s nemeckou disciplínou. Výcvik arabských dobrovoľníkov musel prebiehať v britskom štýle, nakoľko veľa Arabov slúžilo kedysi v britskej koloniálnej

¹⁵⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*.s. 185.

¹⁵⁹TRIGG. *Hitler š Jihadis*. p. 185.

¹⁶⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divizie*.s. 185.

¹⁶¹BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 88.

¹⁶²AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 59.

armáde. Niekoľko mužov z tejto jednotky bolo prevelených do oddielu Sonderverband 287. Jednotka sa zúčastnila spoločnej operácie s kalmyckými, ukrajinskými a severokaukazskými dobrovoľníkmi pod velením 1. tankovej armády na území Iránu. Po porážke 6. armády pri Stalingrade bola jednotka prevelená v menších jednotkách do oblasti Stredomoria – na Sicíliu, do Palerma a do Tuniska. Špecifickou jednotkou bol Nemecko-arabský pracovný oddiel vytvorený v Tunisku. Jeho poslaním boli ťažké a technické práce – pokladanie mín a budovanie postavení. Pôvodní velitelia major Schobert a podplukovník Meyer-Ricks boli zabití počas náletu a raz sa jednotka omylom dostala do priateľskej paľby. V severnej časti Tuniska musela bojovať proti britskej ľahkej brigáde a britskej 8. armáde. Predmostie v severnej Afrike padlo a jednotka bola stiahnutá na Sicíliu. Ostávajúce jednotky v severnej Afrike padli do zajatia.¹⁶³

Poslednou jednotkou bol 845. pluk. Jednotka bola vytvorená s nemeckými jednotkami, ktoré sa na konci mája 1943 vrátili zo ZSSR. Jednotka bola poslaná do Grécka. Výcvikom prešla v Dollersheime v Rakúsku. Po výcviku sa vrátila do Grécka a bojovala proti partizánom. V apríli 1944 bojovala s 4 000 nemeckými vojakmi proti partizánom na Peloponéze, Korinte a v janninskej oblasti. Počas bojov v Juhoslávii bola zdecimovaná leteckými náletmi a útokmi partizánov. Spolu s jednotkou Sonderverband 287 bojovala v roku 1944 v Belehrade.¹⁶⁴

8 MNOHONÁRODNOSTNÉ ZMIEŠANÉ DIVÍZIE

8.1 Divízia Wiking

Divízia Wiking patrila medzi jednu z najlepších divízií Waffen-SS. Na začiatku sa volala SS-Division Germania a neskôr sa premenovala na Wiking, aby nedošlo k zámene s plukom Germania. Jednalo sa o prvú medzinárodnú divíziu, v ktorej slúžilo mnoho národností. 90% tvorili Nemci, zvyšok Holanďania, Dáni, Nóri, Fíni, Valóni, Flámi a balkánski etnickí Nemci. Zúčastnila sa niekoľkých veľkých bitiek od začiatku operácie Barbarossa až po bitku pri Viedni v roku 1945.¹⁶⁵

Aby sa divízia Wiking stala úspešnou, musela mať dobrého veliteľa. Prvým a

¹⁶³TRIGG. *Hitler's Jihadis*. p. 49-51.

¹⁶⁴BORSARELLO - PALINCX. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. p. 92 - 94.

¹⁶⁵BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 116 - 118.

jedným z najlepších veliteľov sa stal Felix Steiner. K vojakom pristupoval priateľsky – cudzincov nenútil dodržiavať nemecké predpisy a zároveň ich nerozmaznával. Súčasťou divízie boli pluky Westland, Germania a Nordland. Jedným z dôvodov, prečo sa Škandinávci pridali do tejto divízie, bol odpor voči boľševizmu a veľa dobrovoľníkov bolo v pronacistických stranách. Po založení divízie Wiking v decembri 1940 mala divízia polroka na to, aby sa pripravila na vpád do ZSSR. Vtedy však divízia nedisponovala takými počtami a tak bola doplnená Nemcami. Škandinávci tvorili len 10% celej divízie.¹⁶⁶ V čase začatia operácie Barbarossa mala divízia len 630 Holanďanov, 294 Nórov, 216 Dánov, jedného Švéda a jedného Švajčiara.¹⁶⁷ Prvých bojov sa zúčastnila po 29. júni 1941 v Haliči a v auguste mala zaistiť predmostie pred Dneprom. Po zatlačení Nemcov z Rostova bránila oblasť pri rieke Mius. Počas bojov mala ťažké straty, no vyslúžila si povest' spoľahlivej divízie. Taktiež postupovala so skupinami, ktoré útočili smerom na Kaukaz. Časom sa od nej oddelil pluk Nordland, nakoľko sa stal základom novej divízie Nordland, a nahradil ho estónsky pluk Narwa.¹⁶⁸

V roku 1942 sa rozhodlo, že z motorizovanej divízie sa stane divízia pancierových granátnikov. K divízii boli priradené tri tankové roty a jedna rota stíhačov tankov. Divízia sa tým pádom stala ešte silnejšou a navyše bol do nej prevelený fínsky prapor. Granátnici divízie Wiking spolu so slovenskými vojakmi z Rýchlej divízie bojovali v Rostove od 23. júna 1942 a postupovali smerom na Don. Po niekoľkých dňoch vybojovali cestu smerom na Kavkaz. Začiatkom septembra bol vydaný rozkaz, aby pokračovala ofenzíva smerom na východ. Hlavné jednotky mali podporu divízie Wiking. Pri meste Groznyj museli vojaci pluku Nordland zaistiť kopec, ktorý dostal označenie kóta 711. V tom čase mal pluk Nordland dobrovoľníkov z Nórska, Dánska, Švédska a Nemecka. Pri rozhodujúcich bojoch zasiahli aj fínski dobrovoľníci. Kotu 711 dobyli nakoniec Fíni, ktorí ju premenovali na „kótu smrti“, nakoľko zaznamenali veľké straty. V tomto období sa v Stalingrade nachádzala 6. armáda, ktorá bola v ohrození. Maďarské a rumunské oddiely boli porazené a obklúčenie Červenou armádou v oblasti Stalingradu sa čoraz viac blížilo. Všetky sily sa teda sústredili na záchranu vojakov v Stalingrade a Kaukaz už nebol taký zaujímavý. To bol aj jeden z dôvodov, prečo sa jednotky z Kaukazu stiahli. Celý rok 1942 bol pre divíziu Wiking ťažký, nakoľko mala početné straty a veľkú spotrebu materiálov a streliva. Na východnom fronte sa viedla opotrebovacia vojna, kde nemali légie účinok – neboli také

¹⁶⁶TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 49 - 60.

¹⁶⁷AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 34.

¹⁶⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 116 - 118.

efektívne, ako špeciálne divízie. Červená armáda prechádzala postupne do protiofenzívy, nakoľko v roku 1942 továrne vyrobili viac ako 24 000 tankov a prichádzali jej čerstvé posily zo Sibíri. V roku 1943 sa légie rozpustili a jej bývalí členovia mali možnosť si vybrať – buď ostanú doma, alebo budú bojovať ďalej, ale v iných formáciách.¹⁶⁹

V roku 1943 musela divízia Wiking bojovať pri rieke Don a v priebehu leta sa zúčastnila obranných operácií pri Charkove. Vyšla sa tak aj bitke pri Kursku, kde obidve bojujúce strany zaznamenali veľké materiálne straty. Koncom roka 1943 bol Hitler presvedčený, že šesť divízií o sile 56 000 mužov dokáže brániť 96 kilometrový korsunský výbežok a zahájiť ofenzívu smerom na Kyjev. Proti nemeckým silám postupoval 2. ukrajinský front generála Koneva. Červená armáda 6. novembra obsadila Kyjev a 20. novembra Žitomir. Divízia Wiking bola stiahnutá na územie, kde boli neskôr obkľúčené štyri divízie. Dňa 4. januára 1944 zahájil 2. ukrajinský front ofenzívu. Nemecké sily sa stiahli smerom na Čerkassy, kde sa viac ako 60 000 vojakov, vrátane divízie Wiking, dostalo do obkľúčenia.¹⁷⁰ Po reorganizáciách vo Waffen-SS v roku 1943 sa súčasťou divízie stala aj 5. SS-Freiwilligen Sturmbrigade Wallonien, ktorej vtedy velil Lucien Lippert. Veliteľom divízie Wiking sa stal SS-Brigadeführer Herbert Otto Gille. Jednotky, ktoré sa dostali do obkľúčenia, dostali spoločné meno „Stemmermann Gruppe“, podľa najvyššieho veliteľa obkľúčených jednotiek a generála delostrelectva generála Wilhelma Stemmermanna. Hitler zakázal akýkoľvek ústup a obkľúčené jednotky mala zachrániť kolóna, ktorá mala preniknúť do obkľúčenia. Ranení boli evakuovaní lietadlami priamo z bojiska. Po snežení nastal odmäk, čo situáciu skomplikovalo – cesty sa zmenili na bahno, sťažil sa presun tankov a bahno siahalo po kolená. Nočný mráz spôsobil, že bahno ešte viac stuhlo. Ranení, ktorí boli vystavení takémuto počasiu, umierali po stovkách. Po troch týždňoch tankové jednotky skupiny armád „Juh“ generála Mansteina dorazili k obkľúčeným jednotkám, ktoré sa dali do pohybu. Divízia Wiking, vtedy ako jediná tanková jednotka, bola v čele výpadu. Keď sa tanky von Mansteina priblížili na 5 kilometrov, tanky divízie Wiking dostali povel k útoku na Červenú armádu. Spolu s povelom k útoku bol vydaný aj povel „opustiť ranených“. Velitelia a vojaci boli z tohto rozkazu znechutení a svojich druhov napriek tomu evakovali. Medzi jednotkami von Mansteina a divízie Wiking bola dôležitá výšina, ktorú Nemci neudržali a jednotky „Stemmermann Gruppe“ sa tak dostali do ohrozenia. Na povel „heslo sloboda“ zaútočili zvyšné tanky a útočné delá divízie Wiking smerom na juhovýchod a vytvorili tak únikový koridor. Potom sa vozidlá

¹⁶⁹TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 96 - 142.

¹⁷⁰BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 117 - 118.

otočili smerom na kotol. Naspäť sa nevrátil ani jeden tank. Jediná úniková cesta bola pri dedine Lysjanka a tak na toto miesto začali Sovieti útočiť. Sovietske útoky boli čoraz prudšie a agresívnejšie a nemecké velenie sa zrútilo. Celý ústup sa zmenil na masaker. Sovietske tanky prechádzali nemecké vozidlá a pechotu, kozáci začali do vojakov sekať šablami a tanky začali prechádzať ranených vojakov. Z ranených vojakov divízie Wiking prežil necelý tucet. Pri Lysjanke bol most, ku ktorému sa nedostali všetci. V Lysjanke čakali už jednotky divízie Leibstandarte. Z viac ako 60 000 obklúčených vojakov sa zachránilo približne 40 000 vrátane evakuovaných. Zahynul aj veliteľ Stemmermann. Skupina armád „Juh“ bola zatlačená na západ.

Divízia nemala čas na zotavenie a doplnenie stavov. Bola odoslaná k mestu Kovel, aby ho bránila pred Červenou armádou. Na pláne obrany sa podieľal Gille, no sovietsky postup bol príliš rýchly. Divízia Wiking bola opäť obklúčená a musela byť zásobovaná letecky. Za pomoci 4. a 5. tankovej divízie a 131. pešej divízie udržala divízia Wiking Kovel celkom tri mesiace. Sovietsky front postupoval smerom na západ a zatlačil nemecké sily k poľskej hranici. V tom čase sa v divízii Wiking nachádzalo len sto Škandinávcov, ostatní boli v nemocniciach, na odpočinku a na výcviku. 1. ukrajinský front sa prebojoval k Visle približne 160 kilometrov južne od Varšavy. Divízia Wiking a divízia Totenkopf boli spojené do IV. tankového zboru SS, aby odvrátili hrozbu. Gille bol menovaný na veliteľa tohto zboru. K zboru bola priradená aj tanková divízia Luftwaffe Hermann Göring a 19. tanková divízia. Táto vojenská formácia vzdorovala pred Varšavou Červenej armáde až do zimy 1944. Koncom roka 1944 došlo k obklúčeniu nemeckých a maďarských síl v Budapešti. V meste sa nachádzali aj 8. jazdecká SS divízia Florian Geyer a 22. dobrovoľnícka jazdecká divízia Maria Theresia. Divízie Wiking a Totenkopf boli z Poľska stiahnuté a v Novom roku poslané do útoku. Červená armáda bola zatlačená o 32 kilometrov naspäť. Sovieti sa však preskupili a podnikli protiútok. Gillov tankový zbor bol stiahnutý do Székesfehérváru a následne divízia Wiking zaútočila druhýkrát. Nemecký postup pri Budapešti sa však opäť spomalil a do obklúčenia sa dostala aj divízia Wiking. Dňa 18. januára 1945 sa pokúsili nemecké a maďarské sily opustiť Budapešť. V meste ostalo viac ako 10 000 ranených. Budapešť opúšťali ulicami a kanalizáciou. K nemeckým líniam sa dostalo skoro 700 vojakov, ostatní boli zajatí alebo zabití. Velitelia jazdeckých divízií Florian Geyer a Maria Theresia spáchali samovraždu, nakoľko nechceli padnúť do sovietskeho zajatia.

Divízia Wiking bola postupne vytlačená do Rakúska, kde sa zapojila do obrany

Viedne. Niektorí príslušníci padli do sovietskeho zajatia, ale väčšina sa dostala na západ do amerických línii pri Radstadte. Divízia Wiking patrila medzi najlepšie vojenské formácie a bojovala štyri roky na východnom fronte. Narozdiel od veľa iných formácií Waffen-SS sa nedopustila genocíd a zločinov proti ľudskosti.¹⁷¹

8.2 Divízia Nordland

Divízia Nordland vznikla v roku 1943, ktorý sa niesol v znamení rozpustení zahraničných légií. Pôvodne mala mať aj mužov z divízie Wiking, ale tých nebolo možné stiahnuť z východného frontu. Divízia mala dostať meno Waraeger podľa švédskej vikingskej gardy, ktorá chránila byzantského cisára. Meno Nordland dostala nakoniec podľa skúseného pluku Nordland. Vojenské velenie chcelo, aby v novej divízii bolo väčšie zastúpenie cudzincov než v divízii Wiking. Na konci vojny v nej slúžili Dáni, Estónci, Fíni, Francúzi, Holanďania, Nóri, Švédi a Švajčiari. Stavby boli podobne, ako pri divízii Wiking, doplnené Nemcami.¹⁷² Na konci vojny sa do divízie dostali aj Briti z Britského slobodného zboru. Jednotka sa v divízii však neosvedčila a bola stiahnutá na západ.¹⁷³

Divíziu mali tvoriť tri pluky – Norge, Danmark a Nederland. Pluky Norge a Danmark mali od začiatku problém s naplnením stavov. V divízii nakoniec nevznikol holandský pluk, lebo Holanďania vytvorili vlastnú divíziu Nederland. Dobrovoľníci boli nakoniec naverbovaní z rozpustených légií Den Norske Legion a Frikorps Danmark. V dôsledku reorganizácií a ukončení činnosti légií bol počet Škandinávcov v divízii Wiking veľmi nízky, nakoľko boli prevelení do novej divízie Nordland. Veľký počet Dánov a Nórov sa pridali hlavne kvôli nepokojom na domácej pôde. V ich krajinách narastal odpor voči nacistickému Nemecku a jeho vláde. Nakoniec poskytlo Dánsko viac ako 1 280 dobrovoľníkov a Nórsko len 810. Nemci doplnili divíziu 5 895 mužmi. Veľký počet Nórov slúžil aj v lyžiarskom prápor SS Norge a u troch rôt SS polície. Dôležitou súčasťou divízie boli aj tankové jednotky. V koncepte divízie sa rátalo s tankovým plukom, no k dispozícii nakoniec žiadne tanky a ani tankisti neboli. Až po zmenách v nemeckom zbrojnom priemysle a výrobe sa divízii dodalo 80 tankov, útočných diel a stíhačov tankov. K dispozícii bol aj delostrelecký pluk, protiletadlový prápor a obrnené vozy. Divízia mala po dokončení viac ako 12 000 mužov (pre porovnanie - divízia Wiking mala po zahájení

¹⁷¹TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 183 - 257.

¹⁷²BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*.s. 128 - 129.

¹⁷³AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 103.

operácie Barbarossa viac ako 19 000 mužov). Výcvik novej divízie prebiehal v Chorvátsku. Vojská si mali osvojiť narábanie so zbraňami, naučiť sa povelu, zdokonaľiť základný výcvik a mali aj možnosť zapojiť sa do protipartizánskych akcií. Veliteľom sa stal bývalý veliteľ pluku Nordland Fritz von Scholz. Jednotky si v tom čase uvedomili, že základom úspechu na bojisku sú tankové jednotky – v prípade divízií Wiking a Nordland to platilo ešte viac. Vďaka situácii na východnom fronte nebola možnosť aby divízia Wiking a Nordland, ktoré symbolizovali myšlienku škandinávskych dobrovoľníkov, bojovali bok po boku.

Na Balkáne sa divízia Nordland zapojila do bojov proti Titovej armáde. Vďaka týmto bojom nedošlo k výcviku vyššej úrovne. Situácia sa zhoršila o to viac, keď Taliansko kapitulovalo. Divízia bola prevelená do Talianska, aby odzbrojila severotaliansku divíziu Lombardia.

Rok 1944 bol pre divíziu Wiking a Nordland obdobím, kedy bojovali obidve na východnom fronte, avšak Wiking bola na juhu pri meste Čerkassy a bojovala na východe tretí rok a Nordland bola na severe pri Oranienbaume. Divízia Nordland sa prvýkrát zapojila do bojov na východe. Oranienbaumský priestor sa nachádzal pri Fínskom zálive východne od Leningradu. OKW sem odoslalo veľké množstvo dostupných jednotiek. Divízia Nordland sa do bojov zapojila okamžite a jej poslaním bolo zastaviť postup Červenej armády, aby Nemci mohli obnoviť bojovú líniu smerom na juh. Kvôli rastúcemu tlaku zo sovietskej strany sa všetky jednotky museli stiahnuť smerom na západ. Skončilo sa tak aj dlhodobé obliehanie Leningradu. Nemecký ústup prebiehal rýchlejšie než sovietsky postup a divízia Nordland sa začiatkom januára 1944 dostala k Narve. Začalo sa s budovaním obrannej línie pri rieke a meste Narva a meste Ivangorod. Najväčší nepriateľský nápor musel znášať pluk Norge. Vojenské zoskupenia sa spojili do armádnej skupiny „Narva“. Novou posilou sa stala nová estónska 20. Waffen-Grenadier Division der SS (estnische Nr. 1).

Začiatkom jari sa začal topiť sneh, čo spôsobilo zavodnenie a záplavy nižšie položených miest. To na chvíľu boje zastavilo a divízia si mohla aspoň na krátky okamih oddýchnuť. Straty boli mimoriadne vysoké. Divízia stratila tretinu mužov – viac ako 800 bolo zabitých, viac ako 2 500 zranených a niekoľko aj nezvestných. Línia opevnení siahajúca od Fínskeho zálivu po Čudské jazero bola známa ako „Línia Tannenberg“ a viedla cez tri kopce estónskeho pohoria Modrá vrchovina. Modrú vrchovinu tvorili Vrch sirôt, Granátnický vrch a Vrch lásky, ktorý bol známy aj ako kóta 69,9 (podľa nadmorskej

výšky). Všetky tri kopce tvorili kľúčové body bojiska a jednotlivé pluky a jednotky, ktoré prišli na pomoc, si rozdelili sektory.

Dňa 24. júla v neskorých večerných hodinách opustili Nemci, Škandinávci a Holanďania z divízie Nordland pozície pri Narve a stiahli sa na líniu Tannenberg. Ústup bol sprevádzaný stratami. Z holandskej brigády sa zachránilo 20% mužov, dôležití dôstojníci boli ranení, vrátane veliteľa fínskeho práporu Hansa Collaniho. Do týchto dní sa boje v okolí Narvy podobali skôr ťaženiu, než bežnej bitke. Osud armád skupiny „Sever“ bol v rukách divízie Nordland a ich spolubojovníkov z Holandska, Estónska a Belgicka. Dňa 25. júla sa divízia Nordland začala pripravovať na hlavný boj. Ďalší deň, v skorých ranných hodinách, sa začal boj o Vrch sirôt. V tomto boji sa vyznamenali hlavne flámski dobrovoľníci. Velenie prevzal flámsky nacionalista Georg D'Haese a obrana vydržala. Ďalší deň zahájili Sovieti masívny protiútok a Flámov vytlačili. Pluk Norge v zápätí vykonal protiútok a snažil sa pomôcť zvyšným Flámom, ktorí sa bránili v sirotinci. Protiútok nevyšiel a všetci Flámi v sirotinci zahynuli. Po úsvite 28. júla začali mať vojaci predtuchu, že prichádza rozhodujúci deň bitky. Za Vrchom sirôt sa sústredili veľké formácie Červenej armády, ktoré chceli dobyť Granátický vrch a potom Vrch lásky a zlomiť tak odpor jednotiek SS. Počas útoku zahynul veliteľ Fritz Scholz – zasiahla ho do hlavy črepina. Medzi najudatnejších obrancov Vrchu sirôt patrila Flám Remy Schrijnen, ktorý protitankovým delom zničil sedem sovietskych tankov. Útok sa mu podarilo zastaviť, ale bol zranený a upadol do bezvedomia. Ďalší deň podnikli Sovieti ďalší tankový útok a obrancovia umierali v boji. SS-Obersturmbanführer Paul-Albert Kausch prikázal tankom z práporu Hermann von Salza zaútočiť. Do boja vyrazili všetky tanky a útočné delá a na bojisku ostalo 113 zničených sovietskych tankov. Narva sa tým pádom udržala a front sa stabilizoval. Scholza po jeho smrti nahradil Joachim Ziegler, ktorý s divíziou Nordland ostal do konca vojny. Skupina armád „Sever“ dostala príkaz opustiť Estónsko a stiahnuť sa viac na západ. Tento príkaz brali estónski dobrovoľníci tragicky, nakoľko ich vlasť by bola ponechaná postupu Sovietov. Maršal Schörner požiadal Hitlera o zotrvanie v tejto oblasti. Hitler mu vyhovel a jednotky sa nestiahli úplne na západ, ale do Lotyšska. Nová obrana sa vybuďovala smerom od Kuronského polostrova smerom na Memel. Červená armáda sa však prebojovala k Pobaltiu a skupiny armád „Sever“ sa 9. októbra 1944 dostali do obkľúčenia známeho ako Kurónsky kotol.

V čase obkľúčenia Fínsko podpísalo so ZSSR prímerie a Sovieti tak mohli obkľúčenie zo severu rozšíriť. Nemci a Škandinávci sa stiahli na západ a odpálili niekoľko

mostov. Dňa 15. októbra bola dobytá Riga a obranná línia tak bola ohrozená. Ziegler poslal do útoku Švédov, ktorým velil Pehrsson. Švédi vyrazili do útoku a pôvodné postavenia dobyli späť. Piaty deň sa Švédi museli stiahnuť naspäť. Polovica z nich počas bojov zahynula a vo Waffen-SS ostalo už len 20 Švédov. Pehrsson dostal za svoju statočnosť a vedenie čestnú sponu s ratolesťami. Toto vyznamenanie bolo veľmi cenené a za celú vojnu ho dostalo veľmi málo Škandinávcov. Dostali ju aj Dáni Alfred Jonstrup (počas boja prišiel o polovicu čeľuste) a Per Sørensen. Koncom októbra podnikla Červená armáda ďalšie útoky a začala sa tak tzv. druhá a tretia bitka o Kurónsko. Koncom roka bola divízia Nordland postupne sťahovaná a v armádnej skupine zostalo približne 250 000 mužov. Na Nový rok bola divízia Nordland stále na severe v Kurónsku. V októbri odrazila Sovietov v prvej a druhej bitke o Kurónsko a v novembri v tretej. Hitler odmietal divíziu stiahnuť. Tvrdil, že divízia zabezpečuje aj Baltské more kvôli dovozu švédskej železnej rudy do Nemecka a drží Sovietov mimo bojovej zóny. Nemecko ustupovalo z východnej Európy. Paradoxne aj niektorí vojaci verili v konečné víťazstvo. V januári 1945 mali vojaci už konečne adekvátnu výstroj pre zimné podmienky a špeciálne mazivá pre zbrane, aby fungovali aj v mínusových teplotách. Červená armáda zahájila útok na juhozápadnú stranu obrancov z divízie Nordland 23. januára. Pluk Danmark bol takmer zničený a obrancovia sa museli zo svojich pozícií stiahnuť. 14. tanková divízia pomohla odraziť sovietsky útok a línia sa stabilizovala. Hitler nakoniec súhlasil so stiahnutím jednotiek. Dňa 3. mája začala evakuácia jednotiek z Kurónska. Deň predtým bol Berlín obkľúčený Sovietmi. V Kurónsku padlo do sovietskeho zajatia viac ako 180 000 mužov z 16. a 18. armády. Divízia Nordland bola námorne prepravená do Štetína. Sovietske velenie malo v pláne do 45 dní poraziť Nemecko, ale tento plán zlyhal. Skupina armáda „Visla“, ktorej velil Himmler, bola porazená. Divízia Nordland sa postupne dostala na predmestie Berlína a zúčastnila sa niekoľkých menších bitiek pri rieke Inn. V polovici marca bola pri riečnom prístave Altdamm. Tu sa spojila s Flámami z divízie Langemarck a s Valónmi z divízie Wallonien. Sovieti nasadili delostrelectvo každého kalibru a spôsobili obrancom veľké straty. Dňa 20. marca prekročili poslední Flámi, Valóni, Nemci a Škandinávci most v Altdamme a následne ho odpálili. Berlín bol vzdialený už len pár kilometrov a Sovieti pripravovali jednotky na záverečný útok. Línia na Odre tak bola stratená a počty vo Wehrmachte a Waffen-SS sa zminimalizovali – Berlín bol prakticky bez obrany. Sily v Kurónsku a na Balkáne boli odrezané a jednotky na západe v Porúri boli obkľúčené Spojencami. Divízia Nordland bola reorganizovaná a pripravená na obranu mesta Schwedt an der Oder

severovýchodne od Berlína. Červená armáda nasadila viac ako 2 500 000 mužov, 6 000 tankov, 40 000 diel a 7 000 lietadiel. Nemci si mohli dovoliť len 300 000 vojakov, viac ako 900 tankov a približne 1 500 diel a 300 lietadiel. Dňa 16. apríla začal sovietsky útok. Nemci kládli na Seelowských výšinách tvrdý odpor. Muži z divízie Nordland podnikli o tri dni neskôr protiútok za podpory ťažkých tankov. Sovieti ich začali ostrelovať ťažkým delostrelectvom a útok sa tak nemohol začať. Zahynul aj veliteľ pluku Danmark Rudolf Klotz. Sovieti poslali do útoku tanky a divíziu Nordland rozbili. Rozdelila sa na niekoľko menších jednotiek, ktoré boli buď oddelené a niektoré zničené. Jednotky, ktoré ostali, sa dostali do Berlína. Na obrane mesta sa podieľali okrem nich aj lotyšský prápor a bojové zoskupenie Francúzov. Obrane mesta velil generál Helmuth Weidling. Švédska čata bola 23. apríla umiestnená v juhozápadnej časti mesta, pluk Danmark držal Ostkreuzské predmostie a bojoví ženisti držali Treptowský park a Plänterwald. Pluk Norge bránil mosty cez rieku Spréva. Všetko delostrelectvo sa sústredilo v lokalite Britz, ktorá patrila do mestského obvodu Neukölln. V posledné dni Hitler dúfal v obnovenie frontovej línie, no obrancovia strácali kontrolu nad svojimi pozíciami. Divízia Nordland existovala už len na papieri – jej počet bol nie viac ako 1 500 mužov. Dňa 25. apríla veliteľa Zieglera vystriedal veliteľ Francúzov Krukenberg.

Väčšina Berlína už bola v sovietskych rukách a posledné skupiny obrancov bojovali na Postupimskom námestí a Škandinávci bránili Ríšsky snem. Obrancovia boli zatlačení k ministerstvu letectva na Leipziger Strasse a pluk Norge sa držal na Spittelmarkete. Niekoľko obrancov sa snažilo ujsť z Berlína cez Weidendammerský most. Na Friedrichstrasse padol Ragnar Johansson, ktorý bol posledným zabitým škandinávskym dobrovoľníkom vo Waffen-SS. Bývalému veliteľovi Zieglerovi a súčasnému veliteľovi Krukenbergovi sa podarilo ujsť, Ziegler bol však po niekoľkých hodinách zabitý a Krukenberga zajali Sovieti. Zo švédskej jednotky sa podarilo uniknúť len dvom Švédom – Hans-Göstovi Pehrssonovi a Erikovi Wallinovi. Obaja prežili vďaka tomu, že zahodili svoje uniformy a vymenili ich za civilné oblečenie. Berlín opustili až 2. júna. Tu sa končí existencia divízie Nordland.¹⁷⁴

¹⁷⁴TRIGG. *Hitlerovi Vikingové*. s. 150 - 258.

8.3 Divízia Kartsjäger

Pred divíziou Kartsjäger bola vytvorená jednotka SS Kartswehr, ktorá bola zložená z Nemcov a profašistických Talianov. Pôvodne mala byť tvorená len dvomi čatami, ale po štyroch mesiacoch prišiel rozkaz k rozšíreniu na prápor. Slovo „karst“ označovalo hory na hraniciach Juhoslávie a Talianska.¹⁷⁵

Jednotka pôvodne slúžila pre protipartizánske akcie v oblasti Álp, neskôr bola zapojená do operácií proti juhoslovanským partizánom. Po zosadení Mussoliniho sa Himmler rozhodol, že jednotku rozšíri Nemcami z južného Tyrolska a talianskymi fašistami. Hlavné veliteľstvo jednotky bolo v meste Moggio. Tvorili ju dva horské prápory a prápor horského delostrelectva.¹⁷⁶ Do leta 1943 zostala jednotka v Pottensteine a na konci júla sa presunula do južného Rakúska a odtiaľ do Tarvisia v severnom Taliansku. Tu bojovala proti talianskej posádke. Na začiatku jesene bola presunutá do severovýchodného Talianska a bojovala proti partizánom.¹⁷⁷ Z jednotky nebolo možné vytvoriť divíziu a v decembri 1944 bola premenovaná na Waffen-Gebirgs Brigade der SS (Kartsjäger). Napriek všetkému bola 10. februára 1945 premenovaná na divíziu 24. Waffen-Gebirgs-Division der SS (Kartsjäger), aj keď svojimi počtami bola stále len brigáda. Koncom vojny prijímala dobrovoľníkov zo Slovinska, Chorvátska, Srbska a Ukrajiny.¹⁷⁸ V apríli sa 59. pluk Kartsjäger zúčastnil obranných bojov proti britskej 8. armáde a partizánom v Julských Alpách. Počas bojov pluk utrpel veľké straty a stal sa súčasťou bojovej skupiny „Harmel“. Bojová skupina „Harmel“ bola zostavená z armádných, policajných a horských jednotiek. Táto formácia sa rozpadla 9. mája.¹⁷⁹

¹⁷⁵LUCAS. *Hitlerove horské jednotky*. s. 275.

¹⁷⁶AILSBY. *Hitlerovi renegáti*. s. 91.

¹⁷⁷LUCAS. *Hitlerove horské jednotky*. s. 276.

¹⁷⁸BISHOP. *Hitlerovy zahraniční divízie*. s. 148.

¹⁷⁹LUCAS. *Hitlerove horské jednotky*. s. 276.

ZÁVER

Za celé obdobie 2. svetovej vojny sa k Wehrmachtu a Waffen-SS pridalo viac ako milión mužov, ktorí bojovali v rôznych zoskupeniach a formáciách. Ich motívy boli rôzne a veľa krajín, ktoré si Nemecko podrobilo, alebo sa pridali na stranu Nemecka, žili zo strachu pred ZSSR a bolševizmom. Platilo to hlavne v škandinávskych a pobaltských štátoch. Prvú polovicu vojny nacistickí pohlavári dbali na to, aby sa spĺňali rasové kritériá pre vstup do SS. Pôvodne boli do jednotiek SS prijímaní len príslušníci germánskych národov, pričom každý žiadateľ sa musel preukázať rodokmeňom tri generácie dozadu. Po porážke nemeckej 6. armády pri Stalingrade bolo potrebné zaplniť medzery vo vojenských jednotkách a na rasové kritériá sa prestalo hľadieť. Výsledkom bolo formovanie moslimských jednotiek na Balkáne, či vytváranie jednotiek Waffen-SS z príslušníkov slovanských národov. Do porážky pri Stalingrade bolo totiž absolútne neprípustné, aby Slovania bojovali vo Waffen-SS. Kým západné jednotky sa vyznačovali svojou kvalitou, východné sa vyznačovali najmä kvantitou. Mali sme možnosť zistiť, že to tak platilo hlavne v jednotkách ako ROA a RONA. Vo veľa prípadoch bol jeden z dôvodov spolupráce aj antisemitizmus, ktorý bol v Európe a- nacionalistických kruhoch na vzostupe. Z histórie však vieme, že pogromy na Židoch prebiehali aj v stredoveku a novoveku, ale vzostup nacizmu v Nemecku mal za následok milióny obetí v koncentračných táboroch. Taktiež spolu s nemeckým vojskom a jednotkami Waffen-SS postupovali aj jednotky Sicherheitsdienst, ktoré antisemitizmus z lokálneho hľadiska ešte viac podnietili, čo viedlo k početným pogromom na židovskom, ale často aj nežidovskom obyvateľstve. Výsledkom boli početné genocídy na Pobaltí, Bielorusku a Ukrajine. Spolu s týmito vraždami boli páchané vojnové zločiny hlavne zo strany Waffen-SS. Norimberský proces označil tieto jednotky ako zločineckú organizáciu. Hlavná vedúca osobnosť Waffen-SS, Heinrich Himmler, bol však v tom čase už mŕtvy a rozsudky sa viedli s ešte živými predstaviteľmi tejto organizácie.

V období denacifikácie Nemecka boli všetky kriminálne činy nemeckému civilnému obyvateľstvu prezentované prostredníctvom dokumentov z rôznych koncentračných táborov a rôznych fotografií a záznamov popráv. Na vraždách a pogromoch sa rovnako podieľali aj zahraniční kolaboranti a dobrovoľníci jednotiek SS. Ich osudy boli po vojne rôzne, vo veľa prípadoch väčšina z nich bola popravená, prípadne dostali vysoké tresty, alebo sa trestom úplne vyhli. V západnej Európe prebiehali procesy

okamžite a vo veľa prípadoch sa obnovili tresty smrti, ako napríklad v Holandsku, kde bolo vynesených 138 rozsudkov smrti, vykonaných však bolo len 36. Holandský politik Anton Mussert, ktorý sa podieľal na kolaborácii, bol 12. decembra 1945 popravený. Bolo zriadených niekoľko menších súdov, ktoré spoločne zbavili občianstva viac ako 60 000 osôb, ktoré slúžili vo Wehrmachte, Waffen-SS a organizácii Landstorm Nederland. V Belgicku bol zriadený jeden vojenský súd a dva civilné, ktoré súdili viac ako 87 000 osôb. Približne 4 170 osôb malo byť popravených, ale nakoniec bolo popravených 230 osôb. Flámski dobrovoľníci boli cestou do zajateckého tábora fyzicky napádaní. Vo Francúzsku súdne procesy prebiehali už od septembra 1944 do konca roka 1949. K smrti bolo odsúdených 2 071 osôb, 3 035 dôstojníkov bolo degradovaných a viac ako 5 000 úradníkov zbavených funkcie. Francúzi mali pocit viny kvôli vláde vo Vichy. Vo Veľkej Británii hrozil členom Britského slobodného zboru trest smrti za velezradu. Väčšina však dostala menšie tresty a niekoľkí dostali finančnú pokutu. Súdny a úradní zistili, že väčšina dobrovoľníkov bola oklamaná falošnými informáciami, prípadne boli donútení. Výnimku urobili v prípade Ameryho, ktorého v decembri 1945 obesili. V prípade indických dobrovoľníkov situácia dopadla viac-menej podobne. Po vojne boli dlhší čas v zajateckých táboroch, odkiaľ boli transportovaní naspäť do Indie, kde prebehla vlna protestov za ich oslobodenie. Niekoľko z nich bolo symbolicky postavených pred súd a nakoniec boli zbavení obvinení. V Dánsku bolo dôstojníkom slúžiacim vo Wehrmachte zakázané vstúpiť do ozbrojených zložiek a v novembri 1945 sa začali súdy s príslušníkmi Waffen-SS. Trest smrti bol vynesený v 112 prípadoch, ale vykonaný bol v 46. Okrem toho 2 936 ľudí prišlo o občianske práva a 3 641 dostalo niekoľkoročné tresty. V Nórsku sa Quisling sám vydal úradom a boli obnovené tresty smrti. Celkom bolo vynesených 25 trestov smrti za zradu a kolaboráciu. Kvôli kolaborácii bolo vyšetovaných takmer 90 000 osôb. Viac ako 28 000 osôb bolo zbavených občianskych práv a približne 18 000 uväznených. V prípade Švédska nebolo toľko procesov, nakoľko sa aktívne nezapojilo do kolaborácie a nebolo ani okupované. Švédski dobrovoľníci boli postavení pred súd kvôli drobným zločinom. Fínsky postup bol iný. V priebehu šiestich rokov Fíni bojovali v troch rôznych vojnách a skončili na strane víťazov. Vyhli sa aj pozícii satelitného štátu Sovietskeho zväzu. Služba vo Waffen-SS bola skôr cenená a veľa bývalých dôstojníkov Waffen-SS skončilo na vysokých vojenských pozíciách.

ZSSR postupoval na základe výsledkov z Jaltskej konferencie. Prvýkrát sa o osude tých občanov Sovietskeho zväzu, ktorí na seba obliekli nemeckú uniformu, prípadne

Nemecku slúžili, rokovalo na Teheránskej konferencii od 28. novembra do 1. decembra 1943. Osud vojnových zajatcov bol znesený na Jaltskej konferencii 11. februára 1945. Vo výsledku bolo uvedené, že sovietski občania zajatí Spojencami budú oddelení a odovzdaní sovietskej strane. Stalin si želal vydanie „zradcov“, pričom nerozlišoval medzi kolaborantmi a tými, ktorí sa vzdali. Išlo o takzvanú repatriáciu. ZSSR súdil aj „zločiny proti Sovietskemu zväzu“. Väčšina zajatcov, ktorí sa vrátili do Sovietskeho zväzu, bola okamžite popravená. Medzi najnásilnejšie repatriácie patrila repatriácia kozákov. Generál Vlasov a 11 ďalších predstaviteľov ROA a KONR bol v júni 1946 popravený v Moskve za údajnú špionáž a agentskú činnosť. V Juhoslávii boli všetci protititovskí vojaci vydaní komunistom. Okrem Chorvátov boli vydaní aj Srbi a Slovinci, ktorí unikali komunistom. Ukrajincom sa podarilo pred Stalinom uniknúť. Veliteľ ukrajinských dobrovoľníkov Pavlo Šandruk sa s jeho vojakmi vzdal v máji 1945. Presvedčil britskú armádu, že jeho muži nie sú Ukrajinci, ale Poliaci z Haliče. Briti ich internovali v Rimini. Sovieti sa snažili o ich repatriáciu, ale na vzostupe bola studená vojna, a preto boli Ukrajinci nakoniec dopravení do Veľkej Británie a odtiaľ veľa z nich emigrovalo do Kanady, Južnej Afriky a Spojených štátov.

Súdy prebiehajúce tesne po vojne potrestali veľkú časť hlavných aktérov zločinov a veliteľov jednotiek, ktoré sa dopúšťali masakrov na civilnom obyvateľstve. Niektorým sa podarilo ujsť a krajiny, ktoré ich prijali, ich odmietli vo veľa prípadoch vydať. Udalosti, ktoré stáli v tieni budovania vojenských formácií vtedajšieho nacistického Nemecka, sú odsúdenia hodné a nemali by sa opakovať. Totalitný nacistický režim a propaganda, ktorú šírili pri náboře do vojenských zložiek, si získala veľa dobrovoľníkov. V problematike cudzincov, ktorí slúžili vo Wehrmachte a Waffen-SS, je však stále čo odkrývať. V práci sme sa snažili pracovať s publikáciami, ktoré poskytujú dostatočné informácie pre širšiu verejnosť, ale aj pre historikov. Verím, že informácie, ktoré sme spracovali a použili v záverečnej práci, sú dostačujúce a pomôžu iným lepšie nazrieť do problematiky, ktorá nie je taká známa. Jednotkám nemeckého Wehrmachtu a západoeurópskym dobrovoľníkom Waffen-SS sa však nedá odoprieť bojový duch, súdržnosť a odhodlanosť bojovať až do konca. Týmto však nechcem ospravedlniť vojnové zločiny, ktorých sa jednotky Waffen-SS dopúšťali.

Zoznam použitej literatúry

AILSBY, Christopher. Hitlerovi renegáti. Praha : Levné knihy, 2008. 192 s.
ISBN 978-80-7309-502-4

BISHOP, Chris. Hitlerovy zahraniční divize. Praha : Ševčík, 2007. 192 s.
ISBN 978-80-7291-169-1

BORSARELLO, J. F. – PALINCX, W. Wehrmacht &SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops. Bayeux : Editions Heimdal, 2007.
ISBN 978-2-8404-8219-2

BRZKOVSKÝ, Norbert. Asijci a Slované na Atlantickém valu. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 96 – 98.

ČERNÝ, Vladimír. Za vůdce i za Alláha. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 32 – 35.

DEGRELLE, Léon. Tažení v Rusku 1941 – 1945. Praha : Elka Press, 1996. 360 s.
ISBN 80-901694-5-7

EMMERT, František. Češi ve Wehrmachtu. Praha : AUDITORIUM, 2012. 205 s.
ISBN 978-80-87284-31-5

HALE, Christopher. Hitlerovi zahraniční katani. Ostrava : DOMINO, 2012. 496 s.
ISBN 978-80-7303-720-8

JERÁBEK, Petr. Nosiči, řidiči i vrazi civilistů. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 21 – 23.

JERÁBEK, PETR. Vlámšti lvi proti bolševismu. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 62 – 65.

KOKOŠKA, Stanislav. Praha v květnu 1945. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.
277 s.

ISBN 80-7106-740-7

KOZELKA, Petr. Aliance prospěcháří. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 8 – 11.

KOZELKA, Petr. Dva nerovní vůdci. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 52 – 54.

KOZELKA, Petr. S kozlí hlavou ve znaku. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 43 – 45.

LUCAS, James. Hitlerove horské jednotky. Praha : NAŠE VOJSKO, 2008. 279 s.

ISBN 978-80-206-0942-7

MAŠEK, Miroslav. Mezi Moskvou a Berlínem. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 55 – 59.

MAŠEK, Miroslav. Pomoc, nebo přítěž?. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 92 – 95.

MAŠEK, Miroslav. V azurové barvě. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3., s. 12 – 15.

MASSON, Philippe. Historie německé armády 1939-1945. Praha : NAŠE VOJSKO, 2006.
536 s.

ISBN 80-206-0818-4

SHARPE, Michael – DAVIS, L. Brian. Elitní jednotky Waffen-SS. Praha : DEUS, 2009.
192 s.

ISBN 978-80-87087-76-3

SCHULTE, Jan Erik et al.. Die Waffen-SS – Neue Forschungen. Paderborn : Schöningh, 2014. 446 s.

ISBN 978-3-506-77383-8

SKORZENY, Otto. Mé velitelské operace. Praha : Naše vojsko, 2009. 384 s.

ISBN 978-80-206-1071-3

SOLAŘÍK, Bruno. David proti Goliášovi. In *II. světová speciál*. ISSN 1805-0298, 2016, roč. 2, č. 3, s. 24 – 27.

STRÖBINGER, Rudolf. Poker o Prahu. Olomouc : Votobia, 1997. 157 s.

ISBN 80-7198-220-2

TRIGG, Jonathan. Hitler's Flemish Lions. Stroud : Spellmount, 2012. 224 p.

ISBN 978-0-7524-6730-6

TRIGG, Jonathan. Hitler's Gauls. Stroud : Spellmount, 2009. 188 p.

ISBN 978-0-7524-5476-4

TRIGG, Jonathan. Hitler's Jihadis. Stroud : Spellmount, 2012. 224 p.

ISBN 978-0-7524-6586-9

TRIGG, Jonathan. Hitlerovi Vikingové. Praha : Euromedia Group k. s., 2011. 288 s.

ISBN 978-80-242-3100-6

Príloha

Príloha č.1: Felix Steiner vyznamenáva estónskeho dôstojníka.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 17.

Príloha č.2: Francúzski dobrovoľníci na začiatku vojny.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 39.

Príloha č.3: Emilio Esteban-Infantes vyznamenáva španielskych vojakov na východnom fronte.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 61.

Príloha č.4: Flámsky dobrovoľník Remy Schrijnen.

Zdroj:TRIGG, Jonathan. *Hitler's Flemish Lions*. Stroud : Spellmount, 2012.

Príloha č.5: Švédsky dobrovoľník Erik Wallin.

Zdroj:TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k.s., 2011. s. 43.

Príloha č.6: Nórsky major Arthur Quist.

Zdroj:TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k.s., 2011. s. 79.

Príloha č.7: Flámsky dobrovoľník Frans Werrebroek.

Zdroj:TRIGG, Jonathan. *Hitler's Flemish Lions*. Stroud : Spellmount, 2012.

Príloha č.8: Nórsky dobrovoľník Bjørn Østring v zákopoch pri Leningrade.

Zdroj: TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k.s., 2011. s. 106.

Príloha č.9: Príslušníci policajného oddielu Den Norske Legion.

Zdroj: TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k.s., 2011. s. 160.

Príloha č.10: Dobrovoľník pluku Norge Johan-Petter Balstad.

Zdroj:TRIGG, Jonathan. *Hitlerovi Vikingové*. Praha : Euromedia Group k.s., 2011. s. 180.

Príloha č.11: Príslušník holandskej brigády

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 67

Príloha č.12: Léon Degrelle.

Zdroj: DEGRELLE, Léon. Tažení v Rusku 1941 – 1945. Praha : Elka Press, 1996.

Príloha č.13: Prijatie valónskej légie do Waffen-SS.

Zdroj: DEGRELLE, Léon. Tažení v Rusku 1941 – 1945. Praha : Elka Press, 1996.

Príloha č.14: Valónsky dôstojník s líškou a vranou.

Zdroj: DEGRELLE, Léon. *Tažení v Rusku 1941 – 1945*. Praha : Elka Press, 1996.

Príloha č.15: Ustupujúci maďarskí vojaci divízie Hunyadi (ungarische Nr. 1).

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divízie*. Praha : Ševčík, 2007. s. 109.

Príloha č.16: Fínski dobrovoľníci.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 67

Príloha č.17: Estónski legionári na ukoristenom sovietskom tanku T-34.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 142.

Príloha č.18: Bronislav Kaminskij.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 28.

Príloha č.19: Litovský príslušník policajného oddielu.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 109.

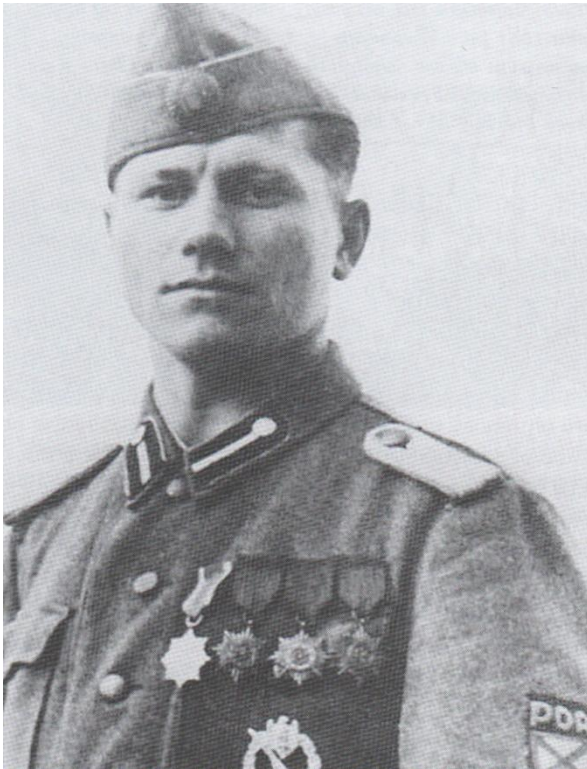
Priloha č.20: Britskí dobrovoľníci.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 96

Priloha č.21: Důstojník ROA.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 22.

Priloha č.22: Kalmycký dobrovoľník.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 180.

Príloha č.23: Príslušník kozáckeho oddielu.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 130.

Príloha č.24: Nástup gruzínskych dobrovoľníkov.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 84.

Príloha č.25: Veľký muftí Al-Husejní na návšteve azerbajdžanských dobrovoľníkov.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 162.

Príloha č.26: Bosnianski moslimovia divízie Handschar.

Zdroj: BORSARELLO, J.F. – PALINCX, W. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. Bayeux : Editions Heimdal, 2007. p. 70.

Priloha č.27: Prísaha chorvátskych dobrovoľníkov.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 99.

Priloha č.28: Haličský dobrovoľník.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 135.

Príloha č.29: Kozáci v službách Wehrmachtu.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 129.

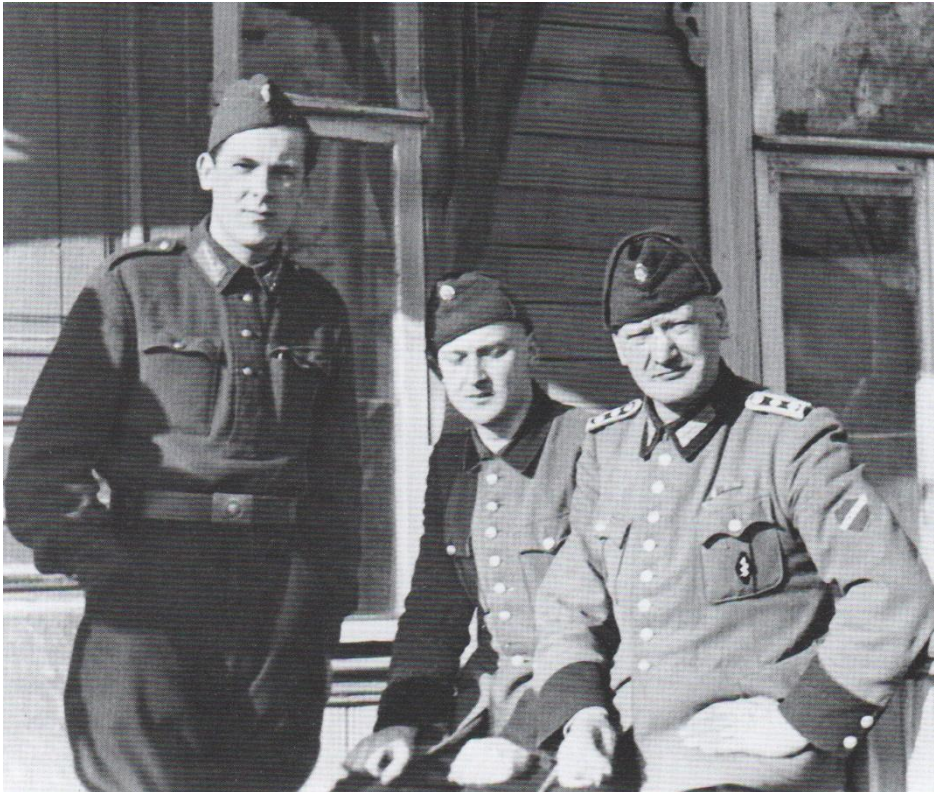
Príloha č.30: Kozáci na východnom fronte.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 28.

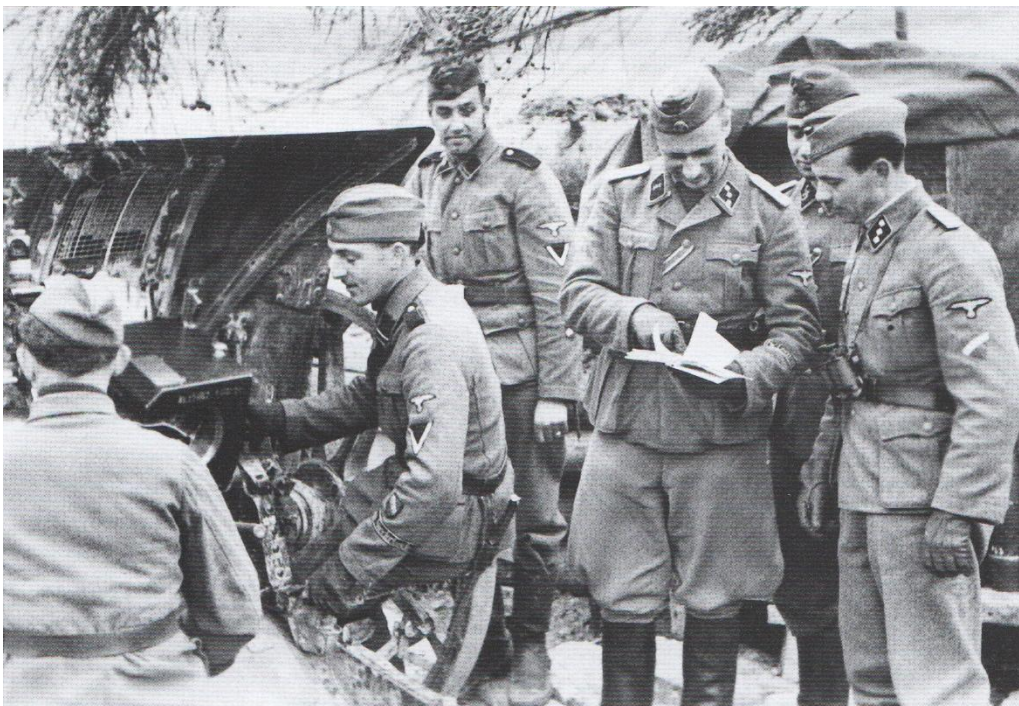
Príloha č.31: Príslušníci lotyšského policajného práporu.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 168.

Príloha č.32: Lotyšskí príslušníci Waffen-SS.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 85.

Priloha č.33: Azerbajdžanskí dobrovoľníci.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 73.

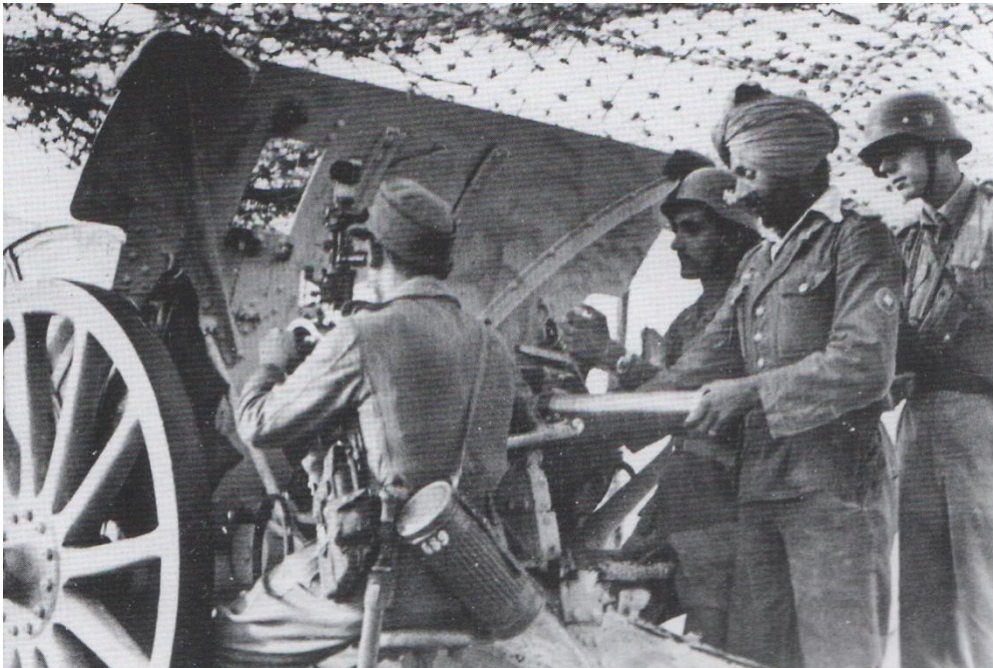
Priloha č.34: Indickí dobrovoľníci légie Azad Hind.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 112.

Príloha č.35: Indickí dobrovoľníci pri obsluhu dela.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 185.

Príloha č.36: Arabský dobrovoľník slúžiaci vo francúzskej légii.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 58

Príloha č.37: Gruzínsky dobrovoľník.

Zdroj: AILSBY, Christopher. *Hitlerovi renegáti*. Praha : Levné knihy, 2008. s. 122.

Príloha č.38: Turkestánsky imám

Zdroj: BORSARELLO, J.F. – PALINCX, W. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. Bayeux : Editions Heimdal, 2007. p. 92.

Príloha č.39: Turkeštánsky poddôstojník.

Zdroj: BORSARELLO, J.F. – PALINCX, W. *Wehrmacht & SS: Caucasian, Muslim, Asian Troops*. Bayeux : Editions Heimdal, 2007. p. 57

Príloha č.40: Dobrovoľníci zo severného Kaukazu.

Zdroj: BISHOP, Chris. *Hitlerovy zahraniční divize*. Praha : Ševčík, 2007. s. 75.

